

सिरहा नगरपालिका
प्रदेश नं. २, सिरहा
२०७६

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण (WASH Profile)

सहयोगी संस्था:

परामर्श सहयोग:

Centre for
Sustainable
Development Studies
Pvt. Ltd.

दस्तावेज	खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुस्थिति विवरण (WASH Profile)	
प्रकाशक		सिरहा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय
सहयोगी संस्था		
परामर्श सहयोग		Centre for Sustainable Development Studies Pvt. Ltd.
सर्वाधिकार ©	प्रकाशकमा	
मिति	२०७६ मंसिर	
आवरण फोटो ©	http://www.johntyman.com/nepal/23.html	

प्रकाशकीय

नेपालले संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्थालाई नविनतम अभ्यासका रूपमा अंगालेको छ। संविधानले व्यवस्था गरेको तीन तहको संघीय संरचनामा जनताको सबैभन्दा नजिकको सरकारका रूपमा स्थानीय तह रहेको छ। स्थानीय सरकारले जनताका आकांक्षाको सम्बोधन गर्न समन्वयात्मक तथा सहकार्यात्मक भूमिकालाई बढी जिम्मेवार तहका रूपमा रहेको छ। फरक संस्थागत व्यवस्था तथा शासकिय प्रणालीमा समायोजित हुँदै सुशासन तथा समृद्धि जनअपेक्षालाई मुर्त रूप दिन सबैको साथ र सहयोग आवश्यक छ। नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य, वर्तमान पञ्च वर्षिय आवधिक योजना, प्रदेश सरकारले लिएको क्षेत्रगत लक्ष्य र नगरपालिकाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमलाई मध्यनजर गर्दै आर्थिक तथा सामाजिक रुपान्तरणलाई यथोचित गति प्रदान गर्नु जरुरी देखिएको छ।

वर्तमान संविधानले आधारभूत खानेपानी तथा सरसफाईका सवाललाई स्थानीय सरकारको एकल अधिकारको सूचीमा सूचिकृत गरेको छ। खानेपानी तथा सरसफाईको सवाल मानव विकासको विद्यमान अवस्थालाई चित्रित गर्ने महत्वपूर्ण चरको हो। विगतका सामाजिक साँस्कृतिक मान्यता, आर्थिक दुरावस्था र व्यक्तिगत आनिवानीका कारण व्यक्तिगत सरसफाई र स्वस्थ आनिवानीको विकास हुन नसकेको तथ्य हामी माझ स्पष्ट नै छ। खानेपानी र सरसफाईसँग सम्बन्धित क्षेत्रको सुधारका लागि यस क्षेत्रसँग सम्बन्धित नगरपालिका भित्रको वर्तमान अवस्थालाई यथार्थ रूपमा जानकारी गराउने वस्तुगत विवरणको जरुरी हुन्छ। यस वस्तुगत विवरणमा उल्लेखित सूचनाले खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रमा रहेको सम्भावना, अवसर, समस्या तथा चुनौतिलाई वस्तुनिष्ठ रूपमा पहिचान गरी आगामी योजना तथा रणनीति गरी गर्न बलियो आधारका रूपमा रहने विश्वास गरिएको छ। सामाजिक विकासको मुख्य बाधाको रूपमा रहेको यस सवाललाई स्थानीय समुदाय, विकास साभोदार संस्था र संघीय तथा प्रदेश सरकारसँगको समन्वय तथा सहकार्यमा निराकरण गर्नु आजको आवश्यकता हो।

अन्तमा, नगरपालिकाको आवश्यकता बमोजिमको खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको वास्तविकता झल्काउने खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयारीमा सहयोग गर्ने विकास साभोदार संस्था WWH/सवल नेपाललाई हार्दिक धन्यवाद दिन चाहन्छु। तयारीका क्रममा महत्वपूर्ण सुझाव तथा सल्लाह र समन्वयात्मक सहयोग पुर्याउने नगरकार्यपालिका पदाधीकारी सहित नगरपालिका तथा विषयगत शाखाका सबै कर्मचारी प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। यस वस्तुगत विवरण तयारीमा प्राविधिक सहयोग पुर्याउने सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट स्टडिज प्रा.लि. लाई पनि विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु।

.....

अशेश्वर प्रसाद यादव

नगर प्रमुख

शब्द संक्षेप

अ/गैसस :	अन्तराष्ट्रिय/राष्ट्रिय गैर सरकारी संस्था
किमि :	किलो मिटर
केजी :	किलोग्राम
गाविस :	गाउँ विकास समिति
नपा :	नगरपालिका
वकिमि :	वर्ग किलोमिटर
वडा नं. :	वडा नम्बर
वि.सं. :	विक्रम सम्बत

विषय सूची

प्रकाशकीय.....	ii
शब्द संक्षेप.....	iii
विषय सूची.....	iv
तालिका सूची.....	vii
रेखाचित्र सूची.....	x

परिच्छेद १ : परिचय

१.१ पृष्ठभूमि.....	१
१.२ वस्तुगत विवरणको उद्देश्य.....	२
१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था.....	२
१.४ अध्ययन विधि.....	२
१.४.१ सर्वेक्षण औजार तयारी	२
१.४.२ तथ्याङ्क संकलन	३
१.४.३ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा व्यवस्थापन.....	३
१.४.४ दस्तावेज तयारी तथा सुभाब संकलन	३
१.५ अध्ययनका सीमा	३

परिच्छेद २ : अध्ययन क्षेत्रको चिनारी

२.१ भौगोलिक अवस्थिति	४
२.२ राजनीतिक अवस्थिति	४
२.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा चिनारी.....	५
२.४ भूउपयोगको अवस्था	५
२.५ मानव विकासको अवस्था	५

परिच्छेद ३ : जनसांख्यिक अवस्था

३.१ वडागत जनसंख्या	६
३.२ जातजातिगत जनसंख्या	७
३.२ जातजातिगत घरधुरी संख्या.....	८
३.३ धर्मअनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी संख्या.....	९
३.४ लैंगिकताका आधारमा घरमुली विवरण	१०
३.५ उमेरअनुसार जनसंख्या	१०
३.६ साक्षरताको अवस्था	११
३.७ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	१२
३.८ पेशाका आधारमा जनसंख्या.....	१३
३.९ मुख्य पेशाका आधारमा घरधुरी	१४

परिच्छेद ४ : स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको अवस्था

४.१ सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत.....	१६
४.२ वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत.....	१६
४.३ पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय	१७
४.४ दैनिक आवश्यक पानीको परिमाण	१८
४.५ वर्षैभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्था	१९
४.६ खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत	२१
४.७ खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र	२१
४.८ खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था.....	२२
४.९ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारी	२३
४.१० खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गर्ने संस्थाको जानकारी	२४
४.११ खानेपानी परिक्षणको अभ्यास	२५
४.१२ खानेपानी सुद्धीकरण विधि.....	२५
४.१३ पानी शुद्धिकरण नगर्नुका कारण	२७
४.१४ फोहोर पानी व्यवस्थापन	२८

४.१५ वाढीको खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव	२९
४.१६ वाढीमा खानेपानी उपयोग	२९
४.१७ खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यको भूमिका	३०
४.१८ खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था	३१

परिच्छेद ५ : स्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँच

५.१ शौचालय उपलब्ध घरपरिवार	३३
५.२ शौचालय विहिन घरघुरीमा शौच अभ्यास	३४
५.३ शौचालय निर्माण योजना	३५
५.५ शौचालय निर्माणमा सहयोगको अवस्था	३७
५.६ भरिएका शौचालय व्यवस्थापन (विगत ३ वर्षभित्र)	३७
५.७ भरिएका शौचालयको खाडल खाली गराइका तरिका	३८
५.८ निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्था	३९
५.९ परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था	४०
५.१० शौचालय उपयोग नगर्ने कारण	४१
५.११ बालबालिकाको दिशा पिसाव व्यवस्थापन अभ्यास	४१
५.१२ वाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था	४३
५.१३ वाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यास	४४

परिच्छेद ६ : हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाई

६.१ हात धुने अभ्यास	४५
६.२ हात धुने सामग्री	४६
६.३ हात धुने स्थल	४७
६.४ घरमा स्नान सुविधा	४८
६.५ भाँडा तथा कपडा धुने पानीको श्रोत	४८
६.६ कपडा धुने सामग्रीको प्रकार	४९

परिच्छेद ७ : घरभित्रको सरसफाइ

७.१ खाना पकाउने प्रमुख इन्धन	५१
७.२ खाना पकाउने चुल्हे	५२
७.३ खाना पकाउने स्थल	५३
७.४ भाँडा माफ्ने सामग्री	५४
७.५ भाँडा सुकाउने अभ्यास	५४
७.६ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास	५५

परिच्छेद ८ : स्वस्थ खाना तथा पोषण

८.१ घरमा खाना भण्डारणको अभ्यास	५७
८.२ खाना तथा तरकारी सफाईको अभ्यास	५८
८.३ तरकारी तथा फलफूल उत्पादन	५८
८.४ करेसावारीमा विषादी प्रयोगको अवस्था	५९
८.५ दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु	६०
८.६ परिवारमा खानाखाने आनीवानी	६१

परिच्छेद ९ : ठोस फोहोर व्यवस्थापन

९.१ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार	६२
९.२ उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन	६२
९.३ अव्यवस्थित फोहोरका प्रभावसम्बन्धी जनचेतना	६३
९.४ पालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास	६४
९.५ नगरपालिका वा निजी क्षेत्रबाट फोहोर संकलन गाडी सेवामा शुल्क	६५
९.६ फोहोर संकलन सेवाका लागि शुल्क तिर्ने तत्परताको अवस्था	६६
९.७ पशुपालनको अभ्यास	६६
९.८ पशु मलमुत्र व्यवस्थापन	६७
९.९ लैंगिकताका आधारमा गोठ सफाई जिम्मेवारी	६८
९.१० अन्य फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवार	६९

परिच्छेद १० : पानीजन्य रोग

१०.१ कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी धारणा	७१
१०.२ भाडा पखला संक्रमणका घटना	७२
१०.३ भाडा पखला उपचार विधि	७३
१०.४ भाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोत	७४

परिच्छेद ११ : महिनावारी स्वास्थ्य

११.१ महिनावारी हुने समयका महिला भएका घरधुरी	७५
११.२ महिनावारी हुँदा हुने विभेद	७५
११.३ महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी	७७
११.४ महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारण	७७
११.५ महिनावारीका समयमा नुवाउने स्थल	७८
११.६ महिनावारीमा प्याड उपयोगसम्बन्धी जानकारी	७९

परिच्छेद १२ : उत्तरदायित्वको अवस्था

१२.१ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्बरसम्बन्धी जानकारी	८१
१२.२ टोल फ्रि नम्बरको जानकारी भएका घरधुरी	८१
१२.३ गुनासो वा पृष्ठपोषण	८३
१२.४ WHH/SABAL Nepal को प्रतिकार्यबाट सन्तुष्टी	८३
१२.५ गुनासो वा पृष्ठपोषणको प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारण	८४
१२.६ गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृया	८५
१२.७ यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना	८६

परिच्छेद १३ : निष्कर्ष

अनसूचीहरु	८९
अनुसूची १: घरधुरी सर्वेक्षणमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावली	८९
अनुसूची २: समूहगत छलफलमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा	११०
अनुसूची ३: नगरपालिका पदाधिकारीहरुसँगको अन्तर्वार्ता चेकलिष्ट	११२
अनुसूची ४: उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण	११३
अनुसूची ५: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	११७

तालिका सूची

तालिका १: नगरपालिकाको भूउपयोग अवस्था	५
तालिका २: वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था	६
तालिका ३: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण	७
तालिका ४: जातिगत आधारमा घरधुरी विवरण	८
तालिका ५: धर्म अनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी विवरण	९
तालिका ६: घरमुलीका आधारमा घरधुरी विवरण	१०
तालिका ७: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण	१०
तालिका ८: साक्षरताको अवस्था (प्रतिशतमा)	११
तालिका ९: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण	१२
तालिका १०: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या	१३
तालिका ११: प्रमुख पेशा अनुसार घरधुरी संख्या	१४
तालिका १२: सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या	१६
तालिका १३: वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या	१७
तालिका १४: पानी ल्याउन लाग्ने औषत समयका आधारमा घरधुरी संख्या	१७
तालिका १५: दैनिक आवश्यक पानीको परिमाणअनुसार घरधुरी संख्या	१८
तालिका १६: वर्षैभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या	२०
तालिका १७: खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या	२१
तालिका १८: खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्रका आधारमा घरधुरी संख्या	२१
तालिका १९: खानेपानीका लागि खर्च गर्न तत्पर घरधुरी संख्या	२२
तालिका २०: खानेपानी गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या	२३
तालिका २१: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी संस्थाको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या	२४
तालिका २२: खानेपानी परिक्षणको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	२५
तालिका २३: खानेपानी शुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी संख्या	२६
तालिका २४: पानी शुद्धीकरण नगर्नुका कारणअनुसार घरधुरी संख्या	२७
तालिका २५: फोहोर पानी व्यवस्थापनको विधिका आधारमा घरधुरी संख्या	२८
तालिका २६: बाढीको खानेपानी श्रोतमा प्रभावको अवस्था	२९
तालिका २७: बाढीको समयमा खानेपानी उपयोगको अवस्था	२९
तालिका २८: खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यमा लैङ्गिकताका आधारमा भूमिका	३०
तालिका २९: खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था	३१
तालिका ३०: शौचालयको उपलब्धताअनुसार घरधुरी संख्या	३३
तालिका ३१: शौचालय विहित घरधुरीमा शौच अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	३४
तालिका ३२: शौचालय निर्माण योजनाका आधारमा घरधुरी संख्या	३५
तालिका ३३: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या	३६
तालिका ३४: शौचालय निर्माणमा सहयोगका अवस्थाका आधारमा घरधुरी संख्या	३७
तालिका ३५: शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या	३७
तालिका ३६: सेफ्टी ट्याङ्कको सफाई अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या	३८

तालिका ३७: निजी सफाई द्याङ्गरको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या	३९
तालिका ३८: परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्थाअनुसार घरधुरी संख्या	४०
तालिका ३९: शौचालय उपयोग नगर्ने कारणअनुसार घरधुरी संख्या	४१
तालिका ४०: बालबालिकाका दिसा पिसाव व्यवस्थापन अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या	४२
तालिका ४१: बाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिअनुसार घरधुरी संख्या	४३
तालिका ४२: बाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यासको प्रकार अन'सार घरधुरी संख्या	४४
तालिका ४३: हात धुने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	४५
तालिका ४४: हात धुने सामाग्री प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या	४६
तालिका ४५: हात धुने स्थलअनुसार घरधुरी संख्या	४७
तालिका ४६: स्नान गर्ने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या	४८
तालिका ४७: भाँडा वा कपडा धुने पानीको श्रोतअनुसार घरधुरी संख्या	४८
तालिका ४८: कपडा धुने पानीको प्रकार अन'सार घरधुरी संख्या	४९
तालिका ४९: खाना पकाउन उपयोग गर्ने प्रमुख इन्धनअनुसार घरधुरी संख्या	५१
तालिका ५०: चुल्हेको उपयोगअनुसार घरधुरी संख्या	५२
तालिका ५१: खाना पकाउने स्थलअनुसार घरधुरी संख्या	५३
तालिका ५२: दैनिक आवश्यक पानीको परिमाणअनुसार घरधुरी संख्या	५४
तालिका ५३: भाँडा सुकाउने अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या	५५
तालिका ५४: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या	५५
तालिका ५५: खानेकुरा भण्डारण गर्ने अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या	५७
तालिका ५६: खाना तथा तरकारी सफाई अभ्यासअनुसार घरधुरी संख्या	५८
तालिका ५७: तरकारी तथा फलफुल उत्पादन गर्ने घरधुरी संख्या	५८
तालिका ५८: करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या	५९
तालिका ५९: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या	६०
तालिका ६०: खाना सूचीका आधारमा घरधुरी संख्या	६१
तालिका ६१: उत्पन्न हुने फोहोरका श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या	६२
तालिका ६२: उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन	६३
तालिका ६३: अव्यवस्थित फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या	६३
तालिका ६४: फोहोर व्यवस्थापनका अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	६४
तालिका ६५: फोहोर संकलक गाडीलाई सेवा शुल्क भुक्तान गर्ने घरधुरी संख्या	६५
तालिका ६६: फोहोर संकलनको शुल्क तिर्ने तत्परताको अवस्थाका आधारमा घरधुरी संख्या	६६
तालिका ६७: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	६७
तालिका ६८: पशु मलमुत्र व्यवस्थापनका अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	६७
तालिका ६९: लैगिकताका आधारमा गोठ सफाई अभ्यास	६९
तालिका ७०: अन्य फोहोर व्यवस्थापनको जिम्मेवारीका आधारमा घरधुरी संख्या	६९
तालिका ७१: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी धारणाका आधारमा घरधुरी संख्या	७१
तालिका ७२: भाडा पखलाका घटनाका आधारमा घरधुरी संख्या	७२
तालिका ७३: भाडा पखाल उपचार विधि अवलम्बनका आधारमा घरधुरी संख्या	७३
तालिका ७४: भाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या	७४

तालिका ७५: महिनावारी हुने महिला रहेका घरधुरी संख्या	७५
तालिका ७६: महिनावारी हुँदा हुने विभेदका आधारमा घरधुरी संख्या	७६
तालिका ७७: महिनावारीका समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी संख्या	७७
तालिका ७८: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणका आधारमा घरधुरी संख्या	७७
तालिका ७९: महिनावारीका समयमा नुहाउने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या	७९
तालिका ८०: सेनिटरी प्याड उपयोगको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या	७९
तालिका ८१: टोल फ्रि नम्बरको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या	८१
तालिका ८२: टोल फ्रि नम्बर जानकारी रहेका घरधुरी संख्या	८२
तालिका ८३: गुनासो वा पृष्ठपोषण राख्ने घरधुरी संख्या	८३
तालिका ८४: प्रतिकार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या	८३
तालिका ८५: प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारणअनुसार घरधुरी संख्या	८४
तालिका ८६: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या	८५
तालिका ८७: यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार नियन्त्रणआधारमा घरधुरी संख्या	८६

रेखाचित्र सूची

चित्र नं. १: लैंगिकताका आधारमा जनसंख्या विवरण.....	७
चित्र नं. २: धर्मका आधारमा जनसंख्या	९
चित्र नं. ३: साक्षरताको अवस्था	१२
चित्र नं. ४: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या.....	१३
चित्र नं. ५: खानेपानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरधुरी.....	१८
चित्र नं. ६: खानेपानीको आवश्यक परिमाण अनुसार घरधुरी	१९
चित्र नं. ७: वार्षिक खानेपानीको सहज उपलब्धताका आधारमा घरधुरी.....	२०
चित्र नं. ८: खानेपानी सेवाका लागि शुल्क तिर्न तत्पर घरधुरी.....	२३
चित्र नं. ९: खानेपानी सुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी.....	२६
चित्र नं. १०: खानेपानी सुद्धीकरण नहुनुका कारणका आधारमा घरधुरी संख्या	२७
चित्र नं. ११: फोहोर पानी व्यवस्थापन तरिका अनुसार घरधुरी संख्या	२८
चित्र नं. १२: लैङ्गिकताका आधारमा खानेपानी मर्मत.....	३१
चित्र नं. १३: शौचालय उपयोगको अवस्था अनुसार घरधुरी	३४
चित्र नं. १४: शौचालय नभएका घरधुरीमा शौचालय उपयोगको अवस्था.....	३५
चित्र नं. १५: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या.....	३६
चित्र नं. १६: शौचालयको खाडल सफाइको अभ्यासको स्थिति.....	३९
चित्र नं. १७: शौचालयको उपयोग नगर्नाका कारण.....	४१
चित्र नं. १८: बच्चाको दिसा पिसाव व्यवस्थापनका अभ्यास	४२
चित्र नं. १९: वाढीका कारण शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था	४३
चित्र नं. २०: विभिन्न अवस्थामा हात धुने घरपरिवार	४६
चित्र नं. २१: हातधुने सामाग्री उपयोगको अवस्था.....	४७
चित्र नं. २२: भाँडा तथा कपडा धुने पानीको श्रोत.....	४९
चित्र नं. २३: कपडा धुन उपयोग हुने सामाग्री	५०
चित्र नं. २४: खाना पकाउन उपयोग हुने प्रमुख इन्धन अनुसार घरधुरी	५२
चित्र नं. २५: प्रमुख चुल्हेको उपयोगको अवस्था.....	५३
चित्र नं. २६: खाना भण्डारणको अभ्यास अनुसार घरधुरी.....	५७
चित्र नं. २७: तरकारी तथा फलफूल उत्पादनको अवस्था.....	५९
चित्र नं. २८: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु	६१
चित्र नं. २९: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था.....	६४
चित्र नं. ३०: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या	६७
चित्र नं. ३१: पशु मलमुत्र व्यवस्थापन.....	६८
चित्र नं. ३२: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारी.....	७२
चित्र नं. ३३: भाडा पखला उपचार विधिअनुसार घरधुरी	७३
चित्र नं. ३४: महिनावारीका समयमा महिलालाई हुने विभेद अनुसार घरधुरी	७६
चित्र नं. ३५: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणअनुसार घरधुरी संख्या.....	७८
चित्र नं. ३६: टोल फ्रि नम्बर जानकारीका माध्यम अनुसार घरधुरी संख्या	८२
चित्र नं. ३७: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या.....	८६

परिच्छेद १ : परिचय

खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धित क्षेत्रको यथार्थपरक जानकारी दिन तयार गरिएको सूचनाको एकीकृत दस्तावेज खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण (WASH Profile) हो। सिरहा नगरपालिकाले तयार गरेको यस दस्तावेज तयारीको पृष्ठभूमि, उद्देश्य, कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था, अध्ययन विधि र सीमालाई यस परिच्छेदमा प्रस्तुत गरिएको छ।

१.१ पृष्ठभूमि

वर्तमान संविधानले प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हकको प्रत्याभुती गर्नुका साथै आधारभूत स्वास्थ्य तथा सरसफाईलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको सूचीमा सूचीकृत गरेको छ। नेपालले लिएको दिगो विकास लक्ष्य तथा वर्तमान पन्ध्रौँ पञ्च वर्षिय योजनाले स्वच्छ खानेपानी तथा गुणस्तरीय सरसफाई सेवामा पहुँच विस्तारलाई उच्च प्राथमिकतामा राखेको देखिन्छ। नेपाल सरकारले जारी गरेको स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ मा सरसफाईसम्बन्धी नीति, कानून, मापदण्ड, योजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा नियमनसहित खानेपानीको गुणस्तर कायम राख्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारका रुपमा रहेको गाउँपालिका/नगरपालिकालाई सुम्पेको छ। वर्तमान पन्ध्रौँ पञ्चवर्षिय आवधिक योजनाले “स्वच्छ, सुरक्षित, सर्वसुलभ र दिगो खानेपानी तथा सरसफाई सेवा” भन्ने सोचका साथ आधारभुतस्तरको खानेपानी र पुर्ण सरसफाईको सुविधाको विस्तारलाई उच्च महत्व दिएको छ। संघीय सरकारले हालसालै दक्षिण एसियाकै पहिला मुलुकका रुपमा खुला दिशामुक्त मुलुक घोषणा गरिसकेको परिपेक्षमा स्थानीय सरकारले अन्य तहको सरकारका अतिरिक्त सामुदायिक तथा गैरसरकारी क्षेत्रसँगको समन्वय र सहकार्यमा खानेपानी र सरसफाई सुविधाको विस्तार र गुणस्तर वृद्धिको क्षेत्रमा दिशामा पहल गर्नु जरुरी देखिन्छ।

स्थानीय सरकारको जिम्मेवारीका रुपमा रहेको गुणस्तरीय तथा सर्वसुलभ खानेपानी र सरसफाईलाई विकास र समृद्धिको आधारका रुपमा रहेको छ। सरसफाई र खानेपानी सुविधा मानव स्वास्थ्यका लागि मात्र नभई सभ्य समाज, समृद्धि र मानव विकासका लागि अपरिहार्य पूर्वसर्त हो। गुणस्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई सुविधामा पहुँचले बालमृत्युदर घटाउन तथा सरदर आयु वृद्धि गर्न प्रत्यक्ष सहयोग पुर्याउँछ। यसका अतिरिक्त नागरिकको समग्र स्वास्थ्य अवस्थामा सुधार भई उत्पादनशील समयमा वृद्धि भएको तथा सामाजिक रहन सहन र बालबालिकाको विद्यालय उपस्थिति दरमा अनुकूल सुधार गर्न महत्वपूर्ण सहयोग पुगेको देखिन्छ।

खानेपानी तथा सरसफाईको सवाल स्थानीय सरकारको वार्षिक, आवधिक र रणनीतिक योजनाका अतिरिक्त अन्तरसरकारी, विकास साभेदार तथा समुदायको सरोकारको विषय हो। परम्परागत समाज र चेतनामा कमीका कारण स्वच्छ खानेपानी र गुणस्तरीय सरसफाईको क्षेत्रमा आशातित उपलब्धि हासिल गर्न चुनौति देखिएका छन्। नविन परिवेशमा स्वच्छ खानेपानीमा सहज पहुँच तथा गुणस्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँचको आम अपेक्षालाई स्थानीय सरकारको अग्रसरतामा सम्बोधन हुने विश्वास गरिएको छ।

खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको क्षेत्रगत वस्तुगत विवरण तयारीका लागि सिरहा नगर कार्यपालिका कार्यालयको नेतृत्व, विकास साभेदार संस्था धमति जालनभच ज्पीभ र सबल नेपालको आर्थिक सहयोग, सरोकारवालासँगको परामर्श तथा सेन्टर फर सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट स्टडिज (सिएसडिएस) प्रा.लि.को प्राविधिका सहयोगमा खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयार गरिएको छ। खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धी समग्र सूचनालाई एकीकृत रुपमा प्रस्तुत गरी तयार गरिएको यस वस्तुगत विवरणको प्रतिवेदन स्थानीय सरकारको गठन भए पछिको पहिलो वस्तुगत विवरणको रुपमा रहेको छ। प्रतिवेदनमा सूचनालाई आवश्यकता अनुसार परिमार्जन र अध्यावधिक गर्दै लगिनेछ। यस प्रतिवेदनले खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको वार्षिक, आवधिक तथा क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमा र अनुगमन मूल्यांकनका लागि आवश्यक सूचना प्रदान गर्ने छ। आगामी दिनमा विकास साभेदार संस्था वा गैरसरकारी संस्थाको तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम वा आयोजनाको तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमनका लागि उपयोगी हुने विश्वास गरिएको छ।

१.२ वस्तुगत विवरणको उद्देश्य

खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धीको यस अध्ययनको प्रमुख उद्देश्य नगरक्षेत्रको खानेपानी र सरसफाईको यथार्थ अवस्था दर्शाउने सूचना विश्लेषण गरी एकीकृत रूपमा प्रस्तुत गर्नु रहेको छ। यसका विशिष्ट उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहेका छन् :

- (क) खानेपानी तथा सरसफाईसँग सम्बन्धी विद्यमान अवस्था झल्काउन आवश्यक तथ्याङ्क संकलन तथा विश्लेषण गरी खण्डिकृत रूपमा प्रस्तुत गर्ने।
- (ख) खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रसँग सम्बन्धित सम्भावना, अवसर, समस्या र चुनौतिलाई पहिचान गर्न आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने।
- (ग) वार्षिक, आवधिक, विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना लगायत विकास साभेदार संस्थाका तर्फबाट सञ्चालन हुने कार्यक्रम तथा आयोजना तर्जुमा र अनुगमन मुल्याङ्कनका लागि आवश्यक सूचना उपलब्ध गराउने।

१.३ कानुनी तथा नीतिगत व्यवस्था

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरण तयारी संवैधानिक रूपमा स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुने व्यवस्थालाई सुनिश्चित गर्न आवधिक, वार्षिक तथा विषय क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमाका लागि आधार रेखा सूचना उपलब्ध गराउँछ। वार्षिक, आवधिक र क्षेत्रगत रणनीतिक योजना तर्जुमा तथा वस्तुस्थिति विवरण (प्रोफाइल) तयारीका कानुनी तथा नीतिगत आधार पनि यस दस्तवेजका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरु हुन्। यस प्रतिवेदन तयारीका कानुनी तथा नीतिगत आधारहरुलाई देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

- (क) **नेपालको संविधान :** धारा ३५ को उपधारा ४ को उपधारा ४ मा प्रत्येक नागरिकलाई स्वच्छ खानेपानी तथा सरसफाईमा पहुँचको हक हुने व्यवस्था गरिएको छ भने स्थानीय तथ्याङ्क संकलन तथा व्यवस्थापनलाई स्थानीय तहको एकल अधिकारको रूपमा अनुसूची ८ मा राखेको छ।
- (ख) **स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ :** गाउँपालिका/नगरपालिकाको काम, कर्तव्य र अधिकारका रूपमा आधारभूत स्वास्थ्य र सरसफाईलाई लिई तथ्याङ्क संकलन र अद्यावधिक गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ।
- (ग) **स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७४:** गाउँपालिका/नगरपालिकाले वार्षिक योजना र बजेट तर्जुमा गर्नुपूर्व स्थानीय तहको भौगोलिक, सामाजिक, आर्थिक तथा पूर्वाधार लगायतका क्षेत्रको यथार्थ स्थिति देखिने गरी वस्तुगतविवरण तयार वा अद्यावधिक गर्नु पर्नेछ भनी उल्लेख गरिएको छ।

१.४ अध्ययन विधि

यस वस्तुगत विवरणको प्रमुख श्रोतको रूपमा घरधुरी सर्वेक्षण रहेको छ। सम्बन्धी दीगो विकास लक्ष्य, संघीय सरकारको प्राथमिकता, प्रदेश सरकारको नीतिहरु र स्थानीय सरकारको जिम्मेवारी र खानेपानी तथा सरसफाई सम्बन्धी वस्तुगत विवरणको महत्व र आवश्यकताबारे सहयोगी संस्था **सबल नेपालबाट** कार्यपालिका, स्वास्थ्य तथा सरसफाई लगायतका विषयगत शाखा र सहयोगी निकायका पदाधिकारीहरुलाई अनुशिक्षण गर्ने कार्य भएको थियो। साभ्ना बुभाई निर्माण पश्चात घरधुरी सर्वेक्षण गर्न नगरपालिकाबाट छानिएका गणकहरुलाई तालिम दिई मोबाई एप्समा आधारित सर्वेक्षणका साथै लक्षित समुह छलफल र जानकारी व्यक्ति अन्तर्वार्ता जस्ता विधि प्रयोग गरी विषयगत तथा वस्तुगत तथ्याङ्कलाई संकलन गरिएको थियो।

१.४.१ सर्वेक्षण औजार तयारी

खानेपानी तथा सरसफाई वस्तुगत विवरणको तयारीका लागि तथ्याङ्क संकलन साभ्ना अवधारणा तयार भए पछि विषयवस्तुलाई समेटिने गरी परामर्शदाताको टोलीद्वारा तयार गरेको सर्वेक्षण प्रश्नावलीलाई नगर कार्यपालिकासहित Welt Hunger Hilfe, सबल नेपाल समक्ष पेश गरी प्राप्त सुझावको आधारमा अन्तिम रूप दिइयो। यस क्रममा घरधुरी सर्वेक्षण फारम, अन्तरवार्ता सूची र लक्षित समुह छलफल सूची तयार गरिएको थियो। यसरी तयार गरिएको घरधुरी सर्वेक्षण फारमलाई **अनुसूची १** मा, अन्तरवार्ता सूचीलाई **अनुसूची २** मा र लक्षित समुह छलफल सूचीलाई

अनुसूची ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ । घरधुरी सर्वेक्षण फारमको प्रश्नावलीलाई Akvo Flow सफ्टवेयरमा आधारित मोबाइल एप्लिकेसनमा तयार गरियो । एण्डरोइड मोबाइल मार्फत प्रश्नावलीलाई प्रयोगत गरी घरधुरी सर्वेक्षण गरिएको हो ।

१.४.२ तथ्याङ्क संकलन

वडाध्यक्षले सिफारिस गरी नगरपालिकाले छानेका घरधुरी सर्वेक्षकहरूलाई २०७६ साल असार १२ गते सिरहामा मिर्चैयामा १ दिने तालिम दिइएको थियो । तालिम लिएका गणकहरूलाई एक दिन अभ्यास गराइ असार १४ गते सिरहामा पुन १ दिने तालिम दिइए पछि मात्र असार १५ गतेबाट घरधुरी सर्वेक्षण सुरु भएको हो । घरधुरी सर्वेक्षणबाट प्राप्त तथ्यांकको सत्यता मापन गर्न वडास्तरमा समुहगत छलफल र पदाधिकारीहरूसँग अन्तरवार्ता लिने विधिको उपयोग गरियो । मोबाइल एपमा आधारित घरधुरी सर्वेक्षण फारमको माध्यमबाट हरेक घरपरिवारको विवरण संकलन गरिएको थियो । गणकहरूको सहजिकरणको लागि एक जना सुपरभाइजरको व्यवस्था गरिएकोले गणनाको क्रममा आई पर्ने व्यवधानहरूको लागि तत्काल समाधान गरिएको थियो । दुर्भाग्यवस, गणना सुरु भएको केहि दिन पश्चान तराईका जिल्लामा भिषण वर्षाको कारण बाढि आयो । बाढि र निरन्तर वर्षको कारण गणना कार्य अपेक्षकृत रुपमा ढिला हुन गएको थियो ।

१.४.३ तथ्याङ्क विश्लेषण तथा व्यवस्थापन

विभिन्न विधिद्वारा संकलित तथ्याङ्कलाई डिजिटाइज गरी एकतृत गरिएको थियो । एकतृत तथ्याङ्कलाई परामर्श टोलीका विषय विज्ञद्वारा कम्प्युटरमा आधारित तथ्याङ्कशात्रीय विधिको प्रयोग गरी विश्लेषण गरिएको थियो । यस क्रमका, संकलन तथ्याङ्कमा रहेको असंगतीलाई समिक्षा गरी तथ्यपरक गराउने कार्य पनि गरियो । विश्लेषण गरिएको सूचनालाई वडागत विशेषता भल्काउने गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

१.४.४ दस्तावेज तयारी तथा सुभाब संकलन

विश्लेषित तथ्याङ्कलाई सम्बन्धित विषयका विषय विज्ञको सहयोगमा सिलसिलेवार ढंगले तालिका तथा रेखा चित्रसमेतको प्रयोग गरी प्रस्तुत गरिएको छ । यसरी तयार गरिएको दस्तावेजलाई सरोकारवालामाभ सुभाब संकलनको लागि प्रस्तुत गरी आवश्यक सुभाब संकलन गरियो । विभिन्न माध्यमबाट प्राप्त सुभाबसमेतलाई सम्बोधन गरी दस्तावेजलाई अन्तिम रुप दिइएको थियो ।

१.५ अध्ययनका सीमा

नगरपालिकाले तथ्याङ्क संकलन र व्यवस्थापनको वर्तमान आवश्यकता, उपलब्ध आर्थिक-भौतिक क्षमता, विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्था तथा अनुभवका आधारमा यो प्रतिवेदन तयार गरेको छ । खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा यस खालको प्रतिवेदन तयारीको पहिलो अभ्यासका रुपमा रहेको छ । नगरपालिकाको आवश्यकता र सामर्थ्यअनुसार सके सम्म भौगोलिक तथा सामाजिक रुपमा खण्डीकृत र विषयगत रुपमा एकीकृत विवरण तयार गर्ने प्रयत्न गरिएको छ । तथ्याङ्क संकलनका क्रममा यथासम्भव उपयुक्त उत्तरदाताको जबाफ तथा समुहगत छलफलको निष्कर्ष र आधिकारिक प्रतिवेदन तथा अभिलेखका तथ्यहरूलाई तथ्याङ्कका आधारका रुपमा लिइएको छ । यस प्रतिवेदनलाई नगरपालिकाको आवश्यकताअनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ । प्रतिवेदनमा उल्लेखित सूचकहरूको मान वा विवरण अन्य अध्ययन प्रतिवेदनको विवरणसँग हुबहु मेल खान वा नखान सक्नेछ ।

परिच्छेद २ : अध्ययन क्षेत्रको चिनारी

यस परिच्छेदमा सिराह नगरपालिकाको भौगोलिक तथा राजनीतिक अवस्थिति, ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा चिनारी, भूउपयोगको अवस्था र मानव विकासको अवस्था सम्बन्धमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

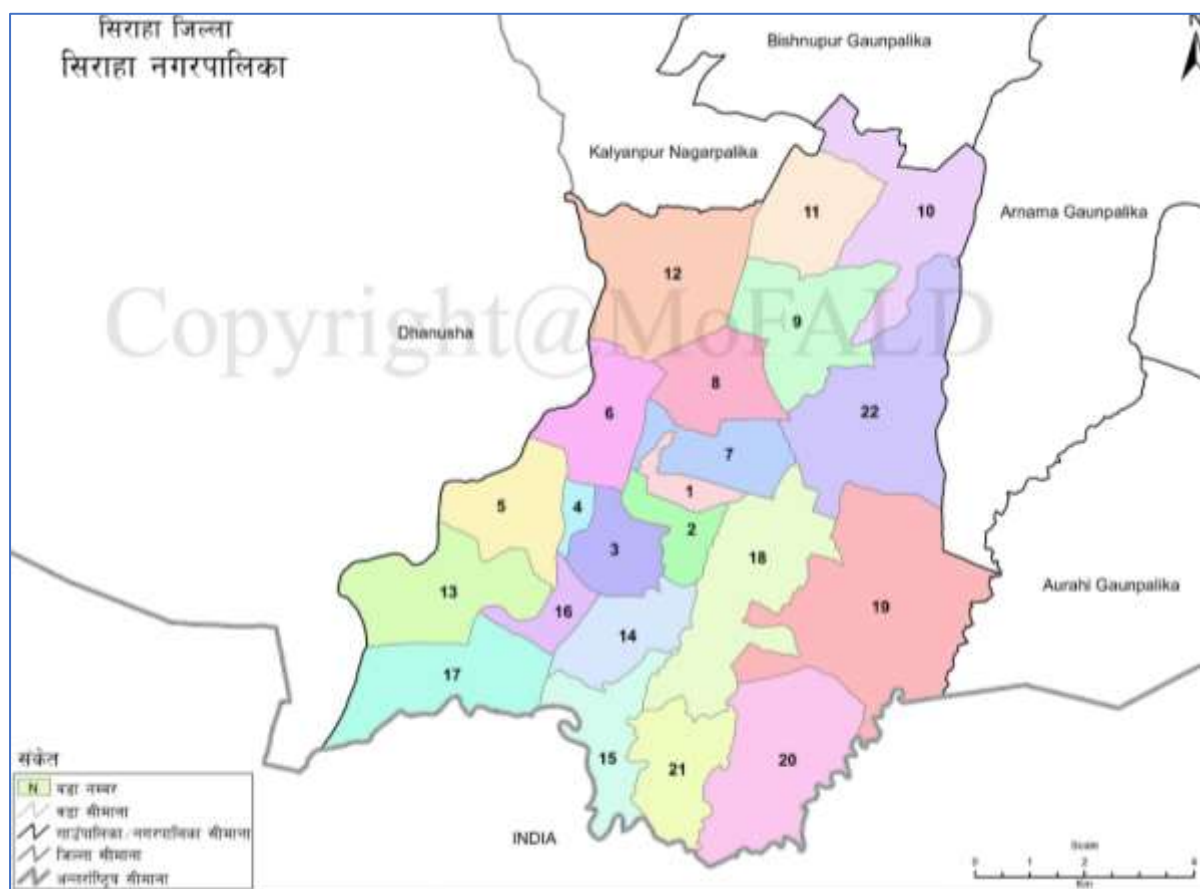
२.१ भौगोलिक अवस्थिति

सिराह नगरपालिका पूर्वी तराईको सिराह जिल्लाको दक्षिण भागमा अवस्थित रहेको छ । भौगोलिक अवस्थितिका हिसाबले २६ डिग्री ३५ मिनेट १८ सेकेण्ड उत्तर देखि २६ डिग्री ४२ मिनेट ५३ सेकेण्ड उत्तरी अक्षांश र ८६ डिग्री ८ मिनेट ४७ सेकेण्ड पूर्व देखि ८६ डिग्री १६ मिनेट १७ सेकेण्ड पुर्वी देशान्तरमा फैलिएको छ । कूल क्षेत्रफल ९४.२ वर्गकिमी रहेको यस नगरपालिका सामुन्द्रिक सतह देखि करिब १०० मिटरको उचाईमा अवस्थित रहेको छ ।

२.२ राजनीतिक अवस्थिति

यस नगरपालिका प्रदेश नं. २ को सिराह जिल्लामा अवस्थितको नगरपालिकामा २२ वटा वडा रहेका छन् । सिराह जिल्लाको सदरमूकाम समेत रहेको यो नगरपालिका स्थानीय तह पुनःसंरचनाका क्रममा वि.सं. २०७३ सालमा साविक सिराह नगरपालिका, लगडीगदीयानी गाविस, लक्ष्मनिया गाविस, सम्रैठा गाविस, लगडीगोठ गाविस र हक्पारा गाविस समेत मिलेर बनेको हो । यो क्षेत्र संघीय संसदको निर्वाचन प्रयोजनका लागि तय भएको ४ वटा निर्वाचन क्षेत्र मध्ये ३ नं क्षेत्र र प्रदेश सभाका लागि ३ (ख) अन्तरगत रहेको छ ।

नक्शा १.१: सिराह नगरपालिकाको अवस्थिति नक्शा

श्रोत: संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासन मन्त्रालयको वेबसाइट

नगरपालिकाको पूर्वमा औरही गाउँपालिका र अर्नामा गाउँपालिका रहेको छ भने, दक्षिणमा मित्र राष्ट्र भारत, पश्चिममा धनुषा जिल्ला र उत्तरमा कल्याणपूर नगरपालिका र विष्णुपुर गाउँपालिका अवस्थित रहेको छ ।

२.३ ऐतिहासिक पृष्ठभूमि तथा चिनारी

सिराह नामाकरणको सम्बन्धमा रहेका विभिन्न भनाईहरु रहेका छन् । जसअनुसार धेरै वर्ष पहिले सबैलाई सहयोग गर्ने र आश्रय दिने सल्लेस नामका राजा थिए । आश्रय दिने भएकाले भारतबाट व्यापार गर्न आउने व्यापारीहरुले जंगलै जंगल भएको यस क्षेत्रलाई सहारा भन्दा भन्दै अपभ्रंस हुँदै सिराह भएको किंवदन्ती रहेको छ । अर्को किंवदन्ती अनुसार यस ठाँउमा जंगल भएको र स्थानीय भाषामा रुखहा जरालाई शिर भनिने हुँदा जरै जार भएको ठाँउलाई शिर भन्दाभन्दै अपभ्रंस भएर सिराह भएको भन्ने भनाई पनि रहेको छ ।

एकीकरण पूर्व चौदण्डी राज्य अन्तरगत रहेको थियो । वि. सं. २०१८ सालमा ३४ जिल्लाबाट ७५ जिल्ला विभाजन गर्ने क्रममा यस क्षेत्रलाई साविक सप्तरी जिल्लाबाट टुक्राई सिराह जिल्लाका रुपमा नामाकरण गरिएको हो । साविकको सिरहा गा.वि.स.बाट हाल यस नगरपालिकाको वडा १, २, ७ र ८, मखनाहा गा.वि.स. बाट हाल यस नगरपालिकाको वडा नं. ३ र वडा नं. ४ को केही भाग, मानपुर गा.वि.स. बाट हाल यस नगरपालिकाको वडा नं. ४ को केही भाग र वडा नं. ५, बसविट्टा गा.वि.स. लाई हाल यस नगरपालिकाको वडा नं. ६ तथा ठेंगही गा.वि.स. लाई हाल यस नगरपालिकाको वडा नं. ९ बनाएको छ ।

२.४ भूउपयोगको अवस्था

समथर तराईको धरातलिय स्वरुप रहेको यस क्षेत्र धरातलिय रुपमा एक रुप रहेका छ । नापी विभागले तयार गरेको तथ्याङ्कका आधारमा विश्लेषण गरिएको यस नगरपालिकामा खेती योग्य जमिन ९६ प्रतिशत रहेको छ भने २.३६ प्रतिशत रहेको छ । भूउपयोग सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका १: नगरपालिकाको भूउपयोग अवस्था

भूमिको प्रकार	क्षेत्रफल (वर्ग किमि)	प्रतिशत
खेति गरिएको जमिन	९१.००	९६.६०
बगैँचा	०.२८	०.२९
ताल तथा पानीले ढाकेको क्षेत्र	२.२२	२.३६
चरण क्षेत्र	०.१९	०.२०
बगर क्षेत्र	०.४९	०.५२
खाली जमिन	०.०२	०.०३
जम्मा	९४.२०	१००.००

स्रोत: Land Resource Mapping Project 1987, नापी विभाग

२.५ मानव विकासको अवस्था

नेपाल मानव विकास प्रतिवेदन २०१४ अनुसार सिराह जिल्ला तत्कालिन ७५ जिल्ला मध्ये ६२ औं जिल्लाका रुपमा रहेको छ । यस प्रतिवेदन अनुसार सिराह जिल्लाको मानव विकास सुचकांक ०.४०८ रहेको छ भने यस जिल्लाको औषत आयु ७१.२९ वर्ष र प्रतिव्यक्ति आम्दानी ६८९ अमेरिक डलर रहेको छ । जिल्लाको हकमा तह भएको उपरोक्त मान यस नगरपालिकाको हकमा पनि सामान्यकरण गर्न सकिन्छ ।

परिच्छेद ३ : जनसांख्यिक अवस्था

यस परिच्छेदमा नगरपालिकाको जनसांख्यिक अवस्थसँग सम्बन्धित वडागत जनसंख्या, घरधुरी, जात जातिगत वसोवास, धर्म, भाषा लगायतको जनसंख्या बनौट, संरचना तथा वितरण जस्ता विषयहरू समाविष्ट रहेका छन् ।

३.१ वडागत जनसंख्या

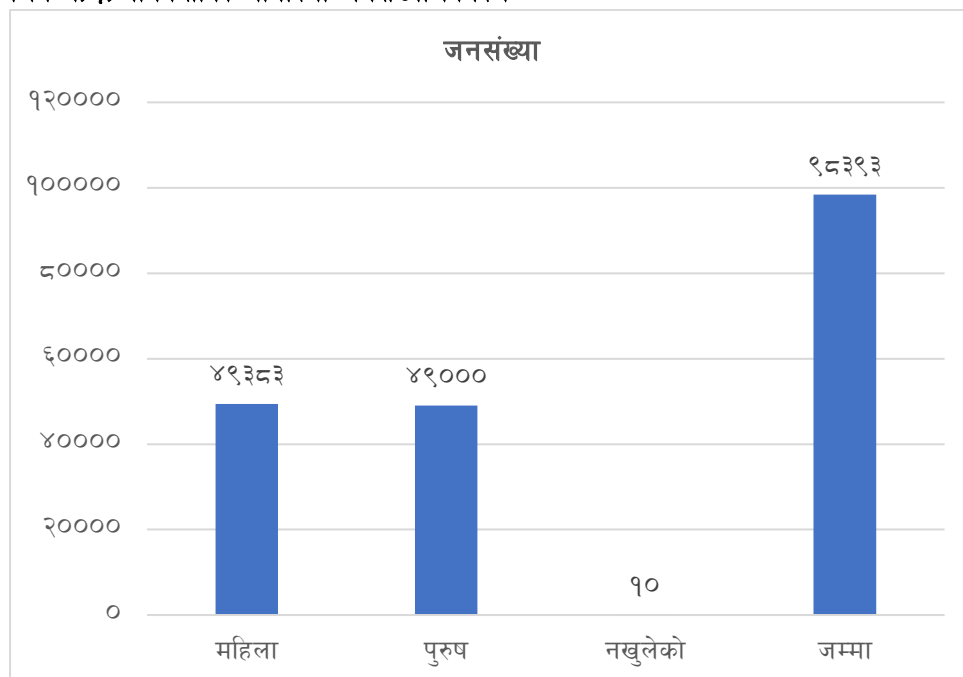
नगरपालिका भित्रको कूल १७८२८ घरपरिवारको ९८३९३ जनसंख्या मध्ये ४९३८३ महिला, ४९००० पुरुष र १० नखुलेको जनसंख्या रहेको देखिन्छ । वडागत रुपमा हेर्दा सबैभन्दा उच्च जनसंख्या वडा नं. ९ मा १३१५१ रहेको छ भने सबै भन्दा न्यून वडा नं. ८ मा २०१० रहेको देखिन्छ । जस अनुसार हालको औषत घरपरिवारको आकार ५.२४ र लैंगिक अनुपात ११७.५१ रहेको छ । औषत परिवारको आकार ५.४९ रहेको यस नगरपालिकामा लैंगिक अनुपात १०१.४४ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २: वडागत जनसंख्या वितरणको अवस्था

वडा नं.	जनसंख्या तथा घरधुरी विवरण (संख्या)						
	महिला	पुरुष	नखुलेको	जम्मा	घरधुरी	औषत परिवार	लैङ्गिक अनुपात
१	१३३९	१५२०		२८५९	६२०	४.६१	८८.०९
२	२४७३	२३९३		४८६६	८६४	५.६३	१०३.३४
३	१०७७	१०९१		२१६८	४३९	४.९४	९८.७२
४	२४०१	२५४८		४९४९	७७१	६.४२	९४.२३
५	१०८४	१०४४		२१२८	४६६	४.५७	१०३.८३
६	२४२७	१७९८	२	४२२७	९१३	४.६३	१३४.९८
७	२००७	१९५१		३९५८	९०३	४.३८	१०२.८७
८	१०३४	९७६		२०१०	५३९	३.७३	१०५.९४
९	६४५९	६६९१	१	१३१५१	८३७	१५.७१	९६.५३
१०	१६१०	१४२०		३०३०	७३५	४.१२	११३.३८
११	१६५९	१८३८	१	३४९८	७४६	४.६९	९०.२६
१२	३१९४	२९६५	२	६१६१	१३३५	४.६१	१०७.७२
१३	१५७९	१४४७		३०२६	५१४	५.८९	१०९.१२
१४	१५२९	१७७१		३३००	७१४	४.६२	८६.३४
१५	१४४०	१५६२	१	३००३	५८५	५.१३	९२.१९
१६	२४४१	२७१७	१	५१५९	१०६२	४.८६	८९.८४
१७	२६४८	२४५०		५०९८	८७३	५.८४	१०८.०८
१८	२५६५	२४०५		४९७०	९२६	५.३७	१०६.६५
१९	३१८३	२७७५		५९५८	११९८	४.९७	११४.७०
२०	२६७०	२९५५	२	५६२७	१०३७	५.४३	९०.३६
२१	२०४२	२२००		४२४२	७९३	५.३५	९२.८२
२२	२५२२	२४८३		५००५	९५८	५.२२	१०१.५७
कूल	४९३८३	४९०००	१०	९८३९३	१७८२८	५.४९	१०१.४४

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १: लैंगिकताका आधारमा जनसंख्या विवरण

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.२ जातजातिगत जनसंख्या

जातजातिगत आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा यस नगरपालिकामा सबैभन्दा बढी तराई अन्य ५४.१२ प्रतिशत जनसंख्याको बसोबास रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी तराई दलित २२.६३ प्रतिशत र मुस्लिम १३.२५ प्रतिशत रहेको छ। जात जातिगत आधारमा जनसंख्यालाई वडागत रूपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३: जातिगत आधारमा जनसंख्या विवरण

वडा नं.	जात जातिगत जनसंख्या विवरण									जम्मा
	तराई ब्राह्मण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राह्मण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
१	४०	५०	६	०	७८९	०	१०	१८६७	९७	२८५९
२	०	०	५०	४	६१८	०	७६	४१०९	९	४८६६
३	९	०	१०२३	२१	३४४	०	१	७६२	८	२१६८
४	०	०	१७	५	२२	९	४८९२	४	०	४९४९
५	०	०	०	०	८४१	०	२६०	१०२७	०	२१२८
६	१९	१०	६१	२०	१५७४	१५	१००	२४२२	६	४२२७
७	१२९	०	१९	४	१५०४	३	२०३	२०५३	४३	३९५८
८	४	०	४६	०	४५५	०	३१९	११७४	१२	२०१०
९	४३	१०	९९५	०	२९८७	१९	१२०५	७८४७	४५	१३१५१
१०	०	०	१७१९	५	११५१	०	०	१५५	०	३०३०
११	०	११	१११६	९३	७७६	२	१६२	१३२३	१५	३४९८
१२	१२७	६	१२९	१६	९९२	१२	१९३९	२९३७	३	६१६१
१३	२०	०	४५	०	६६३	६	१६८	२११९	५	३०२६
१४	३८	०	११०४	२४	११३६	२	३५०	६४६	०	३३००
१५	०	८	५१	०	१६०	०	०	२७८२	२	३००३
१६	४६	३५	१४२	७	११७६	१२	२४४०	१३०१	०	५१५९
१७	६३	६	०	०	१६६३	०	५३	३२९९	१४	५०९८

वडा नं.	जात जातिगत जनसंख्या विवरण									जम्मा
	तराई ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
१८	४	०	४५२	१३	६१८	३	०	३८२३	५७	४९७०
१९	४	०	०	०	९५६	१३	९२	४८९३	०	५९५८
२०	६	०	३६	०	१३७१	५	६४१	३५६८	०	५६२७
२१	५	१२	८५५	२८	१५७६	०	५३	१७०४	९	४२४२
२२	१८	०	५७५	६	८९६	१०	६१	३४३९	०	५००५
कूल	५७५	१४८	८४४१	२४६	२२२६८	१११	१३०२५	५३२५४	३२५	९८३९३
प्रतिशत	०.५८	०.१५	८.५८	०.२५	२२.६३	०.११	१३.२४	५४.१२	०.३३	१००.००

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.२ जातजातिगत घरघुरी संख्या

कूल घरघुरी संख्या १७८२८ रहेको यस नगरपालिकामा जातजातिगत आधारमा घरपरिवारको स्थिति हेर्दा घरमुलीको जात वा जातियताका आधारमा सबैभन्दा बढी तराई अन्यको ५३.३२ प्रतिशत घरपरिवारको बसोबास रहेको छ । दोस्रो अधिक घरघुरी संख्या तराई दलित २६.८३ प्रतिशत रहेको छ । जातजातिगत आधारमा घरपरिवारलाई वडागत रुपमा देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४: जातिगत आधारमा घरघुरी विवरण

वडा नं.	जातजातिगत घरघुरी विवरण									जम्मा
	तराई ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत	पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, ठकुरी, सन्यासी	तराई आदिवासी, जनजाति	पहाडी आदिवासी, जनजाति	तराई दलित	पहाडी दलित	मुस्लिम	तराई अन्य	पहाडी अन्य	
१	११	१०	३		१६६		१	४०२	२७	६२०
२			७	१	११९		१३	७२२	२	८६४
३	२		२१९	३	६९			१४४	२	४३९
४			३	१	४	१	७६१	१		७७१
५					१८३		१११	१७२		४६६
६	५	१	९	४	३३७	४	२३	५२८	२	९१३
७	२८		२	१	३१८	१	४६	५०१	६	९०३
८	१		९		१४७	१	५८	३१८	५	५३९
९	१	१			१२३	२	३६	६७१	३	८३७
१०	२		४००	१	३०८			२४		७३५
११		२	२०८	१४	१९१	१	२९	२९६	५	७४६
१२	२२	१	१९	२	३३४	२	३४२	६१२	१	१,३३५
१३	२		७		११०	१	२२	३७१	१	५१४
१४	७		२२३	५	२५६	१	७०	१५२		७१४
१५		१	८		३२		३	५३८	३	५८५
१६	११	७	३३	१	२६१	३	४९७	२४९		१,०६२
१७	७	१			३१३		११	५३९	२	८७३
१८	१		७२	३	१०३	१		७३८	८	९२६
१९	२				२००	२	१६	९७७	१	१,१९८
२०	१		५		२६६	१	११५	६४९		१,०३७
२१	१	३	१६४	६	३०२		८	३०७	२	७९३
२२	४		१०४	१	२३९	२	१३	५९५		९५८
कूल	१०८	२७	१,४९५	४३	४,३८१	२३	२,१७५	९,५०६	७०	१७,८२८
प्रतिशत	०.६१	०.१५	८.३९	०.२४	२४.५७	०.१३	१२.२	५३.३२	०.३९	१००

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.३ धर्मअनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी संख्या

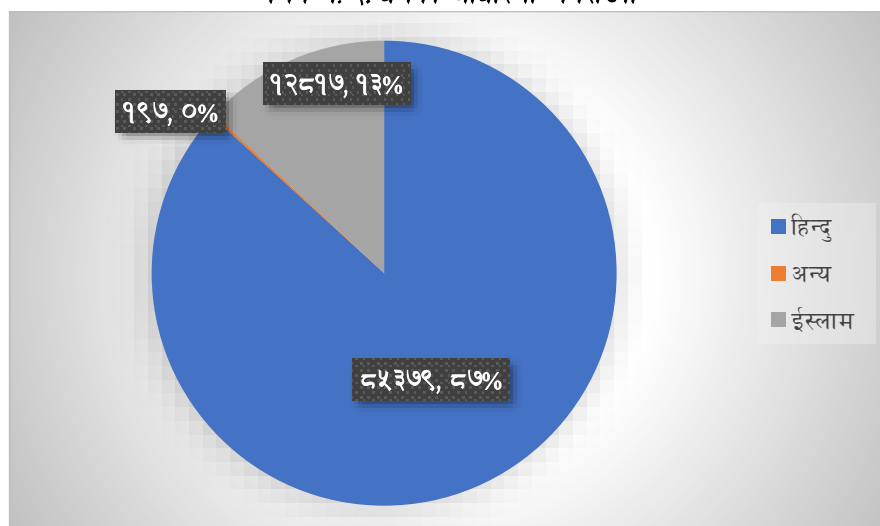
नगर क्षेत्रमा ८६.७७ प्रतिशत हिन्दु, १३.०३ प्रतिशत ईस्लाम र ०.०१ प्रतिशत ईसाई धर्म मान्नेहरु रहेको देखिन्छ । घरमुलीका आधारमा घरपरिवारको वर्गिकरण गर्दा ८७.७ प्रतिशत हिन्दु, १२ प्रतिशत ईस्लाम र ०.०१ ईसाई धर्म मान्नेहरु रहेका छन् । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

तालिका ५: धर्म अनुसार जनसंख्या तथा घरधुरी विवरण

वडा नम्बर	धर्मअनुसार जनसंख्या							धर्मअनुसार घरधुरी संख्या						
	हिन्दु	बौद्ध	ईस्लाम	जैन	ईसाई	सिख	जम्मा	हिन्दु	बौद्ध	ईस्लाम	जैन	ईसाई	सिख	जम्मा
१	२८३५	०	३	४	५	१२	२८५९	६१५	०	२	१	१	१	६२०
२	४७९४	०	७०		०	२	४८६६	८५१	०	१२		०	१	८६४
३	२१४९	०	४	१०	०	५	२१६८	४३६	०	१	१	०	१	४३९
४	४१	०	४९०८		०	०	४९४९	७	०	७६४		०		७७१
५	१८७०	०	२५२		०	६	२१२८	३५८	०	१०७		०	१	४६६
६	४११०	०	१००	१७	०	०	४२२७	८८८	०	२३	२	०		९१३
७	३७५५	०	१९५		८	०	३९५८	८५५	०	४६		२		९०३
८	१७२३	०	२८७		०	०	२०१०	४८६	०	५३		०		५३९
९	११९७८	०	११७०		०	३	१३१५१	८०१	०	३६		०		८३७
१०	३०३०	०	०		०	०	३०३०	७३५	०			०		७३५
११	३३६०	०	१३८		०	०	३४९८	७१८	०	२८		०		७४६
१२	४२२८	५	१९१८	४	६	०	६१६०	९९३	२	३३७	१	२		१,३३५
१३	२८१४	०	२१२		०	०	३०२६	४८४	०	३०		०		५१४
१४	२९४३	०	३५६		१	०	३३००	६४२	०	७१		१		७१४
१५	२९७४	०	२९		०	०	३००२	५७७	०	८		०		५८५
१६	२७३५	०	२३५५		६९	०	५१५९	५७०	०	४७४		१८		१,०६२
१७	५०३१	४	५०	३	६	४	५०९८	८५७	१	११	१	२	१	८७३
१८	४९७०	०	०		०	०	४९७०	९२६	०			०		९२६
१९	५९४६	५	३	४	०	०	५९५८	१,१९४	१	१	१	१		११९८
२०	४९७४	०	६५३		०	०	५६२७	९२०	०	११७		०		१०३७
२१	४१८९	०	५३		०	०	४२४२	७८५	०	८		०		७९३
२२	४९३०	९	६१		५	०	५००५	९४१	२	१३		१	१	९५८
कूल	८५३७९	२३	१२८१७	४२	१००	३२	९८३९३	१५६३९	६	२,१४२	७	२८	६	१७८२८
प्रतिशत	८६.७७	०.०२३	१३.०३	०	०.१०२	०.०३	१००	८७.७२	०.०३	१२.०१	०.०४	०.१६	०.०३	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २: धर्मका आधारमा जनसंख्या

३.४ लैंगिकताका आधारमा घरमुली विवरण

लैंगिकताका आधारमा घरमुलीको अवस्था हेर्दा प्रतिशत घरमा पुरुष घरमुली र प्रतिशत घरमा महिला घरमुली रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६: घरमुलीका आधारमा घरधुरी विवरण

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा घरमुली संख्या			जम्मा
	पुरुष	महिला	नखुलेको	
१	२६५	३५५		६२०
२	४३८	४२६		८६४
३	२३३	२०६		४३९
४	२८५	४८६		७७१
५	१९९	२६७		४६६
६	६५८	२५३	२	९१३
७	५६९	३३४		९०३
८	३४२	१९७		५३९
९	३८०	४५७		८३७
१०	४६०	२७५		७३५
११	१११	६३४	१	७४६
१२	७५३	५८०	२	१३३५
१३	२४१	२७३		५१४
१४	२९४	४२०		७१४
१५	१३७	४४७	१	५८५
१६	४४२	६१९	१	१०६२
१७	४२५	४४८		८७३
१८	५२८	३९८		९२६
१९	६१५	५८३		११९८
२०	११७	९१८	२	१०३७
२१	२४४	५४९		७९३
२२	२३९	७१८	१	९५८
जम्मा	७९७५	९८४३	१०	१७८२८
प्रतिशत	४४.७३	५५.२१	०.०६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.५ उमेरअनुसार जनसंख्या

उमेर तथा लिंगका आधारमा जनसंख्याको स्थिति हेर्दा उमेर समुह अनुसार ५ वर्षमुनिको १५९३५ र ११ वर्ष वा सो भन्दा माथिको जनसंख्या १०६ रहेको देखिन्छ। लैंगिकताका आधारमा उमेर समुह र वडा अनुसारको विवरण अनुसूची ४ मा प्रस्तुत गरिएको छ। उमेर तथा लैंगिकताका आधारमा जनसंख्याको विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ।

तालिका ७: उमेर तथा लिंगको आधारमा जनसंख्या विवरण

उमेर समुह	लैंगिकताका आधारमा जनसंख्या			उमेर समुह	लैंगिकताका आधारमा जनसंख्या		
	लैंगिकता	जम्मा	प्रतिशत		लैंगिकता	जम्मा	प्रतिशत
१-५	जम्मा	१५९३९	१६.२०	५१-५५	जम्मा	२७६२	२.८१
	महिला	६८८३	७.००		महिला	१५३०	१.५५
	पुरुष	९०५६	९.२०		पुरुष	१२३१	१.२५
	नखुलेको				नखुलेको	१	०.००
६-१०	जम्मा	११२८४	११.४७	५६-६०	जम्मा	२८७५	२.९२
	महिला	५०३७	५.१२		महिला	१६३७	१.६६
	पुरुष	६२४७	६.३५		पुरुष	१२३८	१.२६
११-१५	जम्मा	९२०२	९.३५	६१-६५	जम्मा	१९०४	१.९४

उमेर समुह	लैंगिकताका आधारमा जनसंख्या			उमेर समुह	लैंगिकताका आधारमा जनसंख्या		
	लैंगिकता	जम्मा	प्रतिशत		लैंगिकता	जम्मा	प्रतिशत
	महिला	४२०९	४.२८		महिला	१०४३	१.०६
	पुरुष	४९९३	५.०७		पुरुष	८६०	०.८७
					नखुलेको	१	०.००
१६-२०	जम्मा	९८१५	९.९८	६६-७०	जम्मा	२००९	२.०४
	महिला	४५३०	४.६०		महिला	११००	१.१२
	पुरुष	५२८४	५.३७		पुरुष	९०९	०.९२
	नखुलेको	१	०.००				
२१-२५	जम्मा	९२८२	९.४३	७१-७५	जम्मा	११००	१.१२
	महिला	४६४५	४.७२		महिला	५५८	०.५७
	पुरुष	४६३७	४.७१		पुरुष	५४१	०.५५
					नखुलेको	१	०.००
२६-३०	जम्मा	८९२७	९.०७	७६-८०	जम्मा	४७३	०.४८
	महिला	४८९५	४.९७		महिला	२४६	०.२५
	पुरुष	४०३२	४.१०		पुरुष	२२७	०.२३
३१-३५	जम्मा	७०३१	७.१५	८१-८५	जम्मा	१४३	०.१५
	महिला	४०६३	४.१३		महिला	६८	०.०७
	पुरुष	२९६७	३.०२		पुरुष	७५	०.०८
	नखुलेको	१	०.००				
३६-४०	जम्मा	६८८७	७.००	८६-९०	जम्मा	८१	०.०८
	महिला	३९३८	४.००		महिला	३५	०.०४
	पुरुष	२९४७	३.००		पुरुष	४६	०.०५
	नखुलेको	२	०.००				
४१-४५	जम्मा	४६०५	४.६८	९१ भन्दा माथी	जम्मा	१०६	०.११
	महिला	२६१४	२.६६		महिला	५२	०.०५
	पुरुष	१९९०	२.०२		पुरुष	५३	०.०५
	नखुलेको	१	०.००		नखुलेको	१	०.००
४६-५०	जम्मा	३९६८	४.०३	कूल जम्मा			९८३९३
	महिला	२३००	२.३४				१००
	पुरुष	१६६७	१.६९				
	नखुलेको	१	०.००				

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.६ साक्षरताको अवस्था

यस गाउँपालिकाको साक्षरताको स्थिति हेर्दा ६९.२५ प्रतिशत साक्षरता रहेको देखिन्छ। जस अनुसार पुरुष साक्षरता ७९.२६ प्रतिशत र महिला साक्षरता ५९.७१ प्रतिशत रहेको छ भने २७.७३ प्रतिशत निरक्षरता अभै कायम रहेको छ। कम उमेरको जनसंख्या ११.०६ र नखुलेको जनसंख्या २.६६ रहेको छ। साक्षरता सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय प्रस्तुत गरिएको छ।

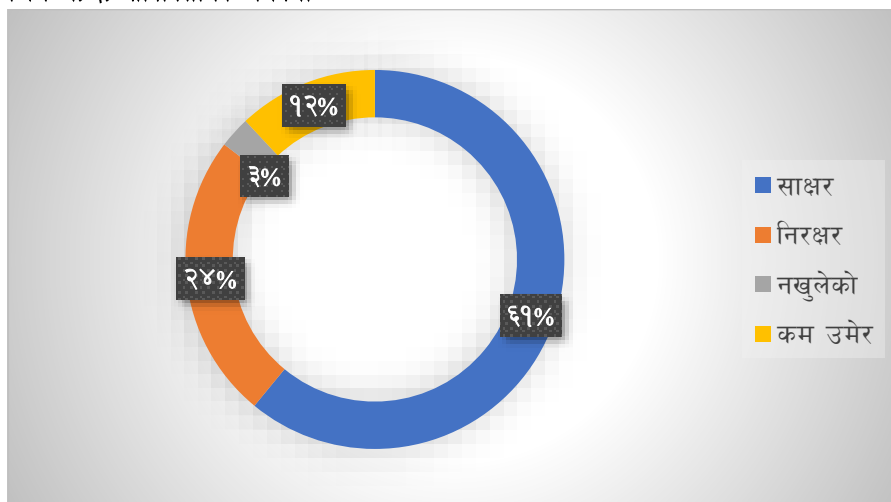
तालिका ८: साक्षरताको अवस्था (प्रतिशतमा)

वडा नं.	साक्षर				निरक्षर				नखुलेको			कम उमेर			कुल
	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	
१	९४७	११६०	०	२१०७	२९८	१०४		४०२	४	१३	१७	९०	२४३	३३३	२८५९
२	१३८२	१७७५	०	३१५७	८५३	२९४		११४७	४०	५२	९२	१९८	२७२	४७०	४८६६
३	६०८	७६३	०	१३७१	२९५	१०३		३९८	१२१	१३१	२५२	५३	९४	१४७	२१६८
४	१५३७	१९३९	०	३४७६	५२४	२४९		७७३	७	१०	१७	३३३	३५०	६८३	४९४९
५	५३८	६७२	०	१२१०	४२३	२१०		६३३	८	१३	२१	११५	१४९	२६४	२१२८
६	१२२३	१२३१	२	२४५६	९६९	२३४		१२०३	३३	३८	७१	२०२	२९५	४९७	४२२७
७	१३४३	१४९०	०	२८३३	४१०	१३१		५४१	२३	२६	४९	२३१	३०४	५३५	३९५८

वडा नं.	साक्षर				निरक्षर				नखुलेको			कम उमेर			कुल
	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	महिला	पुरुष	अन्य	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	महिला	पुरुष	जम्मा	
८	५४५	७९३	०	१२५८	३८३	१५४		५३७	२	३	५	१०४	१०६	२१०	२०१०
९	३२४७	४३०४	१	७५५२	२३०२	११९८		३५००	२३४	११०	३४४	६७६	१०७९	१७५५	१३१५१
१०	६६०	८६१	०	१५२१	७५४	३६२		१११६	२६	२३	४९	१७०	१७४	३४४	३०३०
११	९२८	१२९७	१	२२२६	६११	३९८		१००९	४	३	७	११६	१४०	२५६	३४९८
१२	१७४०	१८६६	०	३६०६	१०९७	५८४	२	१६८३	७६	४१	११७	२८१	४७४	७५५	६१६१
१३	८२८	९९३	०	१८२१	४६९	१७५		६४४	९९	५५	१५४	१८३	२२४	४०७	३०२६
१४	७६७	१०४८	०	१८१५	५८६	४८४		१०७०	७	७	१४	१६९	२३२	४०१	३३००
१५	७८७	११२६	१	१९१४	४११	२२४		६३५	२२	१४	३६	२२०	१९८	४१८	३००३
१६	१११६	१४५०	०	२५६६	८०१	६१८	१	१४२०	२१८	९७	३१५	३०६	५५२	८५८	५१५९
१७	१३३३	१६७५	०	३००८	१०४९	४१८		१४६७	२६	२६	५२	२४०	३३१	५७१	५०९८
१८	१४३८	१८१५	०	३२५३	३७६	१२९		५०५	५२६	१७८	७०४	२२५	२८३	५०८	४९७०
१९	१६६८	२०१३	०	३६८१	१२००	३९१		१५९१	३१	४३	७४	२८४	३२८	६१२	५९५८
२०	१४०७	१९४८	१	३३५६	८७५	६४०	१	१५१६	६४	६१	१२५	३२४	३०६	६३०	५६२७
२१	९७३	१४४१	०	२४१४	७९८	३५०		११४८	४८	३१	७९	२२३	३७८	६०१	४२४२
२२	१४७२	१९११	०	३३८३	७५७	३२४		१०८१	१५	१२	२७	२७८	२३६	५१४	५००५
जम्मा	२६,४८७	३३,४९१	६	५९,९८४	१६,२४१	७,७७४	४	२४,०१९	१,६३४	९८७	२,६२१	५,०२१	६,७४८	११,७६९	९८,३९३
प्रतिशत	५९.७१	७९.२६	६०	६९.२५	३६.६१	१८.४	४०	२७.७३	३.३१	२.०१	२.६६	१०.१७	१३.७७	११.९६	१००

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३: साक्षरताको अवस्था

३.७ शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

शैक्षिक स्तर अनुसार गाउँपालिकाको जनसंख्या हेर्दा १२.२० प्रतिशत पूर्वप्राथमिक, ४९.७७ प्रतिशत आधारभूत तह, २८.९७ माध्यमिक तह, ४.८५ स्नातक तह, १.०७ स्नातकोत्तर वा माथिल्लो तह र २.०६ प्रतिशत जनसंख्या प्राविधिक एसएलसी अध्ययन गरेको देखिन्छ। लैङ्गिकताका आधारमा यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय अनुसूची ५ मा प्रस्तुत गरिएको छ। शैक्षिक स्तर अनुसार वडागत विवरणको संक्षेप देहाय बमोजिम रहेको छ।

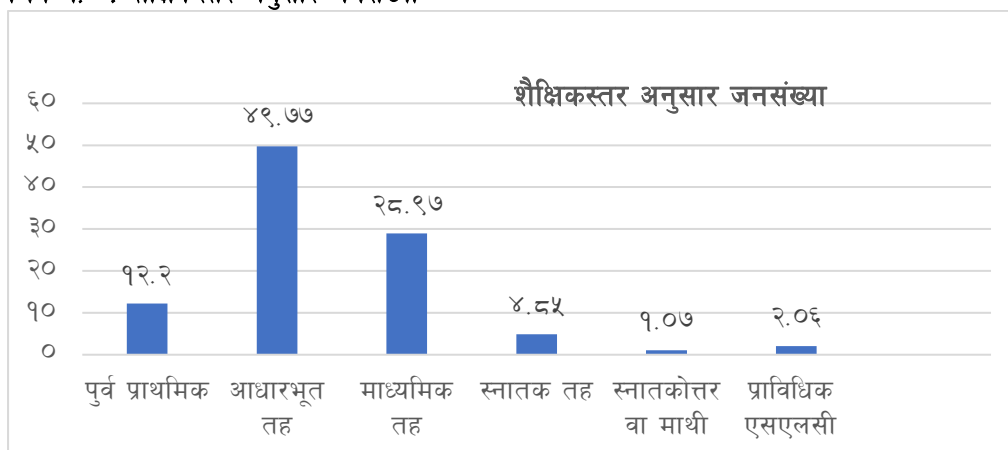
तालिका ९: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत तह	माध्यमिक तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर वा माथी	प्राविधिक SLC	कुल जम्मा
१	१४६	७६०	७८१	२२७	६३	२०	२०६०
२	३८५	१२८२	१०३४	२०१	२६	९	२९६३
३	६८	६९७	४४२	५१	११	६८	१३४८
४	७८९	१५२३	४४४	८०	१८	४१	२९१३
५	१८७	५२७	२७४	४४	९	१८	१०६८
६	४९५	९२०	५३९	८२	११	५२	२११०

वडा नं.	पुर्व प्राथमिक	आधारभूत तह	माध्यमिक तह	स्नातक तह	स्नातकोत्तर वा माथी	प्राविधिक SLC	कुल जम्मा
७	१४३	१०९७	७५२	२३८	४१	७८	२३९०
८	१५९	४९७	४६६	५१	१६	१४	१२१९
९	८२९	३५७३	२२२८	३००	८१	२९	७१२१
१०	२१५	८२२	३९१	३१	१	४	१४६५
११	२७३	७७१	४६७	६०	७	४	१५८९
१२	२८४	२१२२	९५६	१०३	२१	११	३५१८
१३	२६२	७७१	४३१	९२	१६	८५	१६७३
१४	१०१	९४२	४३८	४७	२१	२२८	१७९८
१५	११३	९७५	५८५	५०	९	१९	१७६०
१६	१९३	१३०३	६४५	१२९	३६	७८	२४२०
१७	२०१	१२४१	१०३१	२०२	३१	३	२७४०
१८	४०७	१४१८	९३५	१५९	३०	३८	३०१७
१९	३७३	१८२०	९८३	१९८	४३	७८	३५३८
२०	३७९	१५०९	४६१	८५	१८	२०	२४९०
२१	२३४	१०८६	४०५	८७	३३	१७१	२०४९
२२	३९४	१३८८	१०५३	१२१	४०	५१	३०८७
कुल	६,६३०	२७,०४४	१५,७४१	२,६३८	५८२	१,११९	५४३३६
प्रतिशत	१२.२०	४९.७७	२८.९७	४.८५	१.०७	२.०६	१००.००

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ४: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या

३.८ पेशाका आधारमा जनसंख्या

कूल जनसंख्या ९८३९३ मध्ये ९.४३ प्रतिशत जनसंख्याको मुख्य पेशा कृषि तथा पशुपालन रहेको छ। नगरपालिका क्षेत्रमा २९.४५ प्रतिशत विद्यार्थी, १३.०५ कम उमेर र १८ प्रतिशत गृहिणी रहेको देखिन्छ। वैदेशीक रोजगारी, अदक्ष श्रमिक, दक्ष कामदारका रुपमा क्रमशः १०.०१, ३.४२ र ०.८५ प्रतिशत रहेका छन्। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १०: प्रमुख पेशा अनुसार जनसंख्या

वडा नं.	पेशाका आधारमा जनसंख्या													जम्मा
	कृषि	पशु व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	
१	१६१	२४१	१२२	१८४	५५३	२६	४१	३५	१८	८९६	३४४	८१	१५७	२८५९
२	२९९	२१९	१४१	३४७	१०१७	१४२	८८	१४२	१२२	१४८४	५०८	१५६	२०१	४८६६
३	८८	३८	५५	२९१	४४७	९	३	६१	१४	६७६	२८५	१२५	७६	२१६८
४	११७	५२	७३	७०५	९७१	११	४	६७	१२	१७६१	७६७	३४५	६४	४९४९
५	१५३	२५	२३	२२६	३६६	३२	८	८४	५	६०८	२९०	१५७	१५१	२१२८

वडा नं.	पेशाका आधारमा जनसंख्या													जम्मा
	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	
६	२५१	५०	७७	५७५	१०३६	२२	१८	१७५	३६	९३०	५४९	३७१	१३७	४२२७
७	२४४	२२१	२१७	३५७	७६५	१४	८९	६९	३७	११७८	५७३	११५	७९	३९५८
८	१२०	४०	६२	२४९	३४१	२२	९	७९	४३	६३३	२१२	१७०	३०	२०१०
९	१४८८	१६५	२४६	१३६९	२४६२	८३	६३	४९०	९५	३७६५	१८२४	६२०	४८१	१३१५१
१०	२०९	७६	३०	३४८	५४२	२१	३९	१२३	२३	८६८	३६९	२७६	१०६	३०३०
११	७२२	२६	५६	२८१	७५४	२०	६	९७	५	११९४	२५९	२०	५८	३४९८
१२	४८५	२९७	६५	७५२	११२४	४१	४१	१६८	६३	१७३५	७९९	३३९	२५२	६१६१
१३	१८१	५८	३७	३१६	६९०	१६	१७	११४	११	८५८	४१८	२१३	९७	३०२६
१४	४०९	२८	६७	३७७	२२९	१२	७	३३	४	११०५	४१२	५९९	१८	३३००
१५	८६१	७७	३७	२१३	३०४	१	१३	२४	२३	८९०	४४६	७१	४३	३००३
१६	४६३	८२	५०	५०६	८९७	९२	२५	९७	२९	१३२२	८५९	७२१	१६	५१५९
१७	२७८	१३९	११३	३६३	११५४	२१	५५	२५२	१३	१४०६	६३३	१५४	५१७	५०९८
१८	७५४	८०	८९	४१५	९८०	१२	५	११३	६४	१६०४	५६१	२३६	५७	४९७०
१९	७४६	७६	१०९	५२६	९८९	१६६	२९	२२४	५३	१७४१	७७५	४६५	५९	५९५८
२०	३८६	६२	४८	८०८	११९५	१३७	९	३५८	१८	१५७३	६५१	१२९	२५३	५६२७
२१	१६७	२३	७०	२९८	७३७	१२	७२	१३४	१३	११०५	७०९	६०९	२९३	४२४२
२२	६९५	४९	९४	३४६	८३७	३८	५४	११५	१३६	१६४०	५९८	१८५	२१८	५००५
जम्मा	१२७७	२१२४	१८८१	९८५२	१८३९०	९५०	६९५	३०५४	८३७	२८९७२	१२८४१	६१५७	३,३६३	९८३९३
प्रतिशत	९.४३	२.१६	१.९१	१०.०१	१८.६९	०.९७	०.७१	३.१०	०.८५	२९.४५	१३.०५	६.२६	३.४२	१००.०

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

३.९ मुख्य पेशाका आधारमा घरघुरी

मुख्य पेशाका आधारमा घरघुरीलाई हेर्दा सबैभन्दा उच्च २५.०३ प्रतिशत घरघुरीले कृषि तथा पशुजन्य व्यवसायलाई प्रमुख पेशाका रूपमा अवलम्बन गरेका छन् भने वैदेशिक रोजगारीलाई मुख्य पेशाका रूपमा लिने घरघुरी संख्या २०.६१ रहेको छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहाय बमोजिम प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ११: प्रमुख पेशा अनुसार घरघुरी संख्या

वडा नं.	मुख्य पेशाका आधारमा घरपरिवार													जम्मा
	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	नखुलेको
१	८१	१५०	५५	६७	६१	१६	२८	२०	१०	३२	१०	२१	६९	६२०
२	१६७	१०५	५०	१३५	५४	११	५६	८१	६०	४	०	४५	९५	८६४
३	३९	१६	२३	१२२	८२	२	१	४५	८	८	१	४८	३९	४३९
४	२८	१६	३७	३२६	११६	६	१	३८	१	९	७	१७०	१४	७७१
५	७९	२०	५	१०९	७१	५	४	५८	२	०	३	४५	६३	४६६
६	१६०	३०	३१	२२४	८६	४	१५	११५	२०	५	४	१४२	७७	९१३
७	१३६	१४७	११८	११५	१७९	२	५२	४२	१६	३२	१	३७	२६	९०३
८	६४	२४	३९	१०१	९१	५	९	६९	२६	२२	१	५५	३१	५३९
९	३४०	१५	३५	१९७	१	२	०	१०३	१३	३	०	८५	४३	८३७
१०	१७२	३५	९	१०७	१०५	९	४७	८०	२१	७	०	७३	७०	७३५
११	४०८	१३	१४	१४१	४४	१	३	८१	३	६	०	०	२९	७४६
१२	२०६	१७६	२३	३१२	१९१	६	३७	११०	२७	६	१	१३१	१०९	१३३५
१३	१३०	२४	३	१३७	२७	४	१२	७१	३	२	०	६६	३४	५१४
१४	१८१	१५	२९	१९१	५०	२	४	१२	०	३२	४	१९२	०	७१४
१५	३०९	४२	१५	५२	६१	०	१०	१२	१०	२०	०	३५	१९	५८५
१६	२४८	५३	२२	२१२	१३१	१	१७	५३	१४	९	५	२९०	५	१०६२
१७	१४२	६६	३१	१४६	३५	२	४१	१६८	६	६	०	१०	२१३	८७३
१८	४४२	३५	३८	१८०	६१	२	०	५१	२१	३६	१	४६	१२	९२६

वडा नं.	मुख्य पेशाका आधारमा घरपरिवार														जम्मा
	कृषि र पशु	व्यापार	नोकरी	बैदेशिक रोजगार	गृहिणी	अन्य	पेन्सन	जेष्ठ नागरिक	दक्ष कामदार	विद्यार्थी	कम उमेर	बेरोजगार	अदक्ष श्रमिक	नखुलेको	
१९	३७७	३२	३६	२४६	२४	२५	२६	१६३	३८	५	४	१८४	३३	१	११९८
२०	२४१	२८	२०	३४५	७१	१८	२	१८३	५	६	०	१५	१०१	५	१०३७
२१	११४	१०	३४	१०३	९९	२	५१	६४	९	६	१	१८९	१०९	२	७९३
२२	३९९	२४	३६	१०६	७६	८	४१	७९	२८	१६	१	३३	१०९	२	९५८
जम्मा	४४६३	१०७६	७०३	३६७४	१७१६	१३३	४५७	१६९८	३४१	२७२	४४	१९१२	१३००	३९	१७८२८
प्रतिशत	२५.०३	६.०३	३.९४	२०.६१	९.६२	०.७५	२.५६	९.५२	१.९१	१.५२	०.२५	१०.७२	७.२९	०.२१	१००.०

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ४ : स्वच्छ खानेपानीमा पहुँचको अवस्था

४.१ सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत

सुख्खा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्था हेर्दा करिव ९४ प्रतिशत घरधुरीमा सुधारिएको पानी उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। जसमध्ये ८३.६ प्रतिशत घरमा हातेपम्प, ९.० प्रतिशत घरधुरी निजी धाराबाट खानेपानीको उपयोग हुने गरेको छ। सार्वजनिक धाराबाट पानी उपयोग गर्ने घरधुरी संख्या ४.१ रहेको छ। घर मै निजी धाराको पानीलाई सुधारिएको खानेपानी अन्तरगत सुरक्षित मानिएको छ। सुख्खा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्था सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १२: सुख्खा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	सुधारिएको			नसुधारिएको		
	हाते पम्प *	घर मै निजी धारा **	सार्वजनिक धारा *	खुला इनार	अन्य	जम्मा
१	५६४	१२	७	१	३६	६२०
२	७८६	२२	५२	२	२	८६४
३	२९०	१४८	१	०		४३९
४	७४९	१८	१	२	१	७७१
५	३६४	६८	३२	०	२	४६६
६	८८६	१८	३	५	१	९१३
७	८८५	१२	१	०	५	९०३
८	५३०	८	०	०	१	५३९
९	८१९	३	८	०	७	८३७
१०	३२८	१६१	२३३	०	१३	७३५
११	७१५		२	०	२९	७४६
१२	९९०	१६	१३४	३	१९२	१३३५
१३	४७०	२१	२३	०		५१४
१४	५७१	६९	६९	२	३	७१४
१५	५६९	१३	३	०		५८५
१६	१०२०	११	२६	०	५	१०६२
१७	८१५	५७	०	१		८७३
१८	८८६	२३	१७	०		९२६
१९	७३०	२११	७९	३	१७५	११९८
२०	५०७	५१४	५	१०	१	१०३७
२१	६२०	१४२	१५	२	१४	७९३
२२	८१८	५३	१२	३	७२	९५८
जम्मा	१४९१२	१६००	७२३	३४	५५९	१७८२८
प्रतिशत	८३.६	९.०	४.१	०.२	३.१	१००.००

*आधारभूत **सुरक्षित

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.२ वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत

वर्षा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्था हेर्दा करिव ९३ प्रतिशत घरधुरीमा सुधारिएको पानी उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। जसमध्ये ८६. प्रतिशत घरमा हातेपम्प, ५.३ प्रतिशत घरधुरीमा घरमै निजी धाराबाट र ३.७ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक धाराबाट पानी उपयोग हुने गरेको छ। घर मै निजी धाराको पानीलाई सुधारिएको खानेपानी अन्तरगत सुरक्षित मानिएको छ। सुख्खा याममा खानेपानी उपयोगको अवस्थासम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १३: वर्षा याममा खानेपानीको श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	सुधारिएको			नसुधारिएको			जम्मा
	हाते पम्प *	निजी धारा **	सार्वजनिक धारा *	खुला इनार	अन्य	पोखरी, कुवा, नदी	
१	५७४	२	८	०	३६	०	६२०
२	८०२	४	५५	०	३	०	८६४
३	३३२	१०६	१	०		०	४३९
४	७५६	१४		०	१	१	७७१
५	३९४	४४	२७	०	१	०	४६६
६	८९७	८	२	५	१	३	९१३
७	८८३	१४	१	०	५	०	९०३
८	५३४	४		०	१	१	५३९
९	८१९	२	९	०	७	२७	८३७
१०	४५०	७०	२०२	०	१३	२	७३५
११	७१६		२	०	२८	०	७४६
१२	९९३	१६	१३२	३	१९१	११	१३३५
१३	४८५	८	२१	०		१	५१४
१४	६२४	१३	६२	७	८	१५९	७१४
१५	५७९	५	१	०		०	५८५
१६	१०२६	९	२२	०	५	१७३	१०६२
१७	८१८	५५		०		०	८७३
१८	९१०	२	१३	०	१	८	९२६
१९	७३८	३३	६३	१	३६३	१	११९८
२०	५१६	५०३	९	८	१	४०	१०३७
२१	७४२	१९	१६	२	१४	२	७९३
२२	८६२	११	१०	३	७२	१	९५८
जम्मा	१५४५०	९४२	६५६	२९	७५१	४३०	१७८२८
प्रतिशत	८६.७	५.३	३.७	०.२	४.२	२.४१२	१००

*आधारभूत **सुरक्षित

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.३ पानी भर्न लाग्ने औषत दैनिक समय

यस क्षेत्रका सबैभन्दा बढी ६२.३७ प्रतिशत घरधुरीमा १० मिनेट भन्दा कम समयमा खानेपानीको पहुँच रहेको छ । ११ देखि २० मिनेट सम्मको समय लाग्ने घरधुरी संख्या २४.२९ प्रतिशत र २१ देखि ३० मिनेट लाग्ने १३.३४ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

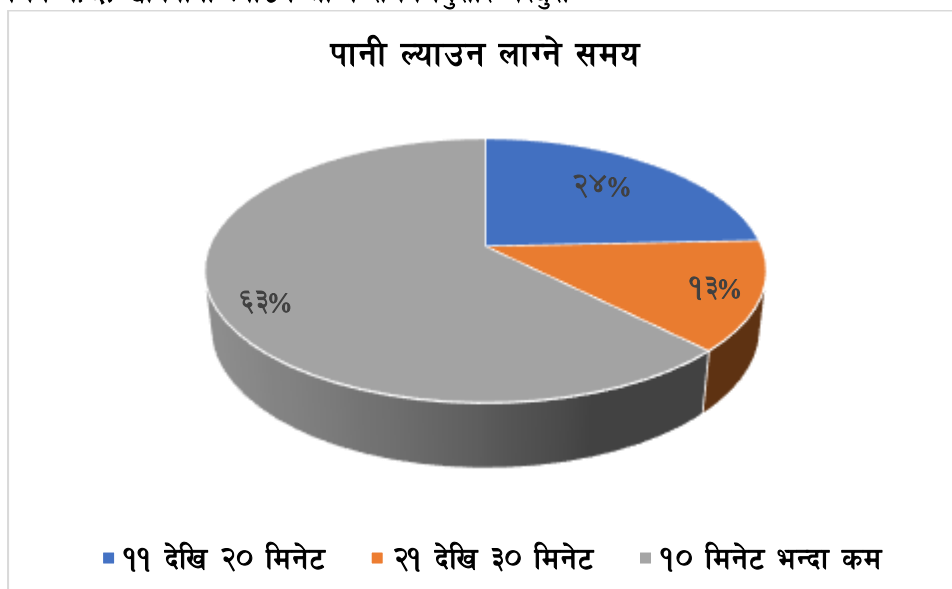
तालिका १४: पानी ल्याउन लाग्ने औषत समयका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	पानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरपरिवार			जम्मा
	११ - २० मिनेट	२१ - ३० मिनेट	१० मिनेट भन्दा कम	
१		०	७	७
२	५	१	४६	५२
३		०	१	१
४		०		
५	८	९	१५	३२
६	१	०	१	२
७		०		
८		०		
९		२	६	८
१०	१०३	१	१२८	२३२

वडा नं.	पानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरपरिवार			जम्मा
	११ - २० मिनेट	२१ - ३० मिनेट	१० मिनेट भन्दा कम	
११		०		
१२	२१	३	१०४	१२८
१३	२	०	२२	२४
१४	२	१५	११	२८
१५	१	१		२
१६	३	२०	१	२४
१७		०		
१८		१	१४	१५
१९	८	३४	३९	८१
२०	१	०	३	४
२१	३	१	११	१५
२२	४	१	७	१२
जम्मा	१६२	८९	४१६	६६७
प्रतिशत	२४.२९	१३.३४	६२.३७	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ५: खानेपानी ल्याउन लाग्ने समयअनुसार घरधुरी

४.४ दैनिक आवश्यक पानीको परिमाण

नगर क्षेत्रका घरधुरीहरु मध्ये १०० लिटर भन्दा बढी खानेपानी आवश्यक पर्ने घरधुरीको संख्या ६७.८ प्रतिशत, ५० देखि १०० लिटर पानी आवश्यक पर्ने घरधुरी २२.८ प्रतिशत, २० देखि ५० लिटरसम्म खानेपानी लाग्ने ६.७५ प्रतिशत र २० लि. भन्दा कम पानी लाग्ने घरधुरी २.६ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

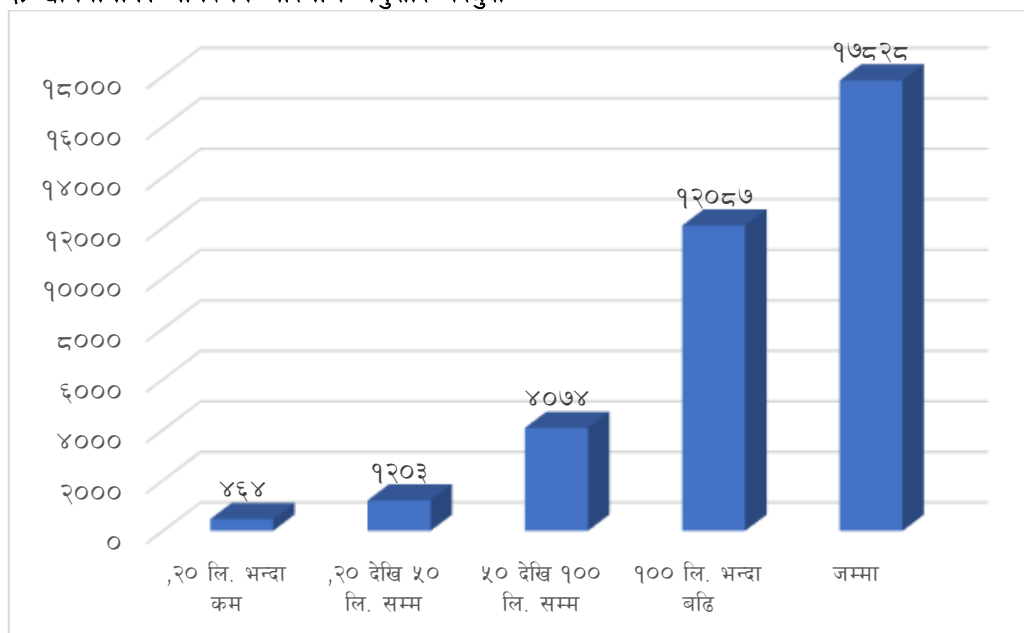
तालिका १५: दैनिक आवश्यक पानीको परिमाण अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	दैनिक आवश्यकता खानेपानीको परिमाणअनुसार घरधुरी				जम्मा
	२० लि. भन्दा कम	२०-५० लि. सम्म	५०-१०० लि. सम्म	१०० लि. भन्दा बढि	
१	५	१९	७	५२५	६२०
२	३		३०	८३१	८६४
३	१	७६	५१	३११	४३९
४		११	३४५	४१५	७७१

वडा नं.	दैनिक आवश्यकता खानेपानीको परिमाणअनुसार घरधुरी				जम्मा
	२० लि. भन्दा कम	२०-५० लि. सम्म	५०-१०० लि. सम्म	१०० लि. भन्दा बढि	
५		४६	६१	३५९	४६६
६	९	१२२	६५	७१७	९१३
७		१३६	२४०	५२७	९०३
८	१	४२	२३८	२५८	५३९
९	१	३८	८६	७१२	८३७
१०	१०	१८२	४८०	६३	७३५
११	१९	५७	२७	६४३	७४६
१२	२३९	३४	३१२	७५०	१३३५
१३	२	५१	२४७	२१४	५१४
१४	१२८	४९	२२५	३१२	७१४
१५	५	१३	१०५	४६२	५८५
१६		३१	२१०	८२१	१०६२
१७	१	८	८०	७८४	८७३
१८	१४	८८	२१८	६०६	९२६
१९	२	३७	४२९	७३०	११९८
२०	१७	४७	१६९	८०४	१०३७
२१	३	७६	१७६	५३८	७९३
२२	४	४०	२०९	७०५	९५८
जम्मा	४६४	१२०३	४०७४	१२०८७	१७८२८
प्रतिशत	२.६०	६.७५	२२.८५	६७.८०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ६: खानेपानीको आवश्यक परिमाण अनुसार घरधुरी

४.५ वर्षभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्था

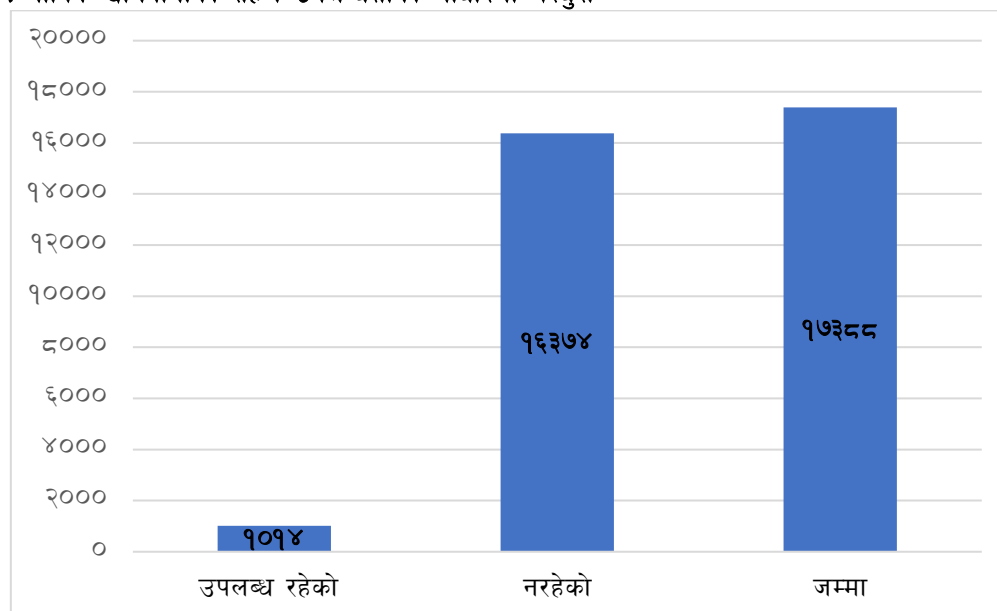
नगर क्षेत्रमा वर्षभर खानेपानी सहज उपलब्ध रहेको घरधुरी संख्या ५.८३ रहेको छ। जसअनुसार वडा नं. १२ मा सबैभन्दा उच्च १९८ घरधुरीमा यसखालको उपलब्धता रहेको छ भने वडा नं. १३ मा कुनै पनि घरधुरीमा उपलब्ध नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १६: वर्षभर खानेपानी उपलब्धताको अवस्था अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	वर्षभरी खानेपानी उपलब्धताको अवस्थाका घरपरिवार संख्या		
	उपलब्ध रहेको	नरहेको	जम्मा
१	३	६०८	६११
२	६	८४०	८४६
३	२	४०१	४०३
४	८	७२९	७३७
५	४	४४८	४५२
६	२३	८६०	८८३
७	८९	८०१	८९०
८	७१	४४१	५१२
९	४	८२८	८३२
१०	१४९	५८०	७२९
११	४६	६८५	७३१
१२	१९८	११२७	१३२५
१३		४९५	४९५
१४	५६	६२८	६८४
१५	१९	५५३	५७२
१६	१४	१०३३	१०४७
१७	३	८५१	८५४
१८	३९	८५८	८९७
१९	८६	१०७९	११६५
२०	८	१०१२	१०२०
२१	४४	७४३	७८७
२२	१४२	७७४	९१६
जम्मा	१०१४	१६३७४	१७३८८
प्रतिशत	५.८३	९४.१७	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ७: वार्षिक खानेपानीको सहज उपलब्धताका आधारमा घरधुरी

४.६ खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत

आफ्नो धारामा पानीको समस्या हुँदा सबैभन्दा उच्च संख्यामा ९५.४६ प्रतिशत घरधुरीले वैकल्पिक श्रोतका रूपमा छिमेकलाई उपयोग गर्ने गरेको, करिव २ प्रतिशत खुला श्रोतबाट र अन्य २ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १७: खानेपानीको वैकल्पिक श्रोत उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	आफ्नो धारामा पानीको समस्या हुँदा पानी ल्याउने विकल्प				जम्मा
	छिमेक	निजी आपूर्ति कर्ता/ट्याङ्कर	खुला श्रोत (तलाउ, खोला)	नगरपालिकाद्वारा आपूर्ति	
१	३				३
२	६				६
३	२				२
४	६	१		१	८
५	४				४
६	१२	२	४	५	२३
७	८८	१			८९
८	७१				७१
९	४				४
१०	१४९				१४९
११	४५			१	४६
१२	१९७			१	१९८
१३					
१४	४६		५	५	५६
१५	१९				१९
१६	१२		२		१४
१७		२	१		३
१८	३५	३	१		३९
१९	८१		५		८६
२०	५		२	१	८
२१	४२			२	४४
२२	१४१	१			१४२
जम्मा	९६८	१०	२०	१६	१०१४
प्रतिशत	९५.४६	०.९९	१.९७	१.५८	१००.००

४.७ खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र

नगर क्षेत्रको ९५.७ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्र नरहेको छ भने संयन्त्र भएका ४.३ प्रतिशत घरधुरीमध्ये सबैभन्दा बढी ३४ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी व्यवस्थापन संयन्त्रका रूपमा नगरपालिका रहेको छ। भने उपभोक्ता समिति रहेको घरधुरी २३.४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका १८: खानेपानीको व्यवस्थापन संयन्त्रका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	संयन्त्रको अवस्था			संयन्त्रको प्रकार				
	संयन्त्र नभएको	संयन्त्र भएको	जम्मा	खानेपानी उपभोक्ता समिति	खानेपानी आपूर्ति वा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	टोल विकास समिति	नगरपालिका	जम्मा
१	६१४	६	६२०	३	२		१	६
२	८१७	४७	८६४	४			४३	४७
३	४३२	७	४३९	३	१	२	१	७

वडा नं.	संयन्त्रको अवस्था			संयन्त्रको प्रकार				
	संयन्त्र नभएको	संयन्त्र भएको	जम्मा	खानेपानी उपभोक्ता समिति	खानेपानी आपूर्ति वा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	टोल विकास समिति	नगरपालिका	जम्मा
४	७६२	९	७७१			७	२	९
५	४६४	२	४६६	१			१	२
६	८९९	१४	९१३	५	३	१	५	१४
७	८८८	१५	९०३	१०	५			१५
८	३२४	२१५	५३९	१	१	१३७	७६	२१५
९	८३४	३	८३७	१	१		१	३
१०	७३५	०	७३५					०
११	७२०	२६	७४६	६	६	९	५	२६
१२	१३०४	३१	१३३५	२०	१	५	५	३१
१३	५१४	०	५१४					०
१४	६१७	९७	७१४	६०	२३	११	३	९७
१५	५७३	१२	५८५	३	१	८		१२
१६	१०२८	३४	१०६२	१०	२४			३४
१७	८७२	१	८७३		१			१
१८	७९७	१२९	९२६	६	४६	६	७	१२९
१९	११८७	११	११९८	३	१		७	११
२०	१०१७	२०	१०३७	३	५	२	१०	२०
२१	७७७	१६	७९३	५	९	२		१६
२२	८९५	६३	९५८	३३	२	१	२७	६३
जम्मा	१७०७०	७५८	१७८२८	१७७	१३२	१९१	२५८	७५८
प्रतिशत	९५.७	४.३	१००.०	२३.४	१७.४	२५.२	३४.०	१००.०

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.८ खानेपानीका लागि खर्च गर्ने तत्परताको अवस्था

खानेपानीको सुधारिएको सुविधा प्राप्त गरेमा शुल्क तिर्न तत्पर घरघुरी ५६.८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। जसमध्ये ७३ प्रतिशत घरघुरीले मासिक रु. ५० भन्दा कम, २४.१ प्रतिशत घरघुरीले रु. ५१ देखि १०० सम्म र २.९ प्रतिशत घरघुरीले रु. १०० भन्दा माथी तिर्ने तत्परता देखाएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

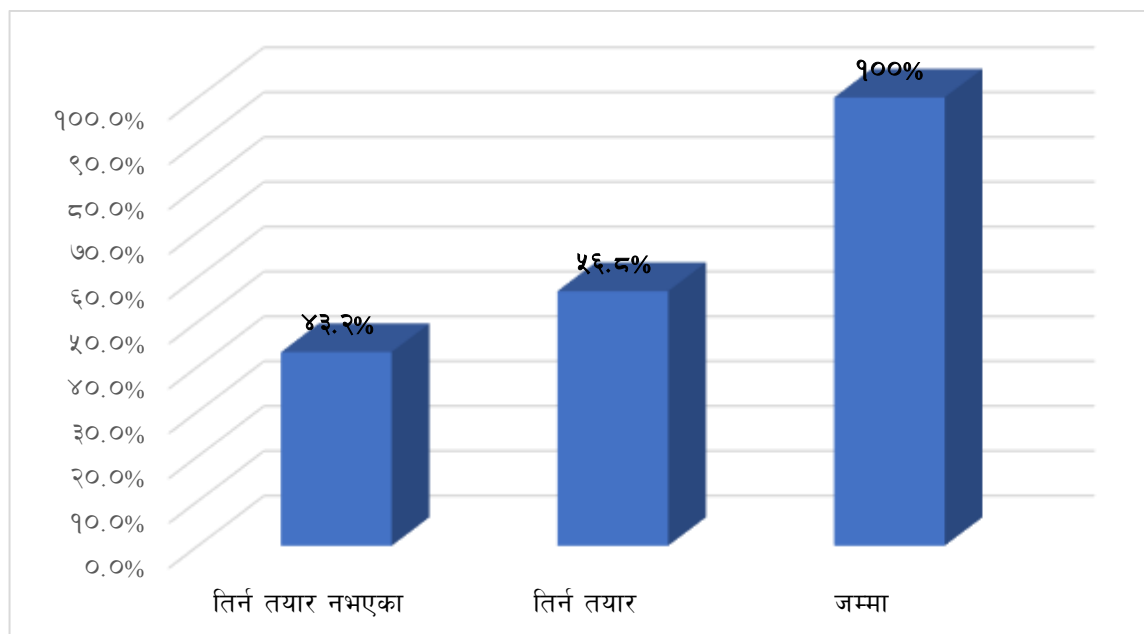
तालिका १९: खानेपानीका लागि खर्च गर्न तत्पर घरघुरी संख्या

वडा नं.	खानेपानीको शुल्क तिर्ने तत्पर घरघुरी			यदि तिन तयार भए तिर्न सक्ने रकम (प्रति महिना रु.)			
	तिर्न तयार नभएका	तिर्न तयार	जम्मा	५० भन्दा कम	रु ५१ देखि १०० सम्म	१०० भन्दा माथि	जम्मा
१	२९८	३२२	६२०	२०३	१०३	१६	३२२
२	३०४	५६०	८६४	२९५	२२३	४२	५६०
३	२७२	१६७	४३९	१४०	१५	१२	१६७
४	२४३	५२९	७७२	४८६	४२	१	५२९
५	२१४	२५२	४६६	११६	१३५	१	२५२
६	४३७	४७६	९१३	४६४	१०	२	४७६
७	१२६	७७७	९०३	५८६	१९०	१	७७७
८	८६	४५३	५३९	३१२	१३५	६	४५३
९	४६	७९१	८३७	७०२	८२	७	७९१
१०	१७३	५६२	७३५	३७१	१८३	८	५६२
११	२३	७२३	७४६	६४५	७४	४	७२३
१२	६९०	६४५	१३३५	५१९	११७	९	६४५
१३	३७५	१३९	५१४	१३३	६		१३९

वडा नं.	खानेपानीको शुल्क तिर्ने तत्पर घरधुरी			यदि तिन तयार भए तिर्न सक्ने रकम (प्रति महिना रु.)			
	तिर्न तयार नभएका	तिर्न तयार	जम्मा	५० भन्दा कम	रु ५१ देखि १०० सम्म	१०० भन्दा माथि	जम्मा
१४	६६६	४८	७१४	२	२९	१७	४८
१५	३४१	२४४	५८५	२३१	९	४	२४४
१६	९२३	१३९	१०६२	३१	१०७	१	१३९
१७	२१२	६६१	८७३	२२६	३७७	५८	६६१
१८	६३२	२९४	९२६	२६२	२६	६	२९४
१९	६०१	५९७	११९८	४९९	८१	१७	५९७
२०	५२१	५१५	१०३६	२२१	२२८	६६	५१५
२१	३२८	४६५	७९३	३१६	१४३	६	४६५
२२	१९९	७५९	९५८	६२६	१२०	१३	७५९
जम्मा	७७१०	१०११८	१०८८८	७३८६	२४३५	२९६	१०११८
प्रतिशत	४३.२	५६.८	१००.०	७३.०	२४.१	२.९	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ८: खानेपानी सेवाका लागि शुल्क तिर्ने तत्पर घरधुरी

४.९ खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी जानकारी

खानेपानीको गुणस्तर परिक्षणसम्बन्धी ज्ञानको अवस्था हेर्दा नगर क्षेत्रभित्रका कूल १०८८८ घरधुरी मध्ये ७८(४ प्रतिशत घरधुरीमा गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी ज्ञान नरहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २०: खानेपानी गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी		जम्मा घरधुरी
	नरहेको	रहेको	
१	४२६	१९४	६२०
२	३८०	४८४	८६४
३	३८२	५७	४३९
४	६९९	७२	७७१
५	४१६	५०	४६६
६	७९६	११७	९१३

वडा नं.	खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी		जम्मा घरधुरी
	नरहेको	रहेको	
७	६२०	२८३	९०३
८	३२५	२१४	५३९
९	६०२	२३५	८३७
१०	४२४	३११	७३५
११	७०१	४५	७४६
१२	१२१६	११९	१३३५
१३	५०७	७	५१४
१४	४८७	२२७	७१४
१५	४८२	१०३	५८५
१६	९२३	१३९	१०६२
१७	७४६	१२७	८७३
१८	७६३	१६३	९२६
१९	९६६	२३२	११९८
२०	९८८	४९	१०३७
२१	५९३	२००	७९३
२२	५३५	४२३	९५८
जम्मा	१३९७७	३८५१	१७८२८
प्रतिशत	७८.४०	२१.६०	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१० खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण गर्ने संस्थाको जानकारी

यस क्षेत्रका कूल घरधुरी मध्ये ७७.३ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी शुद्धीकरण गर्ने संस्थाको जानकारी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २१: खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण सम्बन्धी संस्थाको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेपानी शुद्धीकरण गर्ने संस्थाको जानकारी रहेका घरधुरी		
	नरहेको	रहेको	जम्मा
१	१७८	१६	१९४
२	३११	१७३	४८४
३	४७	१०	५७
४	६४	८	७२
५	४५	५	५०
६	१०६	११	११७
७	२०२	८१	२८३
८	२०१	१३	२१४
९	१४४	९१	२३५
१०	२९८	१३	३११
११	१५	३०	४५
१२	६४	५५	११९
१३	५	२	७
१४	७९	१४८	२२७
१५	५७	४६	१०३
१६	१०४	३५	१३९
१७	१०७	२०	१२७
१८	१३८	२५	१६३
१९	१७०	६२	२३२
२०	२७	२२	४९
२१	९४	१०६	२००

वडा नं.	खानेपानी सुद्वीकरण गर्ने संस्थाको जानकारी रहेका घरधुरी		
	नरहेको	रहेको	जम्मा
२२	२९०	१३३	४२३
जम्मा	२७४६	११०५	३८५१
प्रतिशत	७७.३	३१.१	१०८.४

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.११ खानेपानी परिक्षणको अभ्यास

खानेपानी परिक्षण अभ्यास हेर्दा ७३.२ प्रतिशत घरधुरीमा परिक्षणको अभ्यास नभएको देखिन्छ। परिक्षण भएको मध्य २६.९ प्रतिशत घरधुरीमा आइरन परिक्षण, ८.६ प्रतिशत घरधुरीमा आर्सेनिक परिक्षण, ४.३ प्रतिशत घरधुरीमा कोलफोर्म परिक्षण भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २२: खानेपानी परिक्षणको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	परिक्षण नभएको	परिक्षण भएको							
		आर्सेनिक	आइरन	कडापन	कोलफोर्म	इ-कोली	टर्बिडिटी	(FRC) – Chlorinated	अन्य
१	५५४	४	७						
२	७३५	३०	३४	१					८
३	२४९	२०	३३	४	५	५	२		१
४	७४१		३	३			१		१
५	३६१	१							२
६	८७३	८	६	१	१				२
७	८४१	२७	४०	९	१२				
८	५२८	२	२	१					
९	८	९	७६९	१					१
१०	३००	११	६		१				११
११	६९९	१	१२						४
१२	९१२	५	६४	४	३	५	३	११	९
१३	४६६		२						२
१४	३०३	५४	७२	७९	८७	७१	६९	६९	१२८
१५	५६९								
१६	७८३	७९	१२५	१२५	९३	९०	७१	४४	१२
१७	८१०	३	१	१	१				
१८	८७८	१	८	२	१		१	१	१
१९	७००	२२	४					१	
२०	३२८	७१	११	१	१	१			८५
२१	६०५	१४	८	७	६	६	७	१०	२
२२	६६३	६३	११७	१	१				१
जम्मा	१२९०६	४२५	१३२४	२४०	२१२	१७८	१५४	१३६	२७०
प्रतिशत	७३.२	८.६	२६.९	४.९	४.३	३.६	३.१	२.८	५.५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१२ खानेपानी सुद्वीकरण विधि

यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र ७१.७ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानी सुद्वीकरणको अभ्यास नभएको देखिन्छ। सुद्वीकरणको अभ्यास भएका घरधुरी मध्ये क्यान्डील फिल्टरको प्रयोग भएका १६.२७ प्रतिशत घरधुरी र उमाल्ने अभ्यास रहेका ६.५ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २३: खानेपानी शुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	उमाल्ने	वायोस्याण्ड फिल्टरको प्रयोग	क्यान्डिल फिल्टरको प्रयोग	क्लोरीन पद्धती	सोडिस	चक्की वा क्लोरीन	अभ्यास नभएको	जम्मा
१	३	७	१२३	३१			४५६	६२०
२	४	३	२४	१			८३२	८६४
३	२८१	२	१६	५	२	१	१३२	४३९
४	७०	१	२६				६७४	७७१
५	३						४६३	४६६
६	८	१	२	२	१	१	८९८	९१३
७	१०८	७	२२६	१			५६१	९०३
८	४१	४	२००			८	२८६	५३९
९	४२४	१	३				४०९	८३७
१०	३७	२		१	१		६९४	७३५
११	३८	१	२			२	७०३	७४६
१२	३१२	५	२०			१	९९७	१३३५
१३	२	१		१			५१०	५१४
१४	१२८	२१	१०४	१		१३	४४७	७१४
१५	३६३	१	१				२२०	५८५
१६	२९८	३५	२४	११	४	३	६८७	१०६२
१७	२२९						६४४	८७३
१८	७३	१३२	२३				६९८	९२६
१९	६६						११३२	११९८
२०	३१९	५३९	१३	१	१		१६४	१०३७
२१	५०१	६	५		१	३	२७७	७९३
२२	५३	३	१०			१	८९१	९५८
जम्मा	३३६१	७७२	८२२	५५	१०	३३	१२७७५	१७८२८
प्रतिशत	६.५१	१५.२८	१६.२७	१.०९	०.२०	०.६५	७१.७	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ९: खानेपानी शुद्धीकरण विधिका आधारमा घरधुरी

४.१३ पानी शुद्धीकरण नगर्नुका कारण

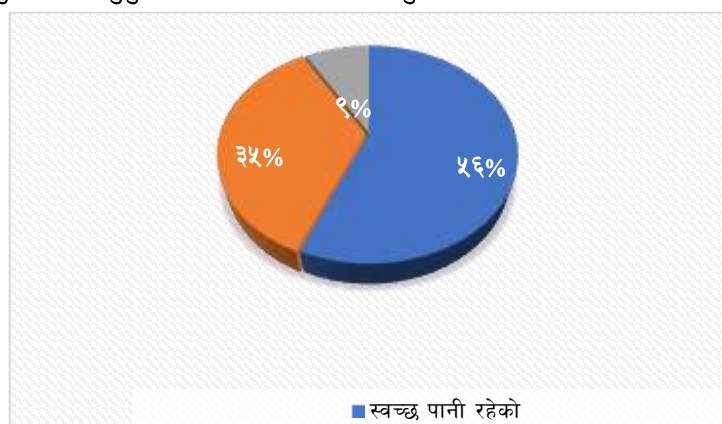
पानी शुद्धीकरण नगर्नुका कारणहरू मध्ये ५६.४ प्रतिशत घरधुरीमा स्वच्छ पानी रहेका कारण, ३५.२ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी नभएर र ८.५ प्रतिशत घरधुरीमा शुद्धीकरण साधन खरिद गर्न नसक्ने कारण रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २४: पानी शुद्धीकरण नगर्नुका कारण अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	स्वच्छ पानी रहेको	पानी शुद्धीकरण नगर्नुका कारणका आधारमा घरधुरी संख्या		जम्मा
		जानकारी नभएको	शुद्धीकरण साधन खरिद गर्न नसक्ने	
१	१३९	१५६	१८	३१३
२	४९४	५९	१३४	६८७
३	१०९	१८	१	१२८
४	२३०	२३७	१९९	६६६
५	११४	२९०	५०	४५४
६	४११	४६३		८७४
७	३६७	१७९	१२	५५८
८	२३३	३०	१९	२८२
९	३८७	७		३९४
१०	३४२	३२१	२५	६८८
११	८२	५९७	२	६८१
१२	६५१	२६६	७३	९९०
१३	१७७	१९३	१२३	४९३
१४	३४१	५४	१०	४०५
१५	२१६		२	२१८
१६	६२३	४५		६६८
१७	२२६	४१४		६४०
१८	६४२	४२		६८४
१९	७०३	३९६	१२	११११
२०	१२३	३४	३	१६०
२१	९५	१७०	१०	२७५
२२	१८०	३२३	३४३	८४६
जम्मा	६८८५	४२९४	१०३६	१२२१५
प्रतिशत	५६.४	३५.२	८.५	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १०: खानेपानी सुद्धीकरण नहुनुका कारणका आधारमा घरधुरी संख्या

४.१४ फोहोर पानी व्यवस्थापन

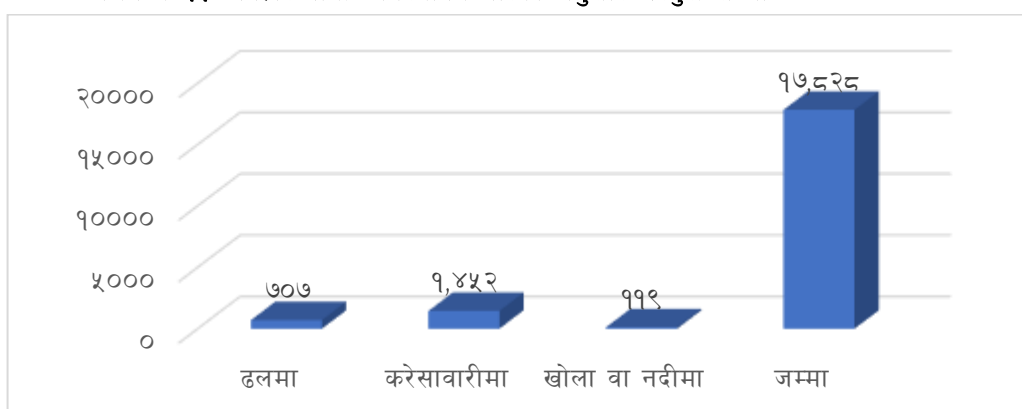
नगर क्षेत्रमा फोहोर पानी व्यवस्थापनको अवस्था हेर्दा सबैभन्दा बढी ६७.२ प्रतिशत घरधुरीमा खाल्टोमा, २० प्रतिशत घरधुरीमा खुला छाड्ने, ८.१ प्रतिशत घरधुरीमा करेसावारीमा र ४ प्रतिशत घरधुरीमा ढलमा व्यवस्थापन हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २५: फोहोर पानी व्यवस्थापनको विधिका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं	उपयोग गरिएको पानी व्यवस्थापन (दुसित पानी) तरिकाका आधारमा घरपरिवार संख्या					जम्मा
	ढलमा	खाल्टोमा	खुला छाड्ने	करेसावारीमा	खोला वा नदीमा	
१	१५६	२७४	१८२	८		६२०
२	४६	३२५	२०१	२७६	१६	८६४
३	१९०	२२०	२२	६	१	४३९
४	२७	६७६	५६	११	१	७७१
५	४	३६९	५५	३८		४६६
६	८	८८८	६	६	५	९१३
७	२९	५६१	२७९	१६	१८	९०३
८	९	३३१	१९१	७	१	५३९
९	७	८०३	१८	९		८३७
१०	१४	४९३	२२८			७३५
११	१	४१६	३२९			७४६
१२	२८	५७५	३३८	३६०	३४	१,३३५
१३	५	४३९	२६	४०	४	५१४
१४	२३	१९५	२४२	२४२	१२	७१४
१५	३	३८८	१९३	१		५८५
१६	३	६०१	२२१	२३६	१	१,०६२
१७	१५	६४२	१७३	४०	३	८७३
१८	३	८४२	४८	३३		९२६
१९	१३	९५५	१५६	७४		१,१९८
२०	११०	५६८	३४७	७	५	१,०३७
२१	७	६८५	६६	२२	१३	७९३
२२	६	७४३	१८४	२०	५	९५८
जम्मा	७०७	११,९८९	३,५६१	१,४५२	११९	१७,८२८
प्रतिशत	४.०	६७.२	२०.०	८.१	०.७	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ११: फोहोर पानी व्यवस्थापन तरिका अनुसार घरधुरी संख्या

४.१५ बाढीको खानेपानीको श्रोतमा प्रभाव

यस क्षेत्रका ७.२ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानीको श्रोतमा बाढीबाट क्षति हुने गरेको छ । जस अनुसार सबैभन्दा बढी वडा नं. १४ का ३२१ घरधुरीमा बाढीको प्रभाव रहने गरेको छ भने वडा नं. ५ मा यस्तो प्रभाव रहेको छैन । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २६: बाढीको खानेपानी श्रोतमा प्रभावको अवस्था

वडा नं.	बाढीबाट क्षति भएको खानेपानीका आधारमा घरधुरी संख्या		जम्मा
	क्षति नभएको	क्षति भएको	
१	६१८	२	६२०
२	८५५	९	८६४
३	४३०	९	४३९
४	७६६	५	७७१
५	४६६		४६६
६	८५९	५४	९१३
७	८४८	५५	९०३
८	४६९	७०	५३९
९	८३३	४	८३७
१०	७३०	५	७३५
११	७४२	४	७४६
१२	१०७७	२५८	१३३५
१३	५१२	२	५१४
१४	३९३	३२१	७१४
१५	५१६	६९	५८५
१६	९३७	१२५	१०६२
१७	८४५	२८	८७३
१८	९१७	९	९२६
१९	११७०	२८	११९८
२०	१०१६	२१	१०३७
२१	५९७	१९६	७९३
२२	९४९	९	९५८
जम्मा	१६५४५	१२८३	१७८२८
प्रतिशत	९२.८	७.२	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१६ बाढीमा खानेपानी उपयोग

बाढीको समयमा खानेपानी श्रोत प्रभावित हुने घरधुरीहरु मध्ये सबैभन्दा उच्च ४४.७ प्रतिशत घरधुरीले छिमेकीको बाट, ३४.५ प्रतिशत घरधुरीमा प्रभाव कम नभएसम्म पर्खने र २०.८ प्रतिशत घरधुरीमा घरमै भण्डार गरिएको पानी उपयोग गर्ने गरेका देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका २७: बाढीको समयमा खानेपानी उपयोगको अवस्था

वडा नं.	बाढीमा पानी उपयोगमा गरिने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
	बाढी प्रभाव नभएको छिमेकी	घरमै भण्डार गरिएको	बाढी असर कम नभएसम्म पर्खने	
१		१	१	२
२	८	१		९
३	३	४	२	९
४	३		२	५
५				
६	११	६	३७	५४

वडा नं.	वाढीमा पानी उपयोगमा गरिने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
	वाढी प्रभाव नभएको छिमेकी	घरमै भण्डार गरिएको	वाढी असर कम नभएसम्म पर्खने	
७	५०		५	५५
८	३२	२४	१४	७०
९	२	२		४
१०	४		१	५
११	२	२		४
१२	१४९	२४	८५	२५८
१३	१		१	२
१४	७४	१४८	९९	३२१
१५	५९	२	८	६९
१६	२६	३६	६३	१२५
१७			२८	२८
१८	८	१		९
१९	९	४	१५	२८
२०	१	३	१७	२१
२१	१२६	७	६३	१९६
२२	६	२	१	९
जम्मा	५७४	२६७	४४२	१२८३
प्रतिशत	४४.७	२०.८	३४.५	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

४.१७ खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यको भूमिका

खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यमा प्राविधिकको भूमिका ७०.२३ प्रतिशत, महिला तथा पुरुष दुवैको भूमिका ८ प्रतिशत, पुरुषको भूमिका १८.६७ प्रतिशत र महिलाको भूमिका २.४ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

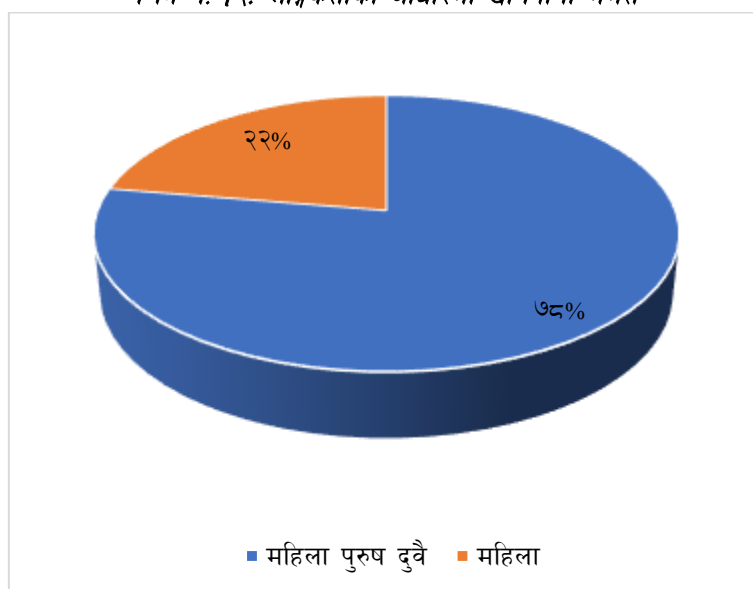
तालिका २८: खानेपानी आपूर्ति प्रणाली मर्मत कार्यमा लैङ्गिकताका आधारमा भूमिका

वडा नं.	खानेपानी मर्मतमा हुने सहभागिता (लैङ्गिकताका आधारमा)				जम्मा
	महिला पुरुष दुवै	महिला	पुरुष	प्राविधिक	
१	४	४	७	६०५	६२०
२	४०	३	३३	७८८	८६४
३	१३५	१५	१५९	१३०	४३९
४	४२	१	२२	७०६	७७१
५	२६	१९	१२७	२९४	४६६
६	३६	४६	२३	८०८	९१३
७	५	१०	१६९	७९	९०३
८	११	४	६९	४५५	५३९
९	१	१	४	८३१	८३७
१०	१		७	७२७	७३५
११	३		४४	६९९	७४६
१२	२२१	४८	३९	१०२७	१३३५
१३	७२	४	३५८	८०	५१४
१४	२६३	१३४	२८६	३१	७१४
१५	११	१३	१९४	३६७	५८५
१६	२८३	७३	२६०	४४६	१०६२
१७	१२०	७	७३३	१३	८७३
१८	५३	४	८८	७८१	९२६
१९	१३	२	७	१११२	११९८

वडा नं.	खानेपानी मर्मतमा हुने सहभागिता (लैङ्गिकताका आधारमा)				जम्मा
	महिला पुरुष दुवै	महिला	पुरुष	प्राविधिक	
२०	१४५	२६	७०	७९६	१०३७
२१	१२	२१	१७९	५८१	७९३
२२	४०	७	३८६	५२५	९५८
जम्मा	१५३७	४४२	३३२८	१२५२१	१७८२८
प्रतिशत	८.६२	२.४८	१८.६७	७०.२३	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १२: लैङ्गिकताका आधारमा खानेपानी मर्मत

४.१८ खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था

खानेपानी मर्मत कार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या ८.९४ प्रतिशत मात्र रहेको छ। जसअनुसार सबैभन्दा उच्च वडा नं २० मा २८४ घरधुरी रहेको छ भने वडा नं. १३ सन्तुष्ट घरधुरी नरहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका २९: खानेपानी मर्मत सेवाबाट सन्तुष्टी अवस्था

वडा नं.	खानेपानी सुविधा मर्मत सेवाबाट सन्तुष्ट घरधुरी		जम्मा घरधुरी
	सन्तुष्ट नरहेको	सन्तुष्ट रहेको	
१	३	४३४	४३७
२	१९	६००	६१९
३	३	१२७	१३०
४	२०	६५५	६७५
५	१२६	१४५	२७१
६	४८	६१८	६६६
७	४२	६६१	७०३
८	४०	३९४	४३४
९	१२	८१२	८२४
१०	१२५	३५०	४७५
११	४	६९४	६९८
१२	१०२	९१८	१०२०
१३		६६	६६
१४	१	३०	३१
१५		३२१	३२१
१६	४	४३६	४४०

वडा नं.	खानेपानी सुविधा मर्मत सेवाबाट सन्तुष्ट घरधुरी		जम्मा घरधुरी
	सन्तुष्ट नरहेको	सन्तुष्ट रहेको	
१७	१	२	३
१८	६६	६३१	६९७
१९	४९	१००९	१०५८
२०	२८४	४९४	७७८
२१	३०	५४०	५७०
२२	४३	४७२	५१५
जम्मा	१०२२	१०४०९	११४३१
प्रतिशत	८.९४	९१.०६	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ५ : स्तरीय सरसफाई सुविधामा पहुँच

यस परिच्छेदमा नगरपालिका भित्र शौचालय प्रयोग तथा दिशा पिसावजन्य फोहोर व्यवस्थापनका अभ्यासहरुका सम्बन्धमा विभिन्न शिर्षकहरुमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

५.१ शौचालय उपलब्ध घरपरिवार

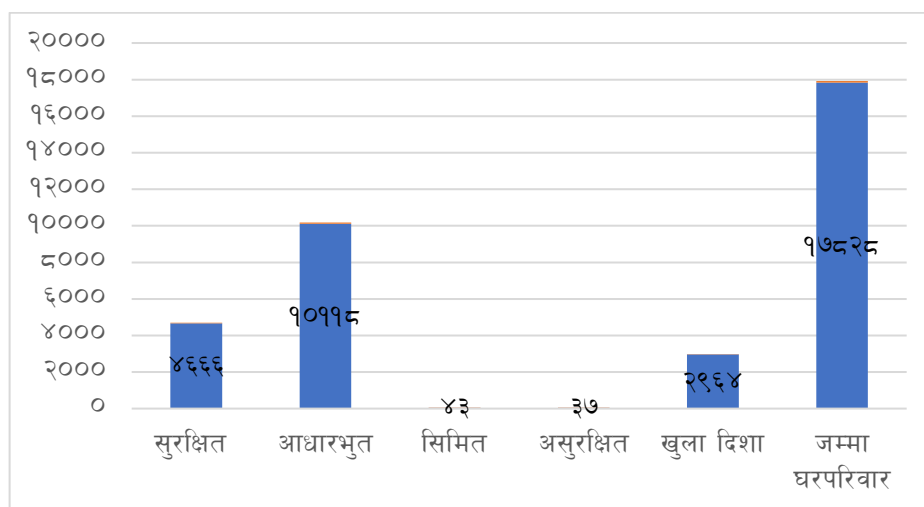
शौचालय निर्माण भएका ८३.४ प्रतिशत घरधुरी मध्ये सुरक्षित शौचालय २६.२ प्रतिशत घरधुरीमा, आधारभूत शौचालय ५६.७ प्रतिशत घरधुरीमा र अन्य ०.४ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३०: शौचालयको उपलब्धताअनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	सुरक्षित			आधारभूत	सिमित	असुरक्षित	खुला दिशा	जम्मा घरपरिवार
	फल्स र सेफ्टी ट्याङ्क भएको	फल्स र लिड सहितको दुई वटा रिङ्ग पिट	फल्स र लिड सहितको एउटा रिङ्ग पिट		वायो ग्यास वा एकतृत सौचालयमा जोडिएको	स्लाव विनाको र खुला पिट भएको	शौचालय नभएको	
१	२१८	३९	३०८				५५	६२०
२	३२२	८४	३३३			८	११७	८६४
३	२९	५१	३५३				६	४३९
४	५४९	१३१	७१			१	१९	७७१
५	१०३	९०	२१७				५६	४६६
६	२२४	११२	३८७		१	७	१८२	९१३
७	६१४	९८	११४		१	१	७५	९०३
८	३६४	५०	८२			१	४२	५३९
९	१०२	२५८	४००				७७	८३७
१०	१३५	८२	२९८				२२०	७३५
११	१०९	१४०	४४१			१	५५	७४६
१२	१७४	३९४	४४८			४	३१५	१३३५
१३	१३२	२२	२९४				६६	५१४
१४	६८	७२	३७९		३०	१	१६४	७१४
१५	८०	१०५	३५४			२	४४	५८५
१६	२५८	१८७	४९८		५	२	११२	१०६२
१७	१३७	१३	६५०			१	७२	८७३
१८	२१७	६६	३६७		२		२७४	९२६
१९	१८५	११८	५२४			१	३७०	११९८
२०	२०२	१८८	४६६		३		१७८	१०३७
२१	३२२	४७	२६१			५	१५८	७९३
२२	१२२	४४१	८५		१	२	३०७	९५८
जम्मा	४६६६	२७८८	७३३०		४३	३७	२९६४	१७८२८
प्रतिशत	२६.२	१५.६	४१.१		०.२	०.२	१६.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १३: शौचालय उपयोगको अवस्था अनुसार घरधुरी

५.२ शौचालय विहिन घरधुरीमा शौच अभ्यास

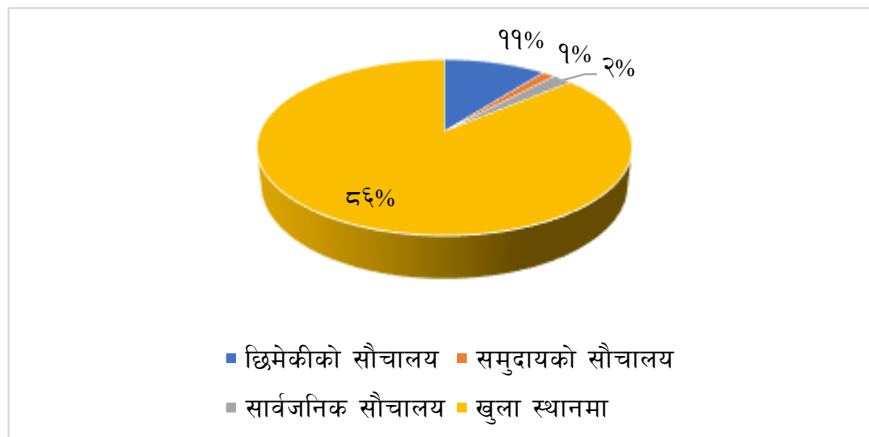
शौचालय नभएकाम २९६४ घरधुरीहरूमा छिमेकीको घरको शौचालयमा जाने ३१२ घरधुरी, खुला स्थानमा जाने २५५३ घरधुरी र अन्य ३३ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ छ। खुला दिशाको अभ्यास वडा नं. ३ मा सबैभन्दा न्यून ३ घरधुरीमा मात्र रहेको छ भने मध्ये यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३१: शौचालय विहिन घरधुरीमा शौच अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय नभएका घरधुरीमा शौचालय उपयोगको अवस्था				जम्मा
	छिमेकीको शौचालय	समुदायको शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	खुला स्थानमा	
१	८		७	४०	५५
२	१९			९८	११७
३	३			३	६
४	३		१	१५	१९
५	१५		१३	२८	५६
६	११	४	५	१६२	१८२
७	८		१	६६	७५
८	११	४		२७	४२
९	५	१		७१	७७
१०	५			२१५	२२०
११	४०			१५	५५
१२	१०	१	१	३०३	३१५
१३	१		१	६४	६६
१४	९२	१६	२१	३५	१६४
१५		३	१	४०	४४
१६	७	४	३	९८	११२
१७	१		१	७०	७२
१८		२		२७२	२७४
१९	३३	५		३३२	३७०
२०	२२		२	१५४	१७८
२१	८		१	१४९	१५८
२२	१०		१	२९६	३०७
जम्मा	३१२	४०	५९	२५५३	२९६४
प्रतिशत	१०.५	१.३	२.०	८६.१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १४: शौचालय नभएका घरधुरीमा शौचालय उपयोगको अवस्था

५.३ शौचालय निर्माण योजना

शौचालय नभएका कूल २९६४ घरधुरी मध्ये ६७.७ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय बनाउने योजना भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३२: शौचालय निर्माण योजनाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय नभएका घरमा शौचालय बनाउने योजना भएका घरधुरी संख्या		जम्मा
	नभएका	भएका	
१	४०	१५	५५
२	२८	८९	११७
३	२	४	६
४	३	१६	१९
५	७	४९	५६
६	८८	९४	१८२
७	७	६८	७५
८	३	३९	४२
९	७	७०	७७
१०	८२	१३८	२२०
११	१५	४०	५५
१२	२४१	७४	३१५
१३	१४	५२	६६
१४	७३	९१	१६४
१५	७	३७	४४
१६	१४	९८	११२
१७	२८	४४	७२
१८	४०	२३४	२७४
१९	१५०	२२०	३७०
२०	५७	१२१	१७८
२१	२४	१३४	१५८
२२	२८	२७९	३०७
जम्मा	९५८	२,००६	२,९६४
प्रतिशत	३२.३	६७.७	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.४ शौचालय नभएका घरमा शौचालय निर्माण रणनीति

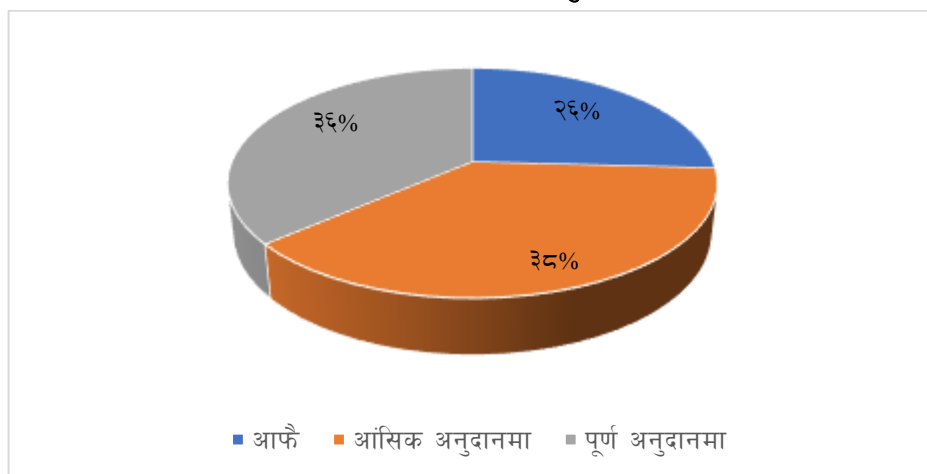
शौचालय नभएका घरधुरीमा शौचालय निर्माणको लागि आफै बनाउने २५.९ प्रतिशत, आंशिक अनुदानमा बनाउने ३७.८ प्रतिशत र पूर्ण अनुदानमा ३६.३ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय निर्माणको रणनीति रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३३: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	चर्पी बनाउन चाहने घरधुरीमा चर्पी बनाउने रणनीति			जम्मा घरधुरी
	आफै	आंशिक अनुदानमा	पूर्ण अनुदानमा	
१	१	९	५	१५
२	२२	१८	४९	८९
३	४			४
४	९	७		१६
५	४	२४	२१	४९
६	३०	३०	३४	९४
७	१८	२६	२४	६८
८		१८	२१	३९
९	३७	२३	१०	७०
१०	५३	७९	६	१३८
११	१८	२२		४०
१२	२१	४०	१३	७४
१३	१९	२२	११	५२
१४	८५	५	१	९१
१५	१०	२	२५	३७
१६	२१	४२	३५	९८
१७	१२	३०	२	४४
१८	१००	१२९	५	२३४
१९	२३	१०७	९०	२२०
२०	७	१४	१००	१२१
२१	१०	६९	५५	१३४
२२	१५	४२	२२२	२७९
जम्मा	५१९	७५८	७२९	२००६
प्रतिशत	२५.९	३७.८	३६.३	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १५: शौचालय निर्माण रणनीतिका आधारमा घरधुरी संख्या

५.५ शौचालय निर्माणमा सहयोगको अवस्था

शौचालय निर्माण भएका कूल १४८६४ घरधुरी मध्ये सरकारको पूर्ण सहयोगबाट बनेका १५ घरधुरीका, गैससको पूर्ण सहयोगबाट बनेका १ घरधुरीका र आफ्नै लगानीबाट बनेका १४८०७ घरधुरीका शौचालयहरु रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३४: शौचालय निर्माणमा सहयोगका अवस्थाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय भएका घरधुरीमा शौचालय निर्माणमा सहयोगका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	सरकारबाट पूर्ण सहयोग	गैसबाट पूर्ण सहयोग	आफ्नै लगानी	आंशिक सरकारी अनुदान	आंशिक गैस अनुदान	
१			५६५			५६५
२			७४७			७४७
३			४३३			४३३
४	१	१	७४९	१		७५२
५			४१०			४१०
६	२		७२९			७३१
७			८२४	४		८२८
८			४९७			४९७
९			७५९	१		७६०
१०			५१५			५१५
११			६९१			६९१
१२			१०१४	६		१०२०
१३			४४८			४४८
१४	१		५४७	१	१	५५०
१५			५४१			५४१
१६	६		९३७	६	१	९५०
१७			८०१			८०१
१८			६५२			६५२
१९			८२७	१		८२८
२०	१		८५०	८		८५९
२१	४		६२५	६		६३५
२२			६४६	५		६५१
जम्मा	१५	१	१४८०७	३९	२	१४८६४
प्रतिशत	०.१०	०.०१	९९.६२	०.२६	०.०१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.६ भरिएका शौचालय व्यवस्थापन (विगत ३ वर्षभित्र)

नगरपालिका भित्रका कूल १६४५ वा ११.०७ प्रतिशत घरधुरीमा विगत ३ वर्षभित्र शौचालय भरिएको, १२८९४ वा ८६.७४ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय नभरिएको र ३२६ घरधुरीको अवस्था नखुलेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३५: शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या			जम्मा
	भरिएको	नभरिएको	नखुलेको	
१	१२	४३४	११९	५६५
२	६०	६२५	६२	७४७
३	९३	३३८	२	४३३
४	८०	६६४	८	७५२
५	८	३९४	८	४१०

वडा नं.	शौचालयको सेफ्टी ट्याङ्क भरिएका घरधुरी संख्या			जम्मा
	भरिएको	नभरिएको	नखुलेको	
६	४२	६७१	१८	७३१
७	१११	७०९	८	८२८
८	९०	३९३	१४	४९७
९	२०	७३४	६	७६०
१०	४०	४७५		५१५
११	१७	६७०	४	६९१
१२	१५२	८६३	६	१,०२१
१३	२९	४१९		४४८
१४	२९६	२४७	७	५५०
१५	२२	५१३	६	५४१
१६	१४०	७९८	१२	९५०
१७	४	७९३	४	८०१
१८	१६२	४७६	१४	६५२
१९	३४	७८५	९	८२८
२०	३६	८१८	५	८५९
२१	७५	५५८	२	६३५
२२	१२२	५१७	१२	६५१
जम्मा	१,६४५	१२,८९४	३२६	१४,८६५
प्रतिशत	११.०७	८६.७४	२.१९	१००.००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.७ भरिएका शौचालयको खाडल खाली गराइका तरिका

शौचालयको खाडल भरिएको अवस्थामा खाली गर्न अवलम्बन गरिने तरिका मध्ये ४२.७ प्रतिशत घरधुरीमा निजी सेफ्टी ट्याङ्कको उपयोग हुने र १३.४ प्रतिशत घरधुरीमा कामदारको मद्दतले खाली गराउने र ४.७ प्रतिशत घरधुरीमा आफै खाडल खनेर खाली गराउने गरिएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

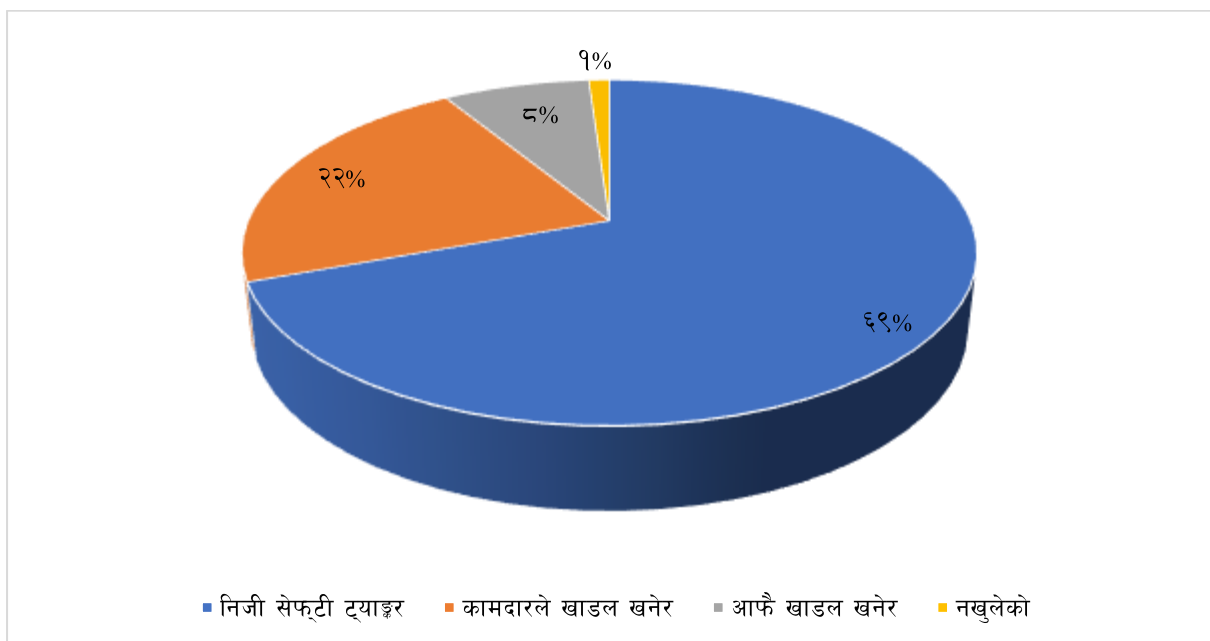
तालिका ३६: सेफ्टी ट्याङ्कको सफाई अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	खाली नभएको	शौचालयको खाडल भरिएमा खाली गराइका अभ्यास				जम्मा
		निजी सेफ्टी ट्याङ्क	कामदारले खाडल खनेर	आफै खाडल खनेर	नखुलेको	
१	४	७		१		१२
२	१८	३५	५	२		६०
३		९१	२			९३
४	२	५१	२६	१		८०
५	६		१	१		८
६	४०			१	१	४२
७	८	८१	११	१०	१	१११
८	२	८३	५			९०
९	१७	२		१		२०
१०	१९	१४	३	४		४०
११	५	११	१			१७
१२	४०	६७	४०	५		१५२
१३		२६	३			२९
१४	२४०	२७	१६	६	७	२९६
१५	९	३	६	४		२२
१६	७४	६५			१	१४०
१७		३			१	४

वडा नं.	खाली नभएको	शौचालयको खाडल भरिएमा खाली गराइका अभ्यास				जम्मा
		निजी सेफ्टी ट्याङ्कर	कामदारले खाडल खनेर	आफै खाडल खनेर	नखुलेको	
१८	७८	४२	२८	१४		१६२
१९	२३	७	४			३४
२०	४	२७	४	१		३६
२१	२०	४५	२	८		७५
२२	२३	१६	६४	१९		१२२
जम्मा	६३२	७०३	२२१	७८	११	१६४५
प्रतिशत	३८.४	४२.७	१३.४	४.७	०.७	१००.०

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १६: शौचालयको खाडल सफाइको अभ्यासको स्थिति

५.८ निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्था

निजी सफाई ट्याङ्करबाट शौचालयको खाडल सफाई गर्ने घरघुरी मध्ये ८७.६ प्रतिशत घरघुरी सन्तुष्ट रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३७: निजी सफाई ट्याङ्करको सेवाबाट सन्तुष्टीको अवस्था अनुसार घरघुरी संख्या

वडा नं.	चर्पीको खाडल खाली गराउँदा निजी ट्याङ्करको कामबाट सन्तुष्टी		जम्मा
	असन्तुष्ट घरघुरी	सन्तुष्ट घरघुरी	
१		७	७
२	१	३४	३५
३		९१	९१
४	१०	४१	५१
५			
६			
७	६	७५	८१
८	१९	६४	८३
९	१	१	२
१०	३	११	१४

वडा नं.	चर्पीको खाडल खाली गराउँदा निजी ट्याङ्करको कामबाट सन्तुष्टी		जम्मा
	असन्तुष्ट घरधुरी	सन्तुष्ट घरधुरी	
११		११	११
१२	२	६५	६७
१३	१०	१६	२६
१४	१	२६	२७
१५		३	३
१६	१	६४	६५
१७	२	१	३
१८	२७	१५	४२
१९		७	७
२०	१	२६	२७
२१	३	४२	४५
२२		१६	१६
जम्मा	८७	६१६	७०३
प्रतिशत	१२.४	८७.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.९ परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था

यस नगरक्षेत्रका शौचालय प्रयोग गर्ने कूल १४८६५ घरधुरीमध्ये ९५.५ घरपरिवारका सबै सदस्यले शौचालयमा दिसा पिसाब गर्ने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३८: परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	परिवारका हरेक सदस्यले शौचालय उपयोगको अवस्था (घरधुरी संख्या)			जम्मा
	शौचालय उपयोग गर्ने	शौचालय उपयोग नगर्ने	नखुलेको	
१	४४१	१	१२३	५६५
२	६७५	१२	६०	७४७
३	४३०	१	२	४३३
४	७४०	१	११	७५२
५	३३८	६३	९	४१०
६	७१९	४	८	७३१
७	८०२	१७	९	८२८
८	४८६	५	६	४९७
९	७५७	१	२	७६०
१०	५१२	१	२	५१५
११	६८७	१	३	६९१
१२	१०१०	६	५	१०२१
१३	३८७	५९	२	४४८
१४	५२६	१६	८	५५०
१५	४४२	९६	३	५४१
१६	९३७	२	११	९५०
१७	७८२	१७	२	८०१
१८	६०८	३६	८	६५२
१९	८०८	७	१३	८२८
२०	८५१	२	६	८५९
२१	६२६	४	५	६३५
२२	६३५	५	११	६५१
जम्मा	१४१९९	३५७	३०९	१४८६५
प्रतिशत	९५.५	२.४	२.१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

५.१० शौचालय उपयोग नगर्ने कारण

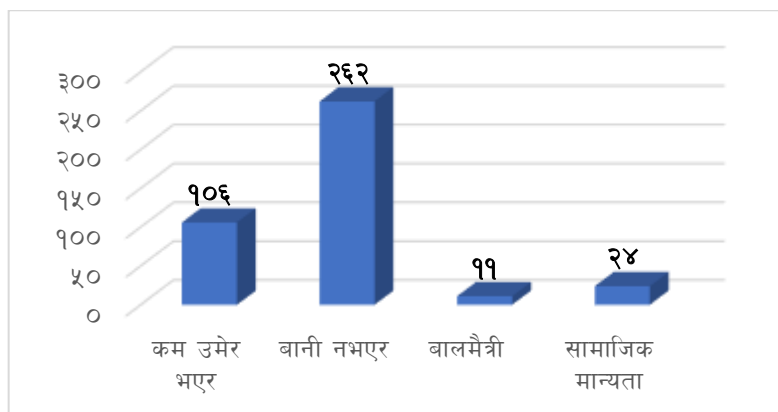
यस क्षेत्रमा शौचालय उपयोग नगर्ने कारणहरू मध्ये सबैभन्दा उच्च ७३ प्रतिशत घरपरिवारमा बानी नभएर शौचालय नजाने गरेको देखिन्छ। अन्य कारणहरूमा कम उमेर भएर २९.७ प्रतिशत घरधुरीमा, बालमैत्री नभएर ३.१ प्रतिशत घरधुरीमा र सामाजिक मान्यताका कारण ६.७ प्रतिशत घरधुरीमा शौचालय उपयोग नहुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ३९: शौचालय उपयोग नगर्ने कारण अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	शौचालय उपयोग नगर्ने कारण			
	कम उमेर भएर	बानी नभएर	बालमैत्री	सामाजिक मान्यता
२		७		२
३		१		
४	१			
५	५३	१०		
६	२	३		
७	५	१२	१	२
८	४			
९		१		
१०		१		
१२	५	५	४	६
१३	२	५५		२
१४	७	९	३	५
१५	१८	९५	१	६
१६	१	१		
१७	१	१४	२	
१८	१	३५		
१९		७		
२०		२		
२१	२	२		१
२२	४	२		
जम्मा	१०६	२६२	११	२४
प्रतिशत	२९.७	७३.४	३.१	६.७

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १७: शौचालयको उपयोग नगर्नाका कारण

५.११ बालबालिकाको दिशा पिसाब व्यवस्थापन अभ्यास

बालबालिकाको दिसा पिसाब व्यवस्थापनको अभ्यास हेर्दा सबैभन्दा उच्च ४७.३ प्रतिशत घरधुरीमा प्यानमा दिसा गराएर चर्पीमा फाल्ने गरेको देखिन्छ। खुला स्थानमा दिसा गराएर फोहोरसँगै फाल्ने र खुला स्थानमा दिसा गराएर

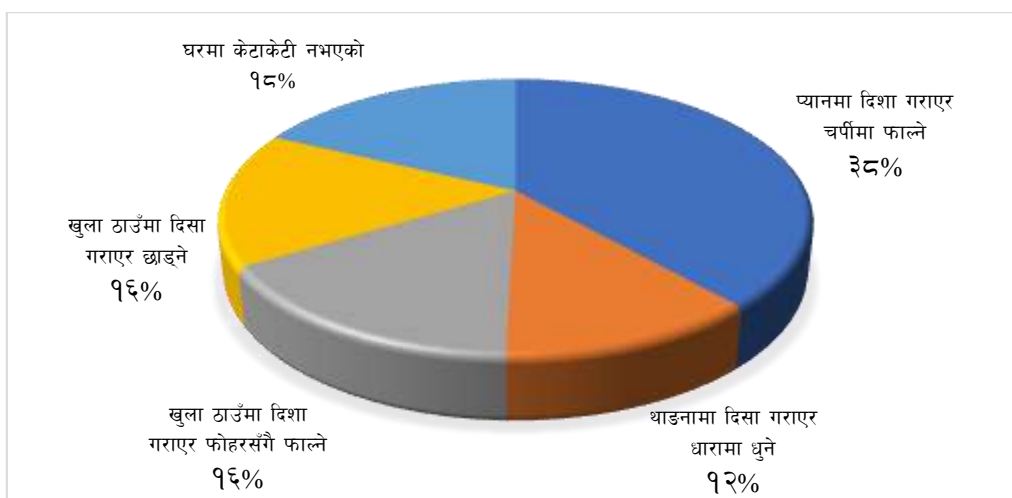
छाड्ने प्रवृत्ति समान हिस्सा १९.५ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ भने थाड्नामा दिसा गराएर धारामा धुने अभ्यास १४.८ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ । घरमा केटाकेटी नभएको २२.० प्रतिशत घरधुरी रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४०: बालबालिकाका दिसा पिसाब व्यवस्थापन अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	बच्चाको दिसा पिसाब व्यवस्थापनका तरिका				
	प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने	थाड्नामा दिसा गराएर धारामा धुने	खुला ठाउँमा दिशा गराएर फोहरसँगै फाल्ने	खुला ठाउँमा दिसा गराएर छाड्ने	घरमा केटाकेटी नभएको
१	१६४	३६	२५	१४	४१८
२	१९३	४८०	५४५	३२३	९३
३	२१५	४	९	६	२१९
४	१९१	५२८	३२	१९	४
५	२११		५९	७२	१४२
६	६६८	६	६७	११५	६६
७	१५४	११०	१०३	३८	५८८
८	१६०	१८३	२२१	४४	१५१
९	५७५	१	१६	३१	२२०
१०	३१९	२	११	२५४	१६४
११	१६५	६५	२४४	३८	३३०
१२	८०७	२०२	३१७	३६४	३०२
१३	३०४	१६६	१४३	१२०	६२
१४	४४४	२०४	१६९	१२८	५
१५	३८६	३४	१८८	१८३	२०
१६	३८९	२२२	२६८	३१६	२५१
१७	५३८	२८	१२०	५८४	८०
१८	३०१	१३	१२०	३८७	१२३
१९	४४२	२२	२५९	१०१	४०९
२०	७४१	१९०	१५३	१८२	९१
२१	५४२	८३	२१६	७६	२३
२२	५२४	५२	१९९	७९	१५६
जम्मा	८,४३३	२,६३१	३,४८४	३,४७४	३,९१७
प्रतिशत	४७.३	१४.८	१९.५	१९.५	२२.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १८: बच्चाको दिसा पिसाब व्यवस्थापनका अभ्यास

५.१२ बाढीबाट शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था

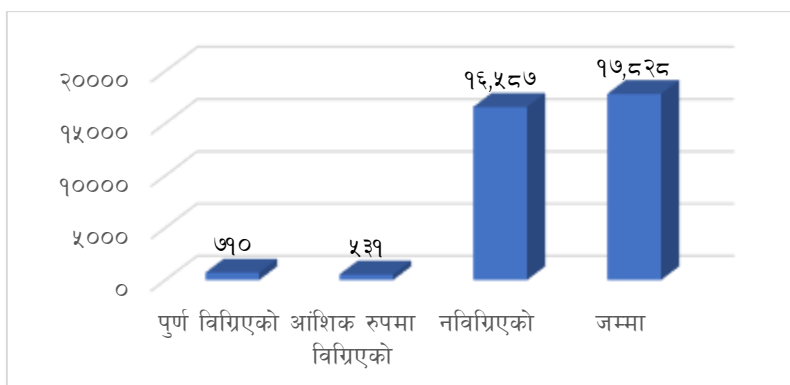
बाढीको कारण शौचालयका क्षतिको स्थिति हेर्दा नगरपालिका भित्रका ४ प्रतिशत घरधुरीमा पूर्ण रुपमा विग्रिएको, ३ प्रतिशत घरधुरीमा आंशिक रुपमा विग्रिएको र ९३ प्रतिशत घरधुरीमा नविग्रिएको देखिन्छ । वडा नं. ११ मा शौचालयमा पूर्ण रुपमा क्षति भएको देखिदैन । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४१: बाढीबाट शौचालयमा भएको क्षति अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	बाढीको शौचालयमा परेको प्रभाव अनुसार घरधुरी			जम्मा
	पूर्ण विग्रिएको	आंशिक रुपमा विग्रिएको	नविग्रिएको	
१	२		६१८	६२०
२	१	३	८६०	८६४
३	२	३	४३४	४३९
४	६		७६५	७७१
५	१	३	४६२	४६६
६	१२०	३५	७५८	९१३
७	८	१८	८७७	९०३
८	६	९	५२४	५३९
९	२	५	८३०	८३७
१०	१०	१२	७३३	७३५
११		१	७४५	७४६
१२	२८२	५५	९९८	१,३३५
१३	१	१	५१२	५१४
१४	४४	३६	६३४	७१४
१५	२९	२९	५२७	५८५
१६	३५	२३	१,००४	१,०६२
१७	३६	१३५	७०२	८७३
१८	४	४	९१८	९२६
१९	२०	४२	१,१३६	१,१९८
२०	१८	४	१,०१५	१,०३७
२१	५९	७६	६५८	७९३
२२	२४	३७	८९७	९५८
जम्मा	७१०	५३१	१६,५८७	१७,८२८
प्रतिशत	४.०	३.०	९३.०	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. १९: बाढीका कारण शौचालयमा भएको क्षतिको अवस्था

५.१३ बाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यास

बाढीको समयमा शौचालय प्रभावित हुँदा सबैभन्दा बढी ८२.७४ प्रतिशत घरधुरीमा खुला स्थानमा, ९.८९ प्रतिशत घरधुरीमा छिमेकीको शौचालयमा, ५.४७ प्रतिशत घरधुरीमा अस्थायी शौचालय, १.१६ प्रतिशत घरधुरीमा समुदायको शौचालय र ०.७४ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक शौचालयको उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिका प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४२: बाढीका समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यासको प्रकार अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं	बाढीको समयमा शौचालय उपयोगको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	खुला स्थानमा	अस्थायी शौचालय	छिमेकीको शौचालय	समुदायको शौचालय	सार्वजनिक शौचालय	
१	१					१
२	१	१				२
३	१	२	१			४
४		५				५
५	३		१			४
६	१०८	१	५	१		११५
७	१३	४	३			२०
८	५		४			९
९	५	१				६
१०	६					६
११			१			१
१२	३०१	३	६	४		३१४
१३	१					१
१४	१५	१	३३	१		५०
१५	३५	४	१		४	४४
१६	८	११	२५	४	१	४९
१७	६३					६३
१८	३		१			४
१९	३६	१३	४			५३
२०	१७	१		१	१	२०
२१	११७	१	७		१	१२६
२२	४७	४	२			५३
जम्मा	७८६	५२	९४	११	७	९५०
प्रतिशत	८२.७४	५.४७	९.८९	१.१६	०.७४	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ६ : हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाई

यस परिच्छेदमा हात धुने तथा व्यक्तिगत सरसफाईसँग सम्बन्धित हात धुने अभ्यास, सामाग्री, स्थल लगायतका व्यक्तिगत सफाईसँग सम्बन्धित विषयलाई वडागत स्थिति भल्काउने गरी प्रस्तुत गरिएको छ ।

६.१ हात धुने अभ्यास

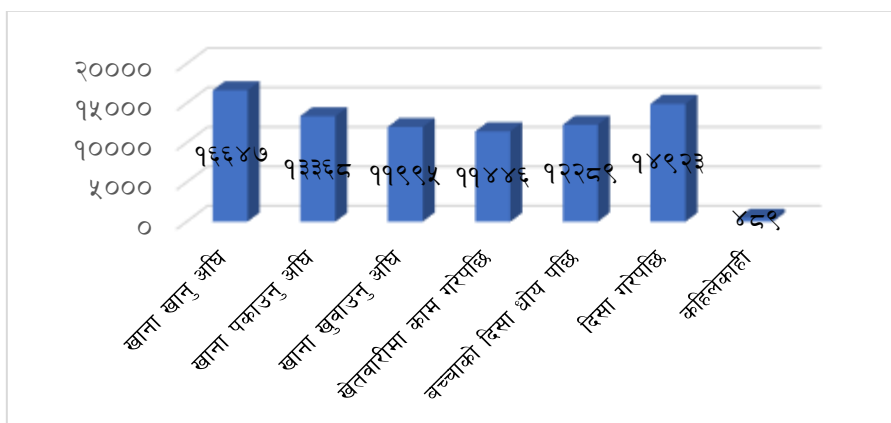
यस क्षेत्रमा हात धुने अभ्यासलाई हेर्दा खाना खानु अघि हात धुने अभ्यास ९३.३८ प्रतिशत घरधुरीमा, खाना पकाउनु अघि ७४.९८ प्रतिशत घरधुरीमा, खाना खुवाउनु अघि, ६७.२८, खेतवारीमा काम गरेछि ६४.२, बच्चाको दिसा धोय पछि ६८.९३ प्रतिशत, दिसा गरेपछि ८३.७ प्रतिशत घरधुरीमा र कहिलोकाही २.७४ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४३: हात धुने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	हात धुने अभ्यासका आधारमा						
	खाना खानु अघि	खाना पकाउनु अघि	खाना खुवाउनु अघि	खेतवारीमा काम गरेपछि	बच्चाको दिसा धोय पछि	दिसा गरेपछि	कहिलेकाही
१	५७१	५०४	२७५	२४१	२८२	५७७	९
२	८५४	८०९	५२१	५४३	७७०	८४१	२
३	३६५	४२५	४१५	३३७	३३६	३९४	३
४	७६०	२५१	७११	७०३	६८१	७३०	२४
५	४६१	३४१	३२५	३१६	३२२	४२३	५
६	८६२	३५८	३३९	३५७	३४९	४०६	९
७	८५३	८२२	६१८	३७७	४८६	८३४	७
८	५३४	५२४	४५३	२५७	३१५	४७५	१
९	८३६	८३४	८३२	८३५	८३३	८३१	२४
१०	६६७	३१८	२७३	४५७	४८९	६७६	१
११	७४६	७४४	७४०	७३८	७४०	७४१	
१२	१३२३	११९४	१०४७	८९५	९६६	११७५	२५
१३	४६५	४४७	४१२	३९०	४०५	४८०	८
१४	४२१	३९९	३८१	३६७	३३३	३१६	१८८
१५	५८४	५०६	५३१	५४३	५३६	५६८	११
१६	८२०	५१८	३३१	३१०	३३१	५६१	८२
१७	८५६	७९१	७८६	८१५	८२९	८५६	१०
१८	९२३	९१३	३८०	३७३	८८५	८८०	१
१९	११७५	५०७	४८०	४८०	२९७	८१७	१७
२०	८५३	८३१	७९१	५८३	७१४	७७५	३
२१	७८१	६४९	६५६	६५५	६६८	६७०	५४
२२	९३७	६८३	६९८	८७४	७२२	८९७	५
जम्मा	१६६४७	१३३६८	११९९५	११४४६	१२२८९	१४९२३	४८९
प्रतिशत	९३.३८	७४.९८	६७.२८	६४.२०	६८.९३	८३.७१	२.७४

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २०: विभिन्न अवस्थामा हात धुने घरपरिवार

६.२ हात धुने सामग्री

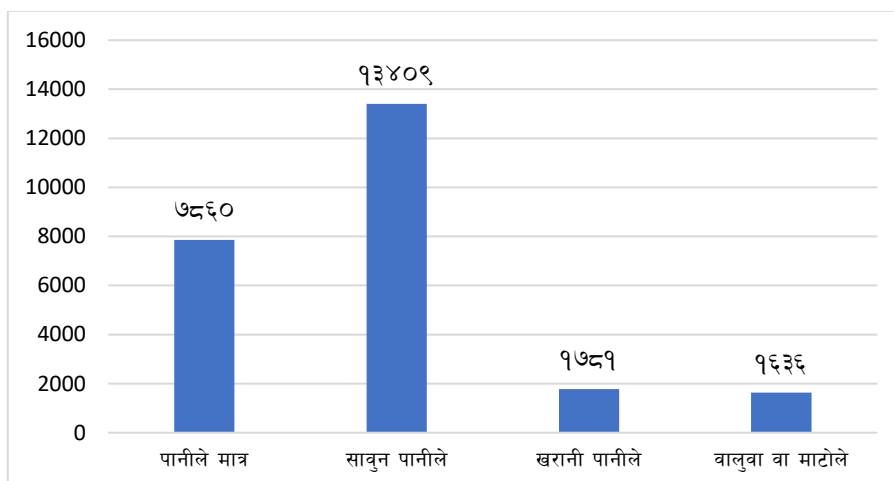
हात धुने सामग्री प्रयोगको अवस्था हेर्दा पानीले मात्र हात धुने घरधुरी संख्या ४४.१ प्रतिशत घरधुरीमा, साबुन पानीले हात धुने ७५.२ प्रतिशत घरधुरी, १० प्रतिशत घरधुरीमा खरानी पानीले र ९.२ प्रतिशत घरधुरीमा बालुवा वा माटोले हातधुने प्रचलन रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका र चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४४: हात धुने सामग्री प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	हातधुने सामग्री प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या			
	पानीले मात्र	साबुन पानीले	खरानी पानीले	बालुवा वा माटोले
१	१६३	६०६	२	१
२	४१९	८५६	५३	४
३	१०	४३७	१	
४	४१०	४५३	१	
५	१७५	३१९	५	३०
६	५१८	४७०	१८	२
७	१३४	८५४	९	४
८	७६	५१५	९	
९	४९३	३४७		
१०	१८०	६३५	२९	१
११	३९६	५७३	७२	२
१२	७३०	९६४	३८	३३
१३	२७५	३२०	६	५
१४	१५२	७०१	१९२	१५७
१५	४५६	५३१	८०	२३९
१६	६४०	७८२	१८९	१९४
१७	७३२	४५५	२४	३४६
१८	६१४	३६८	३१	१
१९	३९६	९३९	४३	३४९
२०	३१८	९६९	२२८	१६०
२१	३७२	५०५	१५४	५४
२२	२०१	८१०	५९७	५४
जम्मा	७८६०	१३४०९	१७८१	१६३६
प्रतिशत	४४.१	७५.२	१०.०	९.२

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २१: हातधुने सामग्री उपयोगको अवस्था

६.३ हात धुने स्थल

नगर क्षेत्रमा सबैभन्दा अधिक घरधुरी (४४.३ प्रतिशत) मा चर्पी बाहिर १० कदम भित्र हात धुने स्थल रहेको, ४३.९ प्रतिशत घरधुरीमा धारा वा ट्युबेल, ५.९ प्रतिशत घरधुरीमा भान्सा कोठा, ४.९ प्रतिशत घरधुरीमा चर्पी भित्र र १ प्रतिशत घरधुरीमा माथीका सबै रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४५: हात धुने स्थल अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	हातधुने स्थल उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या					जम्मा
	धारा वा ट्युबेल	भान्सा कोठा भित्र	चर्पी भित्र	चर्पी बाहिर १० कदम भित्र	माथीका सबै	
१	३४३	९	५४	१९५	१९	६२०
२	४८०	१८	१०	३४९	७	८६४
३	१२१	२	३१	२८५		४३९
४	१७३	१८	३९	५१२	२९	७७१
५	३९२	३		७१		४६६
६	६६८	१०८	५०	८०	७	९१३
७	५१२	१३	४२	३३२	४	९०३
८	२६४	१७	५५	२००	३	५३९
९	३२४	६	२३	४८३	१	८३७
१०	१८९	२	५	५३९		७३५
११	१२	१	२	७३१		७४६
१२	६१७	८१	४५	५८२	१०	१३३५
१३	२४५		११	२३९	१९	५१४
१४	९५	७	१०८	४७८	२६	७१४
१५	२६५	२	९	२९९	१०	५८५
१६	३६४	१८२	१८८	३१२	१६	१०६२
१७	५७८	२१	१५	२५६	३	८७३
१८	२९०	४९०	२२	११६	८	९२६
१९	५९२	१०	१३	५८१	२	११९८
२०	७४	३८	५९	८५२	१४	१०३७
२१	२९९	२०	८९	३८२	३	७९३
२२	९२२	६	१	२७	२	९५८
जम्मा	७८१९	१०५४	८७१	७९०१	१८३	१७८२८
प्रतिशत	४३.९	५.९	४.९	४४.३	१.०	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

६.४ घरमा स्नान सुविधा

नुवाउने स्थलका रुपमा प्राय सबैजसो घरधुरीमा निजी धारा वा ट्युबेल रहेको छ । यस क्षेत्रका ९८.६ प्रतिशत घरधुरीमा नुवाउनका लागि उपयोग हुने स्थलका रुपमा निजी धारा वा ट्युबेल, ०.६ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक धारा वा ट्युबेल र ०.८ प्रतिशत घरधुरीमा नदी वा तलाउ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ४६: स्नान गर्ने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	नुवाउने स्थान उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	वन्द र छुट्टै बाथरुम	नदी वा तलाउ	निजी धारा वा ट्युबेल	सार्वजनिक धारा वा ट्युबेल	
१	२७०	११	३२५	१४	६२०
२	७७		७२१	६६	८६४
३	९२		३३८	९	४३९
४	५६७		१९७	७	७७१
५	८२		३१४	७०	४६६
६	१०९	२	७०७	९५	९१३
७	१५१	३६	६९८	१८	९०३
८	४	३	५१३	१९	५३९
९	१३	२९	७६३	३२	८३७
१०	२२	२८	४५५	२३०	७३५
११	३०९	२	४२६	९	७४६
१२	११८	७४	९२६	२१७	१३३५
१३	१८४		२८४	४६	५१४
१४	३३५	११	२७५	९३	७१४
१५	३१०		२५४	२१	५८५
१६	३४७	१४५	४९५	७५	१०६२
१७	२५७		५८७	२९	८७३
१८	२४	३९५	४२८	७९	९२६
१९	३६६	९९	६१६	११७	११९८
२०	१४२	७६	६९८	१२१	१०३७
२१	३८९	५३	२८४	६७	७९३
२२	४७	८३	७७३	५५	९५८
जम्मा	४२१५	१०४७	११०७७	१४८९	१७८२८
प्रतिशत	२३.६	५.९	६२.१	८.४	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

६.५ भाँडा तथा कपडा धुने पानीको श्रोत

यस क्षेत्रमा भाँडा तथा कपडा धुन उपयोग गरिने पानीको श्रोत मध्ये सबैभन्दा बढी ९८.६ प्रतिशत घरधुरीमा निजी धारा वा ट्युबेल वा इनारको उपयोग हुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

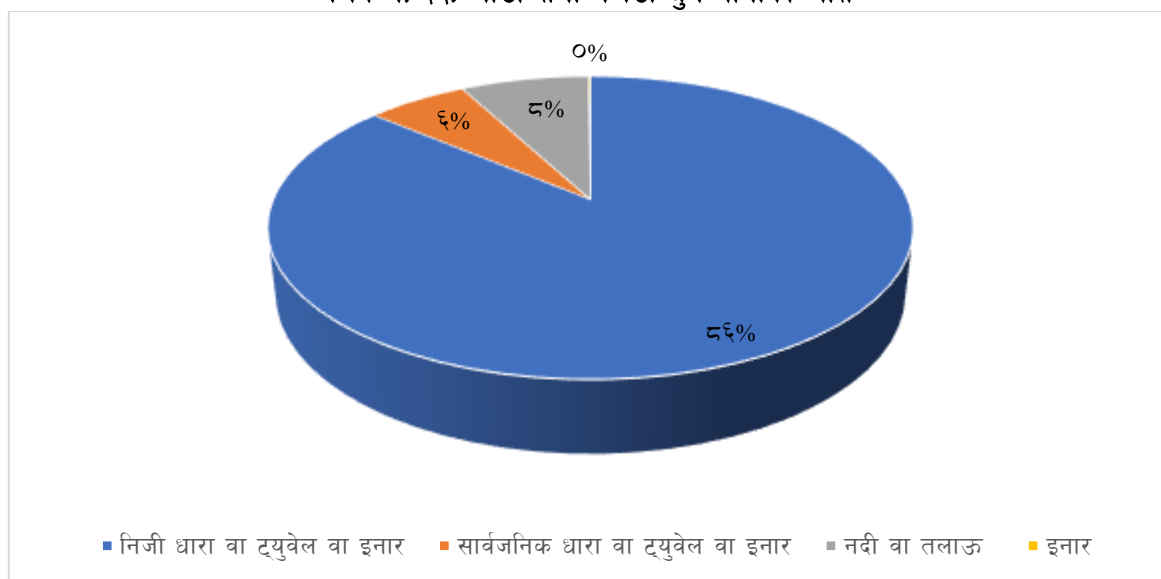
तालिका ४७: भाँडा वा कपडा धुने पानीको श्रोत अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	भाँडा वा कपडा सफाईका लागि पानीको श्रोत अनुसार घरधुरी				जम्मा
	निजी धारा वा ट्युबेल वा इनार	सार्वजनिक धारा वा ट्युबेल वा इनार	नदी वा तलाउ	इनार	
१	५७७	२६	१७		६२०
२	७८९	६४	११		८६४
३	४३७	२			४३९
४	७३४	३२	४	१	७७१

वडा नं.	भाँडा वा कपडा सफाईका लागि पानीको श्रोत अनुसार घरधुरी				जम्मा
	निजी धारा वा ट्युबेल वा इनार	सार्वजनिक धारा वा ट्युबेल वा इनार	नदी वा तलाऊ	इनार	
५	३९८	६८			४६६
६	८६६	२३	२२	२	९१३
७	८१८	११	७४		९०३
८	५२०	११	७	१	५३९
९	७८१	१२	४४		८३७
१०	४८४	२३७	१४		७३५
११	७४१	१	४		७४६
१२	१००४	२२०	१०९	२	१३३५
१३	४८३	२९	२		५१४
१४	६८३	११	१८	२	७१४
१५	५७२	१३			५८५
१६	८२०	४१	१९८	३	१०६२
१७	८४१	२६	४	२	८७३
१८	५०४	२४	३९८		९२६
१९	९०५	१०७	१८२	४	११९८
२०	९३७	२३	७६	१	१०३७
२१	६४०	६२	९१		७९३
२२	८२९	३३	९३	३	९५८
जम्मा	१५३६३	१०७६	१३६८	२१	१७८२८
प्रतिशत	९८.६	०.६	०.८	०.०	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २२: भाँडा तथा कपडा धुने पानीको श्रोत

६.६ कपडा धुने सामाग्रीको प्रकार

कपडा धुन उपयोग गर्ने सामाग्रीहरूमध्ये सबैभन्दा बढी ९६.२ प्रतिशत घरधुरीमा साबुन र डेटरजेण्ट उपयोग गर्ने घरधुरी ९६.२ प्रतिशत रहेको छ भने २.३ प्रतिशत घरधुरीमा पानी मात्र उपयोग हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

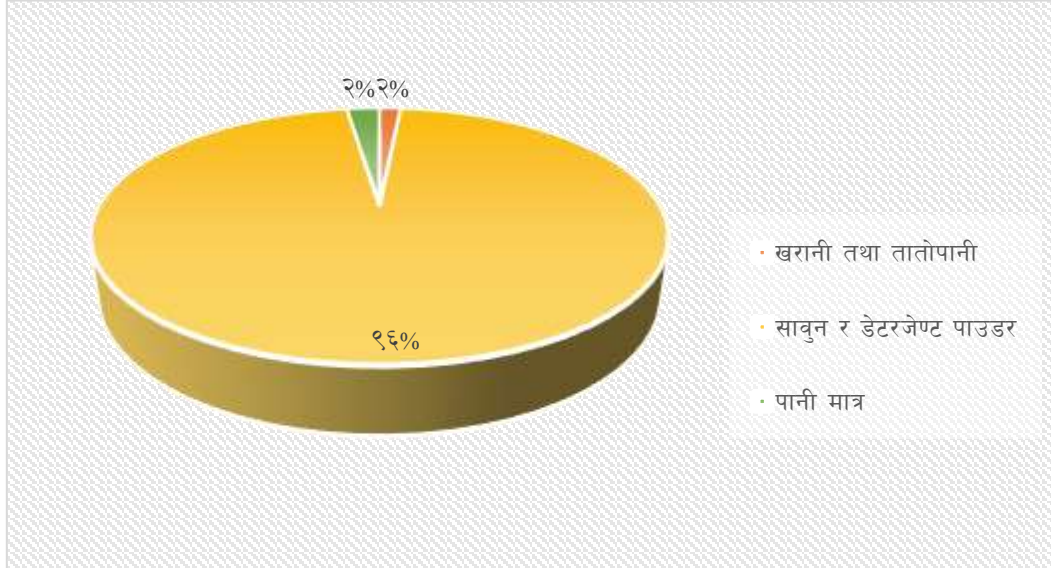
तालिका ४८: कपडा धुने पानीको प्रकार अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	कपडा धुन प्रयोग गर्ने सामाग्री अनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा
	खरानी तथा तातोपानी	साबुन र डेटरजेण्ट पाउडर	पानी मात्र	
१	३	६१५	२	६२०

वडा नं.	कपडा धुन प्रयोग गर्ने सामग्री अनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा
	खरानी तथा तातोपानी	सावुन र डेटरजेण्ट पाउडर	पानी मात्र	
२	३	८५७	४	८६४
३	३	४३६		४३९
४	१	७६६	४	७७१
५		४५७	९	४६६
६	७	७९४	११२	९१३
७	४	८९४	५	९०३
८	५	५१९	१५	५३९
९	३	८२७	७	८३७
१०	२	६८८	४५	७३५
११	२	७४२	२	७४६
१२	१४	१३१८	३	१३३५
१३		५०२	१२	५१४
१४	१	६९८	१५	७१४
१५	१	५७९	५	५८५
१६	१६	१०२२	२४	१०६२
१७	४	८४६	२३	८७३
१८	१५	९०९	२	९२६
१९	४७	११३५	१६	११९८
२०	१४	९८२	४१	१०३७
२१	११३	६१७	६३	७९३
२२	९	९४४	५	९५८
जम्मा	२६७	१७१४७	४१४	१७८२८
प्रतिशत	१.५	९६.२	२.३	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २३: कपडा धुन उपयोग हुने सामग्री

परिच्छेद ७ : घरभित्रको सरसफाइ

यस परिच्छेदमा घरभित्रको सफाईसँग सम्बन्धित खाना पकाउने इन्धन, चुल्हेको उपयोग, भान्सा कोठा, र भान्सा कोठाको सफाई जस्ता उपशिर्षकहरु प्रस्तुत गरिएको छ।

७.१ खाना पकाउने प्रमुख इन्धन

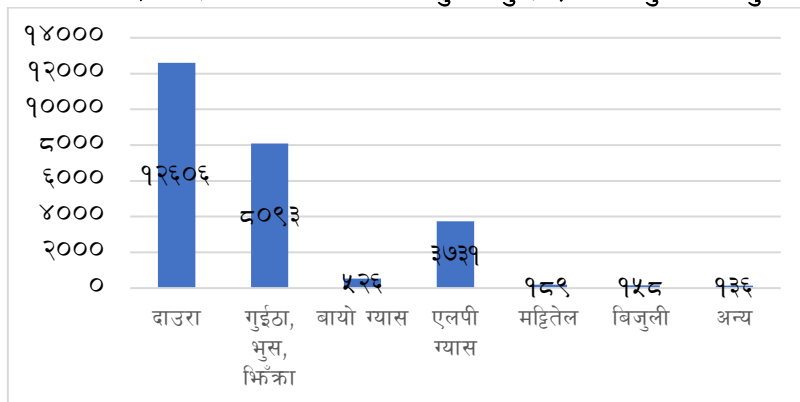
खाना पकाउने प्रमुख इन्धनका रूपमा वर्गिकरण गर्न बहुउत्तर प्रश्नको आधारमा तथ्यांक संकलन गर्दा यस क्षेत्रमा सबैभन्दा बढी दाउराको उपयोग गर्ने घरधुरी ७०.७ प्रतिशत रहेको छ भने गुईठा, भुस र भिँक्राको उपयोग गर्ने ४५.४ प्रतिशत घरधुरी, एलपी ग्यास उपयोग गर्ने २०.९ प्रतिशत, बायो ग्यास उपयोग गर्ने ०.१ प्रतिशत, मट्टितेल उपयोग गर्ने ०.१ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ४९: खाना पकाउन उपयोग गर्ने प्रमुख इन्धन अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	खाना पकाउने मुख्य इन्धनको श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या						
	दाउरा	गुईठा, भुस, भिँक्रा	बायो ग्यास	एलपी ग्यास	मट्टितेल	बिजुली	अन्य
१	१७८	७	२	४३३		२	
२	७७	२८७	३	४९६		६	
३	२९३	९५	५	१२२	३	२	१
४	२७७	२४	२	५५६	१	१४	
५	३७	९४	०	९१			
६	८६२	३३४	२	२६६			
७	४८९	४५३	१	३५०	१		१
८	२९०	४२९	७	५	७	१	
९	८३१	३	१	६			
१०	६६६	१०९	४	५४			
११	७२५	४९८	६	७			
१२	९३०	५९१	९	२६६	१	२	१५
१३	३२५	२७०	०	१२१	१		
१४	४३३	५३७	५	९६	११	८	१११
१५	५१३	५२४	२	१८१	३३	४	
१६	७४९	५१५	३	१२६	१२	९	४
१७	७७०	२१५	८	१२१	१०	६	
१८	९०७	२८२	८	३१			
१९	५९२	७२२	१	१३३		१	१
२०	६४५	६६८	१	९९	७	३	३
२१	६४४	५२०	१	११८	१		
२२	३४५	८५२	४	५३	१		
जम्मा	१२६०६	८०९३	७५	३७३१	८९	५८	१३६
प्रतिशत	७०.७	४५.४	०.१	२०.९	०.१	०.०१	०.८

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २४: खाना पकाउन उपयोग हुने प्रमुख इन्धन अनुसार घरधुरी

७.२ खाना पकाउने चुल्हे

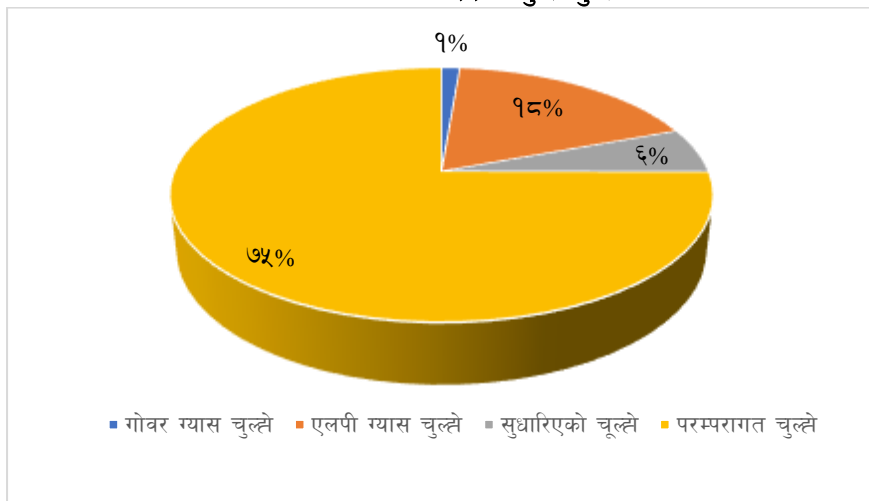
नगरपालिका भित्रका १७८२८ घरधुरी मध्ये सबैभन्दा उच्च ७४.९ परम्परागत चुल्हे उपयोग गर्ने गरेको देखिन्छ। अन्य उपयोग हुने चुल्हेका प्रकारका रूपमा गोबर ग्यासको चुल्हे, एलपी ग्यास चुल्हे र सुधारिएको चुल्हे क्रमशः १.३, १८.० र ५.७ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५०: चुल्हेको उपयोग अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	चुल्हेको उपयोगका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	गोबर ग्यास चुल्हे	एलपी ग्यास चुल्हे	सुधारिएको चुल्हे	परम्परागत चुल्हे	
१	२	४४५	१	१७२	६२०
२		१८२		६८२	८६४
३		११०	१३	३१६	४३९
४	५	५८७	१६	१६३	७७१
५		८९		३७७	४६६
६	२	९०	९	८१२	९१३
७	५	३१९	२८०	२९९	९०३
८	१	७३	३६१	१०४	५३९
९		५	१०५	७२७	८३७
१०		५७	३३	६४५	७३५
११		५		७४१	७४६
१२	१७	२७५		१०४३	१३३५
१३		८०		४३४	५१४
१४	१४	१२९	२३	५४८	७१४
१५	६१	८६	१२	४२६	५८५
१६	९	३१०	१०	७३३	१०६२
१७		१२५	१	७४७	८७३
१८	९२	१०	४	८२०	९२६
१९	२	११५	९५	९८६	११९८
२०	७	२२	१९	९८९	१०३७
२१	१३	५२	५	७२३	७९३
२२	१	४९	३८	८७०	९५८
जम्मा	२३१	३२१५	१०२५	१३३५७	१७८२८
प्रतिशत	१.३	१८.०	५.७	७४.९	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २५: प्रमुख चुल्हेको उपयोगको अवस्था

७.३ खाना पकाउने स्थल

खाना पकाउने स्थल अनुसार घरघुरीलाई वर्गिकरण गर्दा छुट्टै भान्सा रहेका घरघुरी ८२.२ प्रतिशत रहेको छ भने अन्य कोठासँग रहेको र खुला वा कोठा बाहिर रहेको घरघुरी संख्या क्रमशः १४.७ र ३.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५१: खाना पकाउने स्थल अनुसार घरघुरी संख्या

वडा नं.	भान्सा कोठाको उपयोगका आधारमा घरघुरी संख्या			जम्मा
	अन्य कोठासँग रहेको	खुला वा कोठा बाहिर	छुट्टै	
१	७६	५	५३९	६२०
२	१३७	२१	७०६	८६४
३	२	२	४३५	४३९
४	५१	३५	६८५	७७१
५	७७	२२	३६७	४६६
६	१५६	१९	७३८	९१३
७	७४	१३	८१६	९०३
८	२५	१५	४९९	५३९
९	४८	१	७८८	८३७
१०	२६३	२७	४४५	७३५
११	१४		७३२	७४६
१२	८२	१७५	१०७८	१३३५
१३	२९	२	४८३	५१४
१४	३०	४४	६४०	७१४
१५	१६	२१	५४८	५८५
१६	१०६	२६	९३०	१०६२
१७	६०७	४४	२२२	८७३
१८	२७	१३	८८६	९२६
१९	४२६	१६	७५६	११९८
२०	६८	३०	९३९	१०३७
२१	१९७	२३	५७३	७९३
२२	१०६	७	८४५	९५८
जम्मा	२६१७	५६१	१४६५०	१७८२८
प्रतिशत	१४.७	३.१	८२.२	१००.०

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

७.४ भाँडा माभूने सामाग्री

भाँडा सफा गर्न उपयोग गर्ने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्यालाई हेर्दा सबैभन्दा उच्च ७७.५ प्रतिशत घरधुरीमा साबुन र सरफको उपयोग गर्ने गरेको छ भने ५४.५ प्रतिशत घरधुरीमा खरानी, ४.७ प्रतिशत घरधुरीमा माटो प्रयोग हुने गरेको छ भने पानी मात्र उपयोग गर्ने घरधुरी ८.९ प्रतिशत रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५२: दैनिक आवश्यक पानीको परिमाण अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	भाँडा माभूने प्रयोग हुने वस्तु अनुसार घरधुरी (बहुउत्तर)			
	खरानी	साबुन वा सरफ	माटो	पानीले मात्र
१	१९०	५३३		
२	७४८	७८७	५	१
३	१६५	४३६	१	१
४	५४	६९४	३	६४
५	२५४	२५४	१०	२१
६	७३७	५०९	२	१९
७	३१६	८२३	१	६
८	१६९	४७९	१	
९	५५७	२७९	१	५
१०	५८१	५७०	२	४
११	४७६	५९१	१	२
१२	८०३	१०२८	१३	४०
१३	२८०	३०७	५	१७
१४	१४५	७०५	११६	१०५
१५	४७६	३७३	८६	२७७
१६	३१४	९८९	१६६	२६६
१७	७४९	४०६	९	३७९
१८	१४७	८५५	५	१
१९	९०६	८७६	२४	१५१
२०	३२८	९७२	१९३	१७५
२१	४७९	५६७	१४९	५५
२२	८४३	७९१	४४	
जम्मा	९७१७	१३८२४	८३७	१५८९
प्रतिशत	५४.५	७७.५	४.७	८.९

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

७.५ भाँडा सुकाउने अभ्यास

भाँडा सफा गरिसके पछि सुकाउने अभ्यासलाई हेर्दा नगरपालिका भित्रकमा कूल ६९.६ प्रतिशत घरधुरीमा यसखालको अभ्यास नभएको देखिन्छ । भाँडा सुकाउने अभ्यास भएका २८ प्रतिशत घरधुरीमा घरमा राख्ने, २ प्रतिशत घरधुरीमा ढुंगामा सुकाउने र ०.४ प्रतिशत घरधुरीमा कपडाले पुछ्ने अभ्यास रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरणलाई देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५३: भाँडा सुकाउने अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	सफा गरी सके पछि भाँडा सुकाउने अभ्यासका आधारमा घरधुरी				जम्मा
	नभएको	घाममा सुकाउने	कपडाले पुछ्ने	घरमा राख्ने	
१	५०४	१५	२	९९	६२०
२	७१२	६५		८७	८६४
३	२५२	४		१८३	४३९
४	६९५	११	२४	४१	७७१
५	४३५	२		२९	४६६
६	१४१	१	१	७७०	९१३
७	७३६	२०		१४७	९०३
८	४७४	१	८	५६	५३९
९	५७६	२०५	१	५५	८३७
१०	३८१			३५४	७३५
११	४०६			३४०	७४६
१२	१२५८	७	१	६९	१३३५
१३	४८६			२८	५१४
१४	३२३	५	८	३७८	७१४
१५	५०९	१	२	७३	५८५
१६	६९०	४	३	३६५	१०६२
१७	२५७	२		६१४	८७३
१८	७५५	९	४	१५८	९२६
१९	९७७	२	३	२१६	११९८
२०	९१०	८	७	११२	१०३७
२१	३२९	१	८	४५५	७९३
२२	५९८		३	३५७	९५८
जम्मा	१२४०४	३६३	७५	४९८६	१७८२८
प्रतिशत	६९.६	२.०	०.४	२८.०	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

७.६ फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास

नगर क्षेत्रका कूल घरधुरी मध्ये ३७.९ प्रतिशत घरधुरीमा फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास नरहेको देखिन्छ । फोहोर व्यवस्थापनका अभ्यास भएका घरधुरीको अवस्था हेर्दा २६.६ प्रतिशत घरधुरीमा जलाउने अभ्यास रहेको छ, भने करेसावारीमा मल गराउने अभ्यास १९.९ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५४: फोहोर व्यवस्थापनको अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	भान्सा कोठामा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन रणनीति						जम्मा
	जम्मा गरेर जलाउने	फोहोर संकलकलाई हस्तान्तरण गर्ने	कुहिने र नकुहिने छुट्टियार	जथाभावी फ्याँक्ने	करेसावारीमा मल गराउने	बेच्ने	
१	६		९	५९२	४	९	६२०
२	६	६	३	८३८	११		८६४
३	२१०	७	२०४	३	१४	१	४३९
४	६४	३२	१२	६५७	६		७७१
५	७	१	४४	२५३	१५२	९	४६६
६	७४३	३५	४०	३४	५७	४	९१३
७	४१२	११	१०	३३९	१३०	१	९०३
८	४१४	२	४	७८	४१		५३९
९	५७४	८	७	१३	२३५		८३७
१०	५९	३०	१०	६०८	२८		७३५
११	५३	५	१	२	६८५		७४६

वडा नं.	भान्सा कोठामा उत्पन्न फोहोर व्यवस्थापन रणनीति						जम्मा
	जम्मा गरेर जलाउने	फोहोर संकलकलाई हस्तान्तरण गर्ने	कुहिने र नकुहिने छुट्टयाउने	जथाभावी फ्याँक्ने	करेसावारीमा मल गराउने	बेच्ने	
१२	३०१	७	२३७	६१६	१७०	४	१३३५
१३	८३	११	१	२०५	२१४		५१४
१४	७६	१४७	६७	३५६	४७	२१	७१४
१५	९३	६५	६०	३४२	२४	१	५८५
१६	७८	१९९	२०९	३१२	२५१	१३	१०६२
१७	४७	२		६७४	१३५	१५	८७३
१८	१७५	७	१८५	४८४	४२	३३	९२६
१९	३३६	२७	२७	१८६	६११	११	११९८
२०	२४५	५२७	९७	३१	११६	२१	१०३७
२१	२९५	१७४	३९	२१	२६४		७९३
२२	४७३	२	६०	११२	३१०	१	९५८
जम्मा	४७५०	१३०५	१३२६	६७५६	३५४७	१४४	१७८२८
प्रतिशत	२६.६	७.३	७.४	३७.९	१९.९	०.८	१००.०

स्रोत: घरघुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ८ : स्वस्थ खाना तथा पोषण

यस परिच्छेदमा स्वस्थ खाना तथा पोषणसम्बन्धी विषयमा खाना स्वच्छ राख्ने अभ्यास, खानको आनिवानी, करेसावारी जस्ता विषयमा विभिन्न शिर्षकमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

८.१ घरमा खाना भण्डारणको अभ्यास

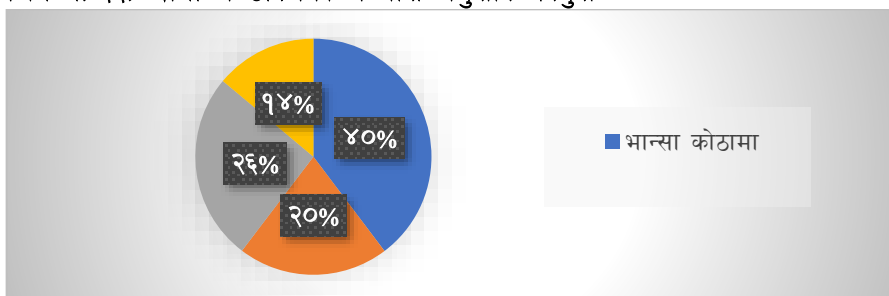
यस नगर क्षेत्रमा खाना भण्डारणको अभ्यासको अवस्था हेर्दा भान्सा कोठामा भण्डारण गर्ने घरधुरी ३९.७ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ भने खानेकुरा र गैर खानेकुरा छुट्टयाएर भण्डार गर्ने घरधुरी संख्या २५.७ प्रतिशत र सबै एकै स्थानमा भण्डारणको अभ्यास १३.९ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ५५: खानेकुरा भण्डारण गर्ने अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	खानेकुरा भण्डारण गर्ने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	भान्सा कोठामा	खानेकुरा र गैर खानेकुरा छुट्टयाएर	छुट्टै भण्डार	सबै एकै स्थानमा	
१	४४९	४	१००	६७	६२०
२	२४०	२४७	१०९	२६८	८६४
३	१५६	४७	१२०	११६	४३९
४	४५७	७	१८७	१२०	७७१
५	१५७	१३७	१५३	१९	४६६
६	४०१	३००	९४	११८	९१३
७	७३४	३९	१४	११६	९०३
८	४८७	२	६	४४	५३९
९	६११	३	२२३		८३७
१०	१३४	३६०	१८४	५७	७३५
११	३३३	१३	३९९	१	७४६
१२	४१४	२२१	६०१	९९	१३३५
१३	९८	१०	२९०	११६	५१४
१४	२१	१३२	५३७	२४	७१४
१५	१३४	७२	२६४	११५	५८५
१६	१९३	४४२	३३३	९४	१०६२
१७	६८३	४	१०	१७६	८७३
१८	५३१	२९	३६४	२	९२६
१९	२४४	६२०	८९	२४५	११९८
२०	३७	१५६	३१६	५२८	१०३७
२१	५०९	१०	१६६	१०८	७९३
२२	५८	८२३	२८	४९	९५८
जम्मा	७०८१	३६७८	४५८७	२४८२	१७८२८
प्रतिशत	३९.७	२०.६	२५.७	१३.९	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २६: खाना भण्डारणको अभ्यास अनुसार घरधुरी

८.२ खाना तथा तरकारी सफाईको अभ्यास

खाना तथा तरकारी सफाईको अवस्था हेर्दा सफा पानीले धुने ९७.७ प्रतिशत, हातले वा कपडाले पुछ्ने १.७ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५६: खाना तथा तरकारी सफाई अभ्यास अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	खाना तथा तरकारी धुने अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या			जम्मा
	हातले वा कपडाले पुछ्ने	सफा पानीले धुने	नधुने	
१		६१८	२	६२०
२	२	८६०	२	८६४
३	१	४३८		४३९
४	१	७७०		७७१
५		४६४	२	४६६
६	२३	८६९	२१	९१३
७	४	८९७	२	९०३
८	१६	५२३		५३९
९		८३६	१	८३७
१०	२	७३३		७३५
११	४	७४१	१	७४६
१२	१५	१३१८	२	१३३५
१३		५१३	१	५१४
१४	४२	६६०	१२	७१४
१५	१४	५४३	२८	५८५
१६	२९	१०२९	४	१०६२
१७	८	८६२	३	८७३
१८	१	९२५		९२६
१९	२३	११७५		११९८
२०	११४	९०८	१५	१०३७
२१	११	७८१	१	७९३
२२	१	९५७		९५८
जम्मा	३११	१७४२०	९७	१७८२८
प्रतिशत	१.७	९७.७	०.५	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

८.३ तरकारी तथा फलफुल उत्पादन

नगर क्षेत्र भित्र रहेका कुल १७८२८ घरधुरी मध्ये ७५.८ प्रतिशत घरधुरीमा तरकारी तथा फलफुल उत्पादन नहुने गरेको देखिन्छ। तरकारी तथा फलफुल उत्पादन गर्ने घरधुरी संख्या १.४ प्रतिशत मात्र रहेको छ भने परिवारका लागि मात्र उत्पादन गर्ने २२.३ प्रतिशत र बेच्नका लागि उत्पादन गर्ने ०.५ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

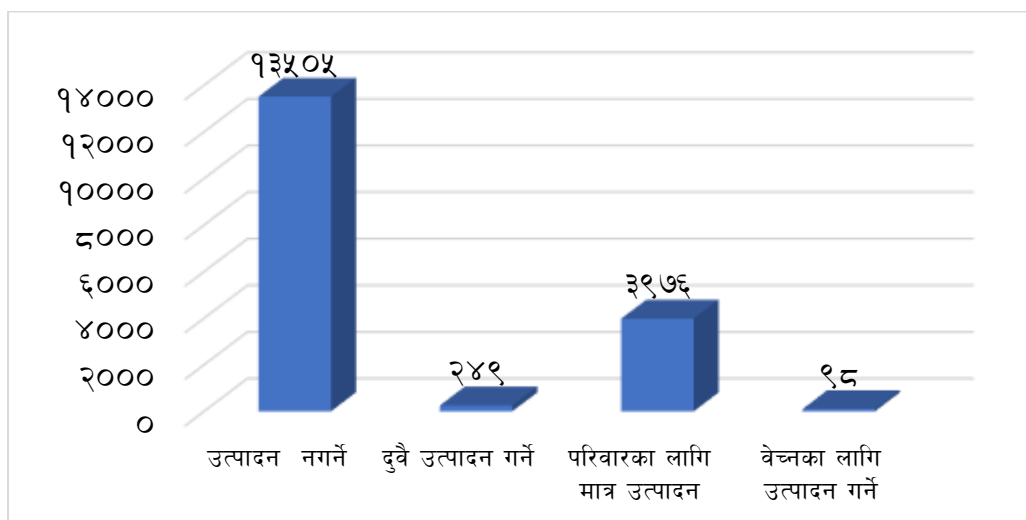
तालिका ५७: तरकारी तथा फलफुल उत्पादन गर्ने घरधुरी संख्या

वडा नं.	तरकारी तथा फलफुल उत्पादन अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	उत्पादन नगर्ने	दुवै उत्पादन गर्ने	परिवारका लागि मात्र उत्पादन गर्ने	बेच्नका लागि उत्पादन गर्ने	
१	५८३		३७		६२०
२	६७१		१९२	१	८६४
३	३३१	२३	८४	१	४३९
४	७५३		१७	१	७७१
५	३१९	८	१३५	४	४६६
६	८१७	१	९५		९१३

वडा नं.	तरकारी तथा फलफूल उत्पादन अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	उत्पादन नगर्ने	दुवै उत्पादन गर्ने	परिवारका लागि मात्र उत्पादन गर्ने	वेचनका लागि उत्पादन गर्ने	
७	६८३	६	२०४	१०	९०३
८	३८४	१७	१२६	१२	५३९
९	६३७	२	१९८		८३७
१०	७०७	११	१७		७३५
११	४०६	१	३३८	१	७४६
१२	११२८	२२	१७९	६	१३३५
१३	३४४		१६२	८	५१४
१४	४४२	३१	२३९	२	७१४
१५	४१३	५	१६७		५८५
१६	६९२	५	३५४	११	१०६२
१७	२६९	४३	५४३	१८	८७३
१८	६३०	२	२७९	१५	९२६
१९	१०७२	१८	६८	४०	११९८
२०	८२३	४९	१६०	५	१०३७
२१	७१०		८३		७९३
२२	६४४	५	२९९	१०	९५८
जम्मा	१३४५८	२४९	३९७६	१४५	१७८२८
प्रतिशत	७५.४९	१.४०	२२.३०	०.८१	१००

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २७: तरकारी तथा फलफूल उत्पादनको अवस्था

८.४ करेसावारीमा विषादी प्रयोगको अवस्था

करेसावारीमा रोग किरा नियन्त्रण गर्न कुनै विधि उपयोग नगर्ने घरधुरी ८२.५ प्रतिशत रहेको छ। यस क्षेत्रका १०.५ प्रतिशत घरधुरीमा रासायनिक विषादी प्रयोग गर्ने घरधुरी, जैविक विषादी उपयोग गर्ने ६.६ प्रतिशत घरधुरी र जाल वा धराप प्रयोग गर्ने ०.५ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ५८: करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	जाल वा धराप प्रयोग	प्रयोग नगर्ने	रासायनिक विषादी प्रयोग गर्ने	जैविक विषादी प्रयोग गर्ने	
१		६१०	४	६	६२०

वडा नं.	करेसावारीमा विषादी प्रयोगका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा
	जाल वा धराप प्रयोग	प्रयोग नगर्ने	रासायनिक विषादी प्रयोग गर्ने	जैविक विषादी प्रयोग गर्ने	
२		८१०	१५	३९	८६४
३	२	३५५	२८	५४	४३९
४		७४५		२६	७७१
५		३५५	९८	१३	४६६
६	२	८४०	४६	२५	९१३
७	१	७८३	४	११५	९०३
८	२	४३६	४	९७	५३९
९		८०२	८	२७	८३७
१०	२	७१७	९	७	७३५
११	१	४०८	३२७	१०	७४६
१२	४३	११९६	४०	५६	१३३५
१३	१०	३६७	८८	४९	५१४
१४	११	४४४	२४७	१२	७१४
१५	३	४१५	९८	६९	५८५
१६	७	७१७	२४९	८९	१०६२
१७		६३३	४७	१९३	८७३
१८		६५८	१६९	९९	९२६
१९		११४६	२८	२४	११९८
२०		८३१	१९६	१०	१०३७
२१	१	७२३	५३	१६	७९३
२२	१	७१३	१०६	१३८	९५८
जम्मा	८६	१४७०४	१८६४	११७४	१७८२८
प्रतिशत	०.५	८२.५	१०.५	६.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

८.५ दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु

खानामा दैनिकरूपमा समावेश हुने वस्तुहरु मध्ये ९०.१ प्रतिशत घरधुरीमा मौसम अनुसारका फलफुल, ७७.४ प्रतिशत घरधुरीमा पशुपन्छीजन्य उत्पादन र ७५.५ प्रतिशत घरधुरीमा घिऊ वा तेल समावेश हुने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

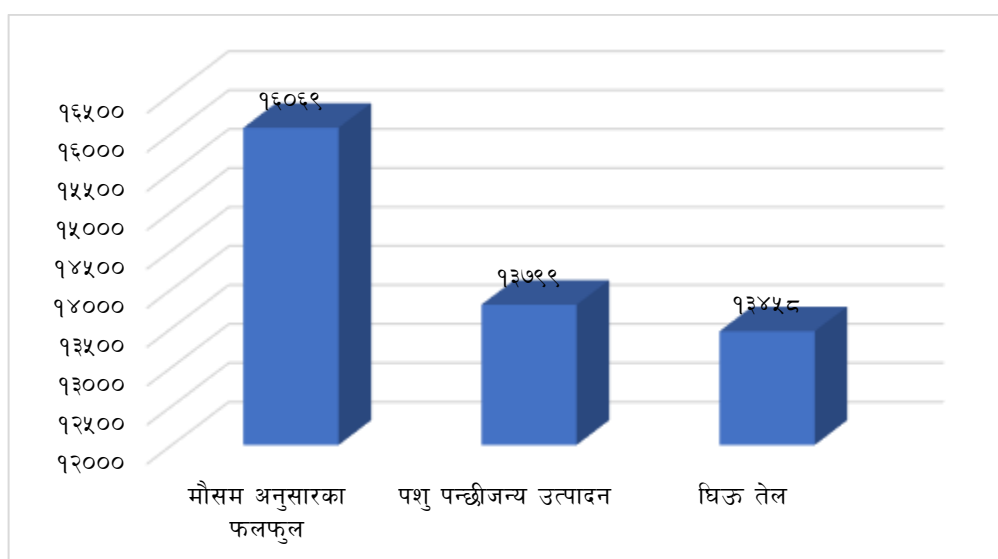
तालिका ५९: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या		
	मौसम अनुसारका फलफुल	पशु पन्छीजन्य उत्पादन	घिऊ तेल
१	६२०	६१०	६११
२	८६४	८४१	८५७
३	४३७	३५५	३५७
४	७७०	२८३	२८३
५	४६४	४०६	३९२
६	८९२	३६७	४२५
७	६०५	५९४	६२८
८	४९१	४४०	४८२
९	८३३	८१९	८३३
१०	७२९	६६८	६९७
११	७४५	७४०	७४१
१२	१२५८	१२१७	१२४५
१३	५१४	४०३	५१०
१४	४७५	६५२	२६३
१५	५४२	५२८	४९७

वडा नं.	दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तुका आधारमा घरधुरी संख्या		
	मौसम अनुसारका फलफुल	पशु पन्छीजन्य उत्पादन	घिऊ तेल
१६	७६१	८२८	५०९
१७	८६७	६७८	८५९
१८	६३१	२९१	३२६
१९	१०५७	१०२१	१०८९
२०	८१०	६८६	४२५
२१	७७४	५६२	५४०
२२	९३०	८१०	८८९
जम्मा	१६०६९	१३७९९	१३४५८
प्रतिशत	९०.१	७७.४	७५.५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २८: दैनिक खानामा समावेश हुने वस्तु

८.६ परिवारमा खानाखाने आनीवानी

दैनिक, साप्ताहिक, अर्धमासिक, १५ भन्दा बढीको समय सूचीका आधारमा विभिन्न स्वरूपका खानाखाने प्रचलन भएका घरधुरीको संख्यात्मक विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६०: खाना सूचीका आधारमा घरधुरी संख्या

खाना समुह	दैनिक	साप्ताहिक	अर्ध मासिक	१५ भन्दा बढी	जम्मा	प्रतिशत
पशुपन्छीजन्य	५१०	८५२	३४८	३३८	२०४८	११.५
तेल/घिउ/नुन	१९२	२४	१९	१८	२५३	१.४
खाना र वैकल्पिक	१३६५	६७	३४	६२	१५२८	८.६
मौषमी फलफुल तथा तरकारी	५६८२	३७५१	२२९६	२२७०	१३९९९	७८.५
जम्मा	७७४९	४६९४	२६९७	२६८८	१७८२८	१००.०
प्रतिशत	४३.५	२६.३	१५.१	१५.१	१००.०	

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ९ : ठोस फोहोर व्यवस्थापन

यस परिच्छेदमा ठोस फोहोर व्यवस्थापनसँग सम्बन्धित विषयमा विभिन्न शिर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

९.१ घरमा उत्पन्न हुने फोहोरको प्रकार

सिराह नगर क्षेत्रमा फोहोर उत्पन्न हुने श्रोतहरू मध्ये फलफुल तथा तरकारीबाछ सबैभन्दा बढि ५५ प्रतिशत घरधुरीमा, प्लाष्टिकबाट ५४.३ घरधुरीमा, कागजबाट ४६.८ प्रतिशत घरधुरीमाहुने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६१: उत्पन्न हुने फोहोरका श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	उत्पन्नहुने फोहोरका श्रोत अनुसार घरधुरी संख्या													
	औषधीका खोल	फलफुल तरकारीका बोक्रा	प्लाष्टिक	ब्याट्री	कपडा जन्त्य	जुट	धातु जन्त्य	बाँकी खानेकुरा	शिसा जन्त्य	धुलो कसिंगार	रवर	कार्टुन	कागज	प्याकिङ सामान
१	३५५	३३८	३४२	२५२	१४	१२	२६२	३०२	३८१	३२०	३७	१७७	२७२	६
२	४५१	३५९	७९५	४५६	६७	५५	४५३	३२३	७२५	४०६	१७३	१८४	४५६	८६
३	२७२	२८०	३७९	१५	२९२	७८	२१०	२४८	२०९	३२५	३९५	३६९	४२३	१४८
४	२२३	३४०	२६	२२	२३	३८	९०	२७७	९०	३३१	१६	२१३	२१६	८९
५	४००	३३५	२६१	१९८	३३९	२०९	६४	२४९	१५४	३०९	२३१	२६६	३१८	२५८
६	६५८	५१६	१८०	१	३६८	५	३	१०	४	५५	१०	५	३५६	
७	४४९	४५१	४०१	३०	१०९	९	३२	१५२	१०७	४३७	१३३	२०२	५०३	२४४
८	४७०	२६९	३८७	५०	९०	३७	२६	९४	१६२	७१	१५३	२८९	४६६	९९
९	५१९	५३६	२२२	२०६	२२३	२१९	२२१	२१८	२२१	२२२	२०८	२२०	२२१	१९९
१०	१८३	६१८	१२२	८	११६	९	१६	१०४	३९	५४५	३१	४३	९३	७
११	६२३	६०५	२५५	८१	३३४	३२८	५	७६	३	३६२	९९	३२९	३७७	२
१२	२३२	९१४	६८४	२१७	५१६	२०५	२२३	३७७	२२७	८४७	२१६	२२५	२५९	२३८
१३	११	१०	२१३	१८१	१६१	३२	५६	९	२	३१७	१६३	१६९	१६७	३२
१४	५०८	३४८	३७५	३१७	२९२	३९१	३३०	२९२	३१८	२९०	३०९	३२२	३२०	४९
१५	२२१	५६५	५१७	३५९	४३१	३०७	१९०	१२०	२२५	१७८	४६६	५०८	५३३	१४
१६	६१९	१९८	५०६	१९०	२५७	१०६	१४१	५७	४०	२०६	६१	८२	१३४	८
१७	८६३	७७२	८४५	८०६	८२९	१४५	१८१	६७०	६६४	६६५	७८२	८१४	८३०	५८४
१८	३५९	१७६	८५८	११२	२८७	९७	१५७	१४५	१५१	१५०	१३२	३४७	३५४	१६१
१९	२७१	१८७	३८२	४	३६६	२३	४	९६	१७	९३३	१२	२१	२५०	२
२०	८३९	८६६	४७३	३५९	५०५	४९७	५३१	२०७	३७१	१६६	१९९	२३०	३२२	४
२१	३८१	६७१	६११	१६८	३४४	३००	१९०	४०५	४०२	४१६	३३९	४८६	६८१	३२९
२२	७०१	४४७	८५१	१००	४९६	४०४	३५	८५	३८	२४३	२७३	४४६	७९९	५६
जम्मा	९६०८	९८०१	९६८५	४१३२	६४५९	३५०६	३४२०	४५१६	४५५०	७७९४	४४३८	५९४७	८३५०	२६१५
प्रतिशत	५३.९	५५.०	५४.३	२३.२	३६.२	१९.७	१९.२	२५.३	२५.५	४३.७	२४.९	३३.४	४६.८	१४.७

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.२ उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन

नगर क्षेत्र भित्र उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन विधि हेर्दा ४७.८ प्रतिशत घरधुरीमा डढाउने, ३६.४ प्रतिशत घरधुरीमा नगरपालिकाको फोहोर संकलकलाई दिने, ६०.५ प्रतिशत घरधुरीमा कुहिने र नकुहिने फोहोर छुट्याउने, ३३.१ प्रतिशत घरधुरीमा पुनःप्रयोगका लागि विक्रि गर्ने र ६३.५ प्रतिशत घरधुरीमा जहाँ तहिँ फाल्ने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ६२: उत्सर्जित फोहोरको व्यवस्थापन

फोहोरका प्रकार	जम्मा गरेर डढाउने	नगरपालिकाको फोहोर संकलकलाई दिने	कुहिने र नकुहिने छुट्टाउने	पुनः प्रयोगका लागि विक्रि गर्ने	जहाँ तहिन फ्याँक्ने
औषधीजन्य र उपचार सामग्री	७४१	१०६५	१०६२	१६१	१०१३
सागसब्जी तथा फलफुलका बोक्रा	६३७	११८८	१०२३	७४	९७३
प्लास्टिक	८३२	५५३	९३२	१६१७	८३०
ब्यूटी	३४४	४८०	५३५	८२७	७९६
कपडाजन्य	४२४	४५२	८३६	२३६	८६३
जुट	४८०	३४९	५००	८२	३२८
धातुजन्य	३२८	५२३	७३९	८२५	२६४
शिसाजन्य	४९४	४१९	६९०	६५९	८१४
बाँकी खानेकुरा	५४३	३०३	७४२	४४	९२२
धुलो कसिगार	५१०	२५५	७६४	९६	९४७
रबर	५७२	२१३	७५६	१२६	८१७
कार्टुन	७६३	२३९	८५३	३४८	८७३
कागज	८७९	४२४	८६६	७२८	९१७
प्याकेजिंग सामान	९७९	२४	४९४	७१	१०४७
जम्मा	८५२६	६४८७	१०७९२	५८९४	११३२४
प्रतिशत	४७.८	३६.४	६०.५	३३.१	६३.५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.३ अव्यवस्थित फोहोरका प्रभावसम्बन्धी जनचेतना

सिराह नगर क्षेत्रमा फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था हेर्दा महामारी फैलिने जानकारी हुने ५७.५ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको र दुर्गन्ध फैलिने सम्बन्धी जानकारी ५९.४ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ। त्यसैगरी, चोटपटक लाग्ने, शुन्दरताको कमी हुने, ऐतिहासिक तथा प्राकृतिक सम्पदामा दुस्प्रभाव हुने कुराको जानकारी क्रमशः २९.६, ३३.२ र २९.७ प्रतिशत घरधुरीमा रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

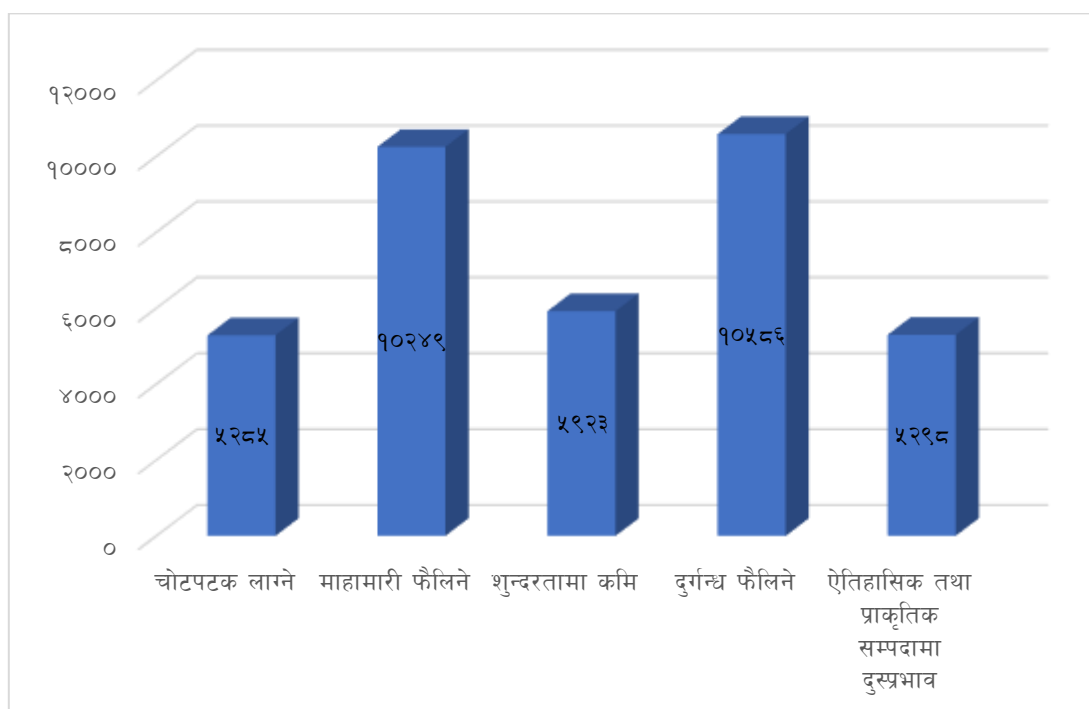
तालिका ६३: अव्यवस्थित फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	अव्यवस्थित ठोस प्रदुसनको असर सम्बन्धी जनचेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				
	चोटपटक लाग्ने	माहामारी फैलिने	शुन्दरतामा कमी	दुर्गन्ध फैलिने	ऐतिहासिक तथा प्राकृतिक सम्पदामा दुस्प्रभाव
१	२५	४२८	२४८	१६६	३१
२	६४	५९०	५०८	४०३	१००
३	८८	२३०	१६१	२४६	१२८
४	९	१३	६०	५०६	१५
५	५०	१५२	३७	१९७	७१
६	३३१	८१३	१६५	३४१	२१५
७	२६९	७३६	२७४	८०१	३४४
८	३९६	३८७	१९६	४८५	१४४
९	९	२०९	२१५	८१३	२११
१०	१०७	६६३	३७२	२७२	१०३
११	३३५	५८८	७१७	७३४	७३३
१२	३३६	४६३	५४०	७७०	७०८
१३	१३५	३४३	१९४	२५७	९३
१४	३८७	१०३	१५२	२१२	११६
१५	४५४	४६४	३५०	४९६	६५

वडा नं.	अव्यवस्थित ठोस प्रदूशनको असर सम्बन्धी जनचेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				
	चोटपटक लाग्ने	माहामारी फैलिने	शुन्दरतामा कमी	दुर्गन्ध फैलिने	ऐतिहासिक तथा प्राकृतिक सम्पदामा दुस्प्रभाव
१६	३५७	२५०	१४६	२२७	३५०
१७	७	६३९	७	७५९	१०
१८	१९३	३८०	१८७	१९३	७९
१९	४९	६८०	३२	५२२	१७४
२०	७५१	८९६	७४०	७८२	५५०
२१	५४०	५६५	५२७	५३०	३९६
२२	३९३	६५७	९५	८७४	२३
जम्मा	५२८५	१०२४९	५९२३	१०५८६	५२९८
प्रतिशत	२९.६	५७.५	३३.२	५९.४	२९.७

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. २९: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था

९.४ पालिकास्तर/निजी क्षेत्रबाट फोहोर व्यवस्थापन अभ्यास

फोहोर व्यवस्थापनका लागि निजी तथा पालिकास्तरमा कुनै पनि संस्थागत संरचनाको कमी नरहेको देखिन्छ। नगर क्षेत्रका प्रायः सबैजसो घरधुरीमा (९८.६ प्रतिशत) बहान सेवा रहेको छैन। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६४: फोहोर व्यवस्थापनका अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	बहान सेवा नभएको	दैनिक सेवा	एक हप्तामा	हरेक १० दिनमा	हरेक १५ दिनमा	जम्मा
१	५४९	६३	७	१		६२०
२	८५१	१	१२			८६४
३	४३८				१	४३९
४	७७१					७७१
५	४६६					४६६

वडा नं.	वहान सेवा नभएको	दैनिक सेवा	एक हप्तामा	हरेक १० दिनमा	हरेक १५ दिनमा	जम्मा
६	९०८		५			९१३
७	८६५	७	३१			९०३
८	५३६				३	५३९
९	८३७					८३७
१०	७३४	१				७३५
११	७३०	११	५			७४६
१२	१३०३	१	१५	५	११	१३३५
१३	५१३	१				५१४
१४	६९८	२	२	९	३	७१४
१५	५५७	२	८	७	११	५८५
१६	१०६०	१	१			१०६२
१७	८७१		१		१	८७३
१८	९२२		१	१	२	९२६
१९	११९५	३				११९८
२०	१०३२	२	२	१		१०३७
२१	७८७	१	१	४		७९३
२२	९५५	१	२			९५८
जम्मा	१७५७८	९७	९३	२८	३२	१७८२८
प्रतिशत	९८.६	०.५	०.५	०.२	०.२	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.५ नगरपालिका वा निजी क्षेत्रबाट फोहोर संकलन गाडी सेवामा शुल्क

नगरपालिका वा निजी क्षेत्रबाट फोहोर संकलन भएका २३८ घरधुरी मध्ये फोहोर संकलन सेवा वापत शुल्क तिर्ने घरधुरी ५८.४ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६५: फोहोर संकलक गाडीलाई सेवा शुल्क भुक्तान गर्ने घरधुरी संख्या

वडा नं.	नतिरेको	मासिक रु २० तिरेको	जम्मा
१	६५	५	७०
२	१२		१२
३			
४			
५			
६		५	५
७	२	३६	३८
८	१		१
९			
१०	१		१
११		१६	१६
१२	२१	११	३२
१३			
१४	६	७	१३
१५	२३	५	२८
१६	१		१
१७	१	१	२
१८	२	२	४
१९	१	२	३
२०	१	३	४

वडा नं	नतिरेको	मासिक रु २० तिरेको	जम्मा
२१	१	५	६
२२	१	१	२
जम्मा	१३९	९९	२३८
प्रतिशत	५८.४	४१.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.६ फोहर संकलन सेवाका लागि शुल्क तिर्ने तत्परताको अवस्था

नगर क्षेत्रका गाडीबाट फोहर संकलन सेवा लिएका घरधुरीहरूमा फोहर संकलन सेवा लिएका घरधुरी मध्ये ३६.८ प्रतिशत घरधुरीमा शुल्क तिर्न नचाहेको, ५५.१ प्रतिशत घरधुरीमा प्रतिमहिना रु २० सम्म तिर्न तयार रहेको र प्रतिमहिना रु. ५० सम्म तिर्न तत्पर घरधुरी ८.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६६: फोहर संकलनको शुल्क तिर्ने तत्परताको अवस्थाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	फोहर संकलन सेवालाई शुल्क तिर्ने तत्परता घरधुरी संख्या को अवस्था			जम्मा
	तिर्न नचाहने	प्रतिमहिना रु. २० सम्म तिर्न तत्पर	प्रतिमहिना रु. ५० सम्म तिर्न तत्पर	
१	७	५८		६५
२	८	१	१	१०
३				
४				
५				
६				
७	१	१		२
८	१			१
९				
१०	१			१
११				
१२	२	१३	६	२१
१३				
१४	६			६
१५	२२		१	२३
१६	१			१
१७			१	१
१८			२	२
१९		१		१
२०				
२१		१		१
२२	१			१
जम्मा	५०	७५	११	१३६
प्रतिशत	३६.८	५५.१	८.१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.७ पशुपालनको अभ्यास

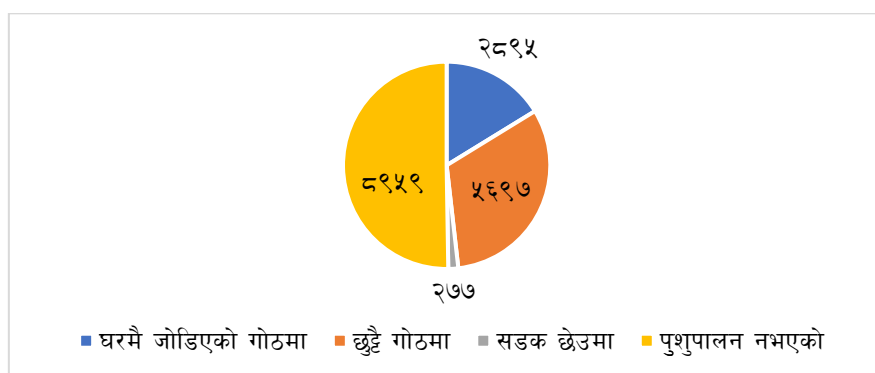
नगर क्षेत्रका कुल १७८२८ घरधुरी मध्ये ५०.३ प्रतिशत घरधुरीमा पशुपालन नभएको, १६.२ प्रतिशत घरधुरीमा घरमै जोडिएको गोठमा, ३२ प्रतिशत घरधुरीमा छुट्टै गोठमा र १.६ प्रतिशत घरधुरीमा सडक छेउमा पशुपालनको अभ्यास रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६७: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	पशुपालनको अभ्यासको प्रकारका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	घरमै जोडिएको गोठमा	छुट्टै गोठमा	सडक छेउमा	पशुपालन नभएको	
१	१२	६५	१	५४२	६२०
२	८०	२५६	२	५२६	८६४
३	६०	८८		२९१	४३९
४		११	१	७५९	७७१
५	१११	१०३	१	२५१	४६६
६	७७	२७५	१	५६०	९१३
७	२२	२८८	६	५८७	९०३
८	१२	२८७		२४०	५३९
९	१६६	४९०		१८१	८३७
१०	९५	२२९	१३	३९८	७३५
११	१	५३१		२१४	७४६
१२	११३	३२३	१०	८८९	१३३५
१३	१८	३२६	२	१६८	५१४
१४	११८	१९३	२७	३७६	७१४
१५	१४३	२११	४	२२७	५८५
१६	२१३	२९७	२२	५३०	१०६२
१७	५९२	७३	५	२०३	८७३
१८	३७९	२८०	१	२६६	९२६
१९	३६६	४३२		४००	११९८
२०	४९	२१७	८	७६३	१०३७
२१	१४४	३५०	५	२९४	७९३
२२	१२४	३७२	१६८	२९४	९५८
जम्मा	२८९५	५६९७	२७७	८९५९	१७८२८
प्रतिशत	१६.२	३२.०	१.६	५०.३	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३०: पशुपालनको अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

९.८ पशु मलमुत्र व्यवस्थापन

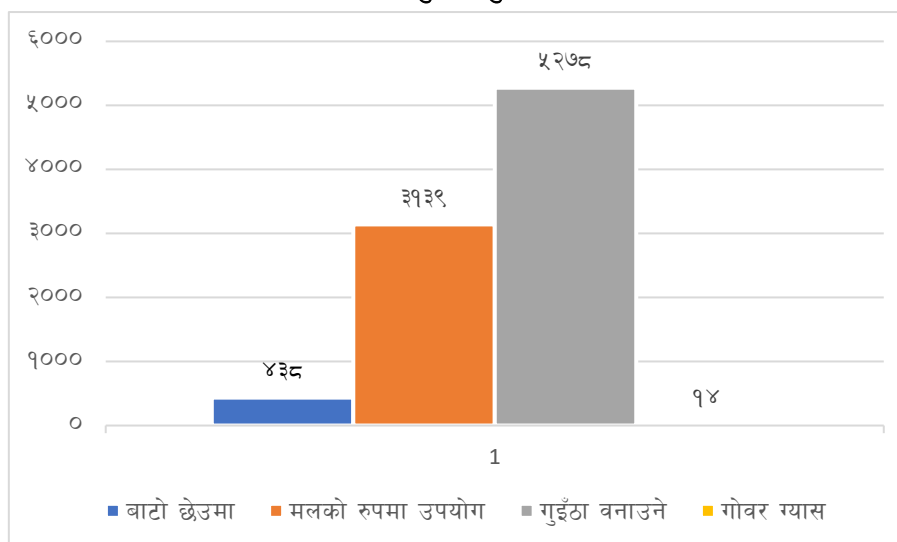
पशु मलमुत्र व्यवस्थापनको अभ्यास हेर्दा ४.९ प्रतिशत घरधुरीमा बाटो छेउमा, ३५.४ प्रतिशत घरधुरीमा मलको रुपमा उपयोग, ५९.५ प्रतिशत घरधुरीमा गुईठा निर्माण र ०.२ प्रतिशत घरधुरीमा गोबर ग्यसाका रुपमा उपयोग भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६८: पशु मलमुत्र व्यवस्थापनका अभ्यासका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	मलखाद व्यवस्थापनसम्बन्धी अभ्यासको किसिम अनुसार घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	बाटो छेउमा	मलको रुपमा उपयोग	गुईँठा बनाउने	गोबर ग्यास	
१	१	१३	६४		७८
२	३	३१	३०४		३३८
३	८	४१	९९		१४८
४		६	६		१२
५	११	१६१	४३		२१५
६	१	११२	२४०		३५३
७	१५	४५	२५६		३१६
८	२१	३९	२३९		२९९
९	४	४१९	२३३		६५६
१०	२१	२०	२९६		३३७
११	२	३	५२६	१	५३२
१२	५	८४	३५७		४४६
१३	७	२९०	४९		३४६
१४	९५	१६९	६७	७	३३८
१५	१२	१५	३३१		३५८
१६	११०	३७१	४९	२	५३२
१७	६३	१६२	४४५		६७०
१८	१	४९५	१६४		६६०
१९	६	३५२	४४०		७९८
२०	१७	५७	१९८	२	२७४
२१	३४	१४३	३२२		४९९
२२	१	१११	५५०	२	६६४
जम्मा	४३८	३१३९	५२७८	१४	८८६९
प्रतिशत	४.९	३५.४	५९.५	०.२	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३१: पशु मलमुत्र व्यवस्थापन

९.९ लैंगिकताका आधारमा गोठ सफाई जिम्मेवारी

यस क्षेत्रका ६४.२ प्रतिशत घरधुरीमा महिला तथा पुरुष दुवैले गोठ सफा गर्ने गरेको देखिन्छ भने महिलाले मात्र गोठ सफा गर्ने ३४.२ प्रतिशत र पुरुषले मात्र सफाई गर्ने १.६ प्रतिशत घरधुरी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ६९: लैंगिकताका आधारमा गोठ सफाई अभ्यास

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा गोठ वा भकारी सफाईमा जिम्मेवारी अनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	दुवै	महिला	पुरुष	
१	५६६	५३	१	६२०
२	६९५	१६०	९	८६४
३	३३२	१०२	५	४३९
४	७६६	४	१	७७१
५	२८३	१६६	१७	४६६
६	७११	२००	२	९१३
७	६८४	२१८	१	९०३
८	३५८	१७५	६	५३९
९	१९६	६४०	१	८३७
१०	४३३	३०२		७३५
११	५४१	१८५	२०	७४६
१२	९३८	३९१	६	१३३५
१३	२७९	२२९	६	५१४
१४	४४२	२२७	४५	७१४
१५	२६५	३१७	३	५८५
१६	५६४	३८५	११३	१०६२
१७	६२४	२३९	१०	८७३
१८	४०४	५१६	६	९२६
१९	५०४	६८५	९	११९८
२०	८२८	१९९	१०	१०३७
२१	३८७	३९९	७	७९३
२२	६४२	३०९	७	९५८
जम्मा	११४४२	६१०१	२८५	१७८२८
प्रतिशत	६४.२	३४.२	१.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

९.१० अन्य फोहोर व्यवस्थापन जिम्मेवार

यस क्षेत्रका ५८.३ प्रतिशत घरधुरीमा महिलाले फोहोर व्यवस्थापन गर्ने गरेको र ३६.५ प्रतिशत घरधुरीमा पुरुषले व्यवस्थापन गर्ने र ५.२ प्रतिशत घरधुरीमा दुवैले गर्ने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७०: अन्य फोहोर व्यवस्थापनको जिम्मेवारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा अन्य फोहोर सफाईमा जिम्मेवारी अनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	दुवै	महिला	पुरुष	
१	८	२६०	२७४	५४२
२	२१	२७९	२२६	५२६
३	२२	१११	१५८	२९१
४	३०	५८४	१४५	७५९
५	८	२०६	३७	२५१
६	४	१२६	४३०	५६०
७	२७	३९७	१६३	५८७
८	१५	१४९	७६	२४०
९	४	१७०	७	१८१
१०		२८६	११२	३९८
११	७	१६१	४६	२१४
१२	५८	५९७	२३४	८८९
१३	१	९९	६८	१६८

वडा नं.	लैंगिकताका आधारमा अन्य फोहोर सफाईमा जिम्मेवारी अनुसार घरधुरी संख्या			जम्मा घरधुरी
	दुवै	महिला	पुरुष	
१४	७२	१९२	११२	३७६
१५	१५	१८६	२६	२२७
१६	१००	३७८	५२	५३०
१७	२३	३६	१४४	२०३
१८	२	२२६	३८	२६६
१९	८	२६४	१२८	४००
२०	२७	१८६	५५०	७६३
२१	५	२२६	६३	२९४
२२	८	१०६	१८०	२९४
जम्मा	४६५	५२२५	३२६९	८९५९
प्रतिशत	५.२	५८.३	३६.५	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १० : पानीजन्य रोग

यस परिच्छेदमा पानीजन्य रोग, जनचेतना, उपचार विधि जस्ता विषयलाई प्रस्तुत गरिएको छ ।

१०.१ कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी धारणा

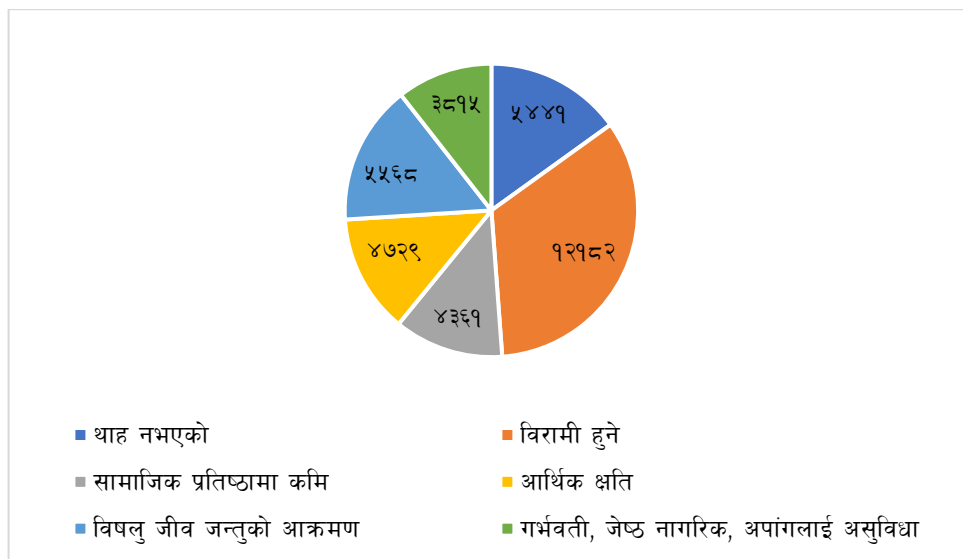
यस क्षेत्रमा कमजोर सरसफाई अभ्यासको प्रभावसम्बन्धी जनचेतनाको अवस्था हेर्दा ३०.५ प्रतिशत घरधुरीमा थाह नभएको देखिन्छ । फोहोरका कारण विरामी हुने जानकारी ६८.३ प्रतिशत, सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि हुने ठान्ने २४.५ प्रतिशत, आर्थिक क्षती हुने ठान्ने २६.५ प्रतिशत रहेका छ । यस सम्बन्धी थप विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७१: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी धारणाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	फोहोर व्यवस्थापन नहुदा पर्ने प्रभाव सम्बन्धी धारणा (घरधुरी संख्या बहुउत्तर प्रश्न)					
	थाह नभएको	विरामी हुने	सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि	आर्थिक क्षति	विषालु जीव जन्तुको आक्रमण	गर्भवती, जेष्ठ नागरिक, अपांगलाई असुविधा
१	८५	५३३	१२७	१६५	५१	१४
२	१२५	७५	३७	१०२	७४	९२
३	१७१	२६७	१०४	१०१	११६	११३
४	५३५	२३६	६	१०	३	२
५	१२९	२५०	३३	१५	९०	१७
६	५६८	३४७	२२१	२७५	२३९	२८२
७	४१	८३८	२२७	३२४	४७३	४४२
८	३२	४८९	२६६	१९२	२५३	२६२
९	५१४	३२३	२०६	२०३	२१०	२०१
१०	६९	६३७	८७	११४	३९३	५३
११	१३	६९९	७०२	७२२	७१९	५४४
१२	४५०	८४४	३०५	४१५	५७७	६२०
१३	३१	४८७	१५१	१२१	३३	
१४	६४३	१२२	७७	६७	१०८	७२
१५	३०३	२८३	११७	१००	१०८	६७
१६	५९३	५९६	१२१	१०२	१३८	११५
१७	२३४	६३५	२	२४	५९१	२
१८	१०	९१५	१९१	१८६	१९०	१८६
१९	१६६	९९७	१७	८	११७	९
२०	४७८	५२८	४७०	४१४	४१२	३३३
२१	२३९	५५४	५१७	५१२	३९१	३५५
२२	१२	८८४	४३	५५७	२८२	३४
जम्मा	५४४१	१२१८२	४३६१	४७२९	५५६८	३८१५
प्रतिशत	३०.५	६८.३	२४.५	२६.५	३१.२	२१.४

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३२: फोहोरको प्रभावसम्बन्धी जानकारी

१०.२ भाडा पखला संक्रमणका घटना

यस क्षेत्रमा गत २ वर्ष भित्र भाडा पखला संक्रमणको अवस्था हेर्दा ९१.८ प्रतिशत घरधुरीमा नभएको र ८.२ प्रतिशत घरधुरीमा भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७२: भाडा पखलाका घटनाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	नभएको	भएको	जम्मा
१	५९६	२४	६२०
२	८०९	५५	८६४
३	४३५	४	४३९
४	७९४	५७	८५१
५	४५२	१४	४६६
६	८९७	१६	९१३
७	८६७	३६	९०३
८	५१२	२७	५३९
९	८३५	२	८३७
१०	७२८	७	७३५
११	७४३	३	७४६
१२	१२३३	१०२	१३३५
१३	५१३	१	५१४
१४	३०३	४११	७१४
१५	५०७	७८	५८५
१६	६८८	३७४	१०६२
१७	८७१	२	८७३
१८	८२२	१०४	९२६
१९	११८७	११	११९८
२०	१०२३	१४	१०३७
२१	६८७	१०६	७९३
२२	९३९	१९	९५८
जम्मा	१६३६१	१४६७	१७८२८
प्रतिशत	९१.८	८.२	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१०.३ भाडा पखला उपचार विधि

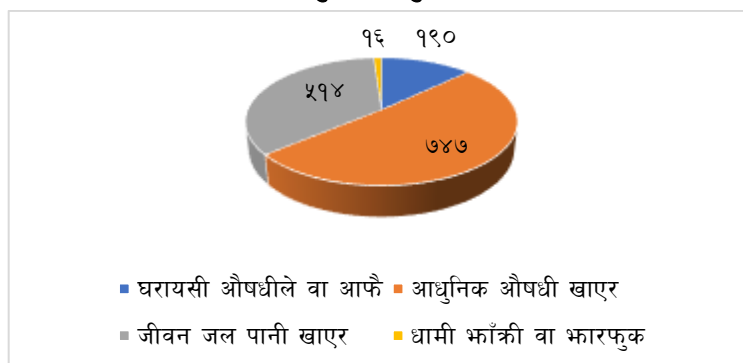
नगर क्षेत्रमा भाडा पखलाको समयमा अवलम्बन गरिने उपचार विधिका आधारमा घरधुरीलाई वर्गिकरण गर्दा घरयसी औषधीले उपचार गर्ने १३ प्रतिशत, आधुनिक औषधी खाएर उपचार गर्ने ५०.९ प्रतिशत, जीवन जल पानी खाएर ३५ प्रतिशत र धामी भाँक्री भारफुकवाट १.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७३: भाडा पखाल उपचार विधि अवलम्बनका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	अवलम्बन गरिएको भाडा पखला उपचारको विधि अनुसार घरधुरी				जम्मा घरधुरी
	घरायसी औषधीले वा आफै	आधुनिक औषधी खाएर	जीवन जल पानी खाएर	धामी भाँक्री वा भारफुक	
१	१	११	१२		२४
२	७	२३	२५		५५
३	१		३		४
४		५४	३		५७
५	१	१२	१		१४
६	१	११	४		१६
७	४	२३	८	१	३६
८	६	७	१४		२७
९	१	१			२
१०		२	५		७
११	१	१	१		३
१२	३	७७	२१	१	१०२
१३		१			१
१४	१८	१४७	२४६		४११
१५	४	६४	१०		७८
१६	८७	१४९	१३५	३	३७४
१७	२				२
१८		१०४			१०४
१९	१	७	३		११
२०	१	१	१	११	१४
२१	४६	४५	१५		१०६
२२	५	७	७		१९
जम्मा	१९०	७४७	५१४	१६	१४६७
प्रतिशत	१३.०	५०.९	३५.०	१.१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३३: भाडा पखला उपचार विधिअनुसार घरधुरी

१०.४ भाडा पखला उपचारसम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोत

विगत २ वर्ष भित्र भाडा पखलाबाट प्रभावित घरधुरीमा उपचारको विधि सम्बन्धी जानकारीको श्रोतका रूपमा सबै भन्दा उच्च ५६.८ प्रतिशत स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मीबाट सूचना हासिल गर्ने घरधुरी रहेको छ भने नगरपालिकाबाट २५.१ प्रतिशत, सामाजिक संजाल र पत्रपत्रिकाबाट १९.४ प्रतिशत र टिभी तथा रेडियोबाट १५.३ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी भएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७४: भाडा पखला उपचार सम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	भाडा पखला उपचार सम्बन्धी जानकारी प्राप्त गर्ने श्रोत अनुसार घरधुरी संख्या (बहुउत्तर प्रश्न)				
	टिभी र रेडियो	सामाजिक संजाल र पत्र पत्रिका	स्वास्थ्य संस्था र स्वास्थ्यकर्मी	नगरपालिका	अ/गैस स
१	३	२	११		
२			४		
३	१		४		
४			५४	२	
५	२		१२		
६		१	७		१
७	३	४	२७		
८	२१	२	९	१	
९					
१०		१	३	१	
११		१	३		
१२			८०	९	
१३					
१४	११२	१५०	१५९	१४३	१०६
१५		१	६६		
१६	६७	९५	२७१	१२०	९२
१७					
१८	१		१३	६४	
१९	३		७		
२०	१		१	१	
२१	६	२७	८७	२७	
२२	४	१	१५		
जम्मा	२२४	२८५	८३३	३६८	१९९
प्रतिशत	१५.३	१९.४	५६.८	२५.१	१३.६

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद ११ : महिनावारी स्वास्थ्य

यस परिच्छेदमा महिनावारीसम्बन्धी मान्यता, अभ्यास र स्वास्थ्य सम्बन्धमा विभिन्न शिर्षकहरूमा प्रस्तुत गरिएको छ । तथापि, कतिपय घरधुरीमा सामाजिक मान्यताका कारण महिनावारीसँग सम्बन्धित सूचना दिन लिन कठिनाइका कारण सर्वेक्षणका क्रममा महिनावारीसँग सम्बन्धित केहि सूचना पूर्ण हुन नसकेको देखिन्छ ।

११.१ महिनावारी हुने समयका महिला भएका घरधुरी

नगरपालिका क्षेत्र भित्र महिनावारी हुने महिला रहेको घरधुरी संख्या ८०.१ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७५: महिनावारी हुने महिला रहेका घरधुरी संख्या

वडा नं.	नभएको	भएको	जम्मा
१	६१	५५९	६२०
२	८२	७८२	८६४
३	१०६	३३३	४३९
४	१४४	६२७	७७१
५	६५	४०१	४६६
६	६६	८४७	९१३
७	१३०	७७३	९०३
८	५४	४८५	५३९
९	८७	७५०	८३७
१०	२८१	४५४	७३५
११	५४	६९२	७४६
१२	३४०	९९५	१३३५
१३	२४४	२७०	५१४
१४	१७३	५४१	७१४
१५	२६९	३१६	५८५
१६	८१	९८१	१०६२
१७	१०२	७७१	८७३
१८	४५	८८१	९२६
१९	२२८	९७०	११९८
२०	६०३	४३४	१०३७
२१	२४७	५४६	७९३
२२	९०	८६८	९५८
जम्मा	३५५२	१४२७६	१७८२८
प्रतिशत	१९.९	८०.१	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

११.२ महिनावारी हुँदा हुने विभेद

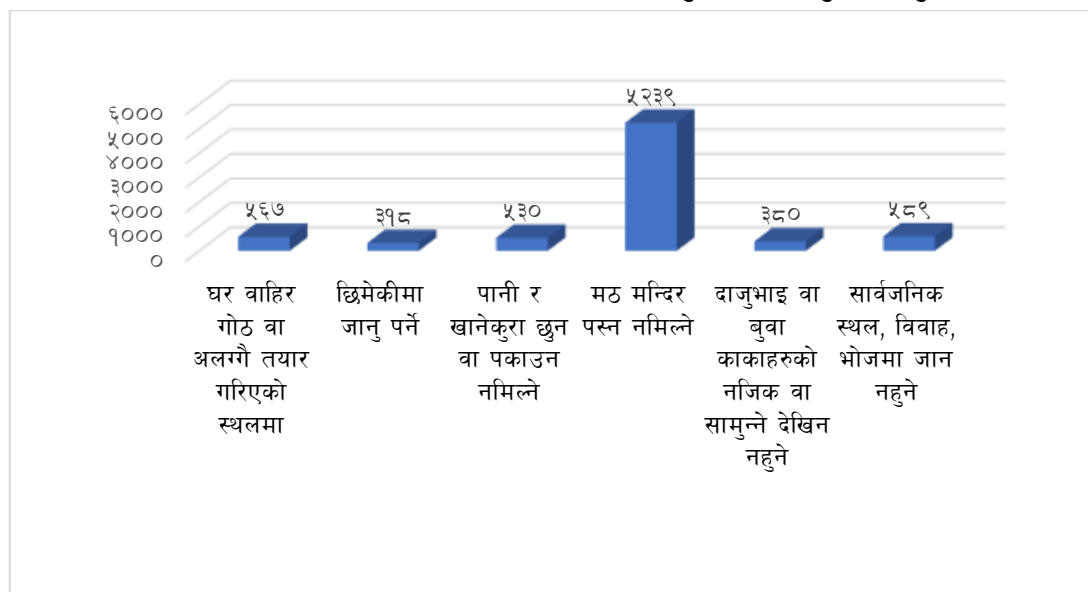
महिनावारी हुने महिला रहेका घरधुरीमा महिनावारीका समयमा हुने विभेदको अवस्था हेर्दा ५६७ घरधुरीमा घर बाहिर अलग्गै वस्ने अभ्यास रहेको देखिन्छ भने छिमेकमा जाने २.२ प्रतिशत, पानी र खानेकुरा छुन र पकाउन नमिल्ने ५३० घरधुरी, मठ मन्दिर पस्न नमिल्ने ५२३९ घरधुरी, आफन्त मान्य पुरुषसँग देखिन नहुने ३८० घरधुरी र सार्वजनिक स्थलमा जान नहुने ५८९ घरधुरी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७६: महिनावारी हुँदा हुने विभेदका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारी हुँदा हुने विभेदको प्रकार अनुसार घरधुरी संख्या						जम्मा घरधुरी
	घर बाहिर गोठ वा अलग्गै तयार गरिएको स्थलमा	छिमेकीमा जानु पर्ने	पानी र खानेकुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने	मठ मन्दिर पस्न नमिल्ने	दाजुभाइ वा बुवा काकाहरुको नजिक वा सामुन्ने देखिन नहुने	सार्वजनिक स्थल, विवाह, भोजमा जान नहुने	
१	५		८	५३९	३	६	११
२	१	१	३	४०३	१		२५
३	९०	७०	१०८	१९९	९७	१०४	११६
४	१			२		१	६१८
५	३			१		१	३९५
६	६		१	७३	२	१	७६०
७	१	१	१०५	६४२	६	९५	१२८
८	१		२	४३८			४६
९	१	१	३	१	१	१	७४२
१०							४५०
११				३१६		१	३७२
१२		१	३	६८८			३०५
१३	३	३	३	१५२	३	३	११५
१४	१३८	७२	१०३	२२०	७३	९९	२१७
१५	१	२		१	१		३०८
१६	९		५	३०१	१		६६५
१७	७	२	१२	१८१	१८	२७	५८५
१८			२	१८५		१	७०५
१९	४		१	१०१			८५७
२०			३	४२६	१		८
२१	२८९	१६०	१६४	३६८	१७२	२४८	११
२२	७	५	४	२	१	१	८५०
जम्मा	५६७	३१८	५३०	५२३९	३८०	५८९	८२८९
प्रतिशत	४.०	२.२	३.७	३६.७	२.७	४.१	५८.१

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३४: महिनावारीका समयमा महिलालाई हुने विभेद अनुसार घरधुरी

११.३ महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी

सिराह नगरपालिका क्षेत्रमा महिनावारीका समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी ९२.३ प्रतिशत रहेको देखिन्छ । जसअनुसार वडा नं. ८ मा सबै घरधुरीमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने गरिएको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ७७: महिनावारीका समयमा छात्रालाई विद्यालय पठाउने घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारीको समयमा स्कूल पठाउने घरधुरी	महिनावारीको समयमा स्कूल नपठाउने घरधुरी	जम्मा
१	४४१	५	४४६
२	३०३	३२	३३५
३	२७३	५१	३२४
४	५८२	२९	६११
५	३२१	७४	३९५
६	६७०	१६९	८३९
७	६६७	१०२	७६९
८	४८५		४८५
९	७४६	२	७४८
१०	४४१	११	४५२
११	६८६		६८६
१२	९९०	२	९९२
१३	२५७	१	२५८
१४	५०२	२३	५२५
१५	३०४	७	३११
१६	९७६	३	९७९
१७	५११	२५१	७६२
१८	८२३	४७	८७०
१९	९४८	१६	९६४
२०	४३०	४	४३४
२१	३८७	१५३	५४०
२२	७६४	६८	८३२
जम्मा	१२५०७	१०५०	१३५५७
प्रतिशत	९२.३	७.७	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

११.४ महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारण

नगर क्षेत्र महिलावारी हुँदा छात्रा विद्यालय नजाने कारणहरूमा ३६.९ प्रतिशत घरधुरीमा विद्यालयमा सुविधा नभएर, ३०.१ प्रतिशत घरधुरीमा ज्यादै पिडा भएर, १०.३ प्रतिशत घरधुरीमा लाजको कारणले, १९.३ प्रतिशत घरधुरीमा डरले, ३.४ प्रतिशत घरधुरीमा अन्धविश्वासका कारणले नजाने गरेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

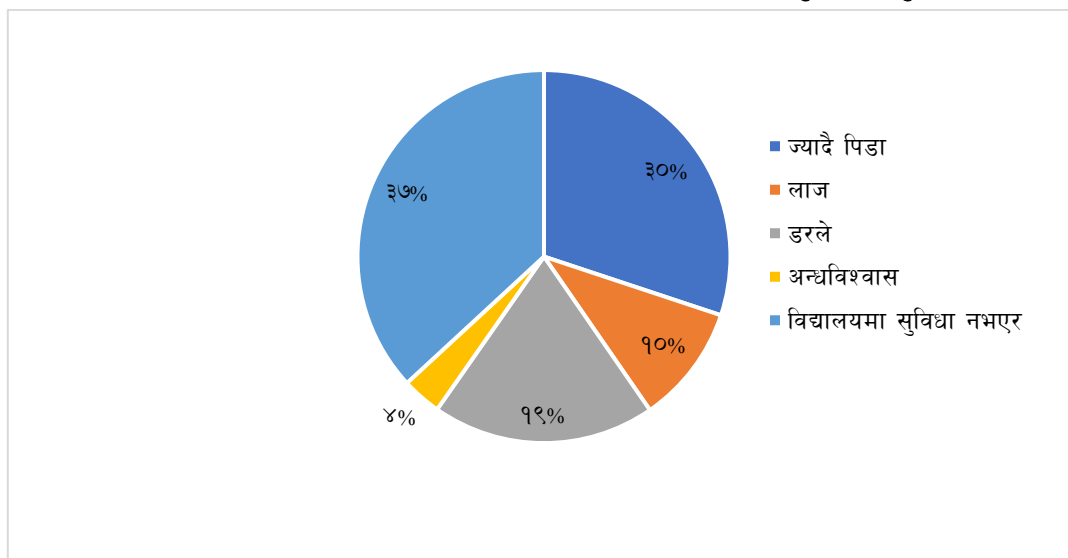
तालिका ७८: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय नपठाउने कारणका आधारमा घरधुरी					जम्मा घरधुरी
	ज्यादै पिडा	लाज	डरले	अन्धविश्वास	विद्यालयमा सुविधा नभएर	
१	४				१	५
२	२५	१			६	३२
३	२५	८	११	२	५	५१
४	११	८			१०	२९
५	१३	६	८		४७	७४
६	११	२६	१२९		३	१६९

वडा नं.	महिनावारीको समयमा छात्रालाई विद्यालय नपठाउने कारणका आधारमा घरधुरी					जम्मा घरधुरी
	ज्यादै पिडा	लाज	डरले	अन्धविश्वास	विद्यालयमा सुविधा नभएर	
७	८७	५	८		२	१०२
८						
९			२			२
१०	८		१		२	११
११						
१२			१		१	२
१३	१					१
१४	५	८	१	३	६	२३
१५		४			३	७
१६	१			१	१	३
१७	१०८	१४	८	२	११९	२५१
१८					४७	४७
१९	५	७	३		१	१६
२०	१		२		१	४
२१	७	२०	१	२	१२३	१५३
२२	४	१	२८	२६	९	६८
जम्मा	३१६	१०८	२०३	३६	३८७	१०५०
प्रतिशत	३०.१	१०.३	१९.३	३.४	३६.९	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३५: महिनावारीका समयमा छात्रा विद्यालय नजाने कारणअनुसार घरधुरी संख्या

११.५ महिनावारीका समयमा नुवाउने स्थल

महिनावारीको समयमा नुवाउने स्थलका रूपमा सबैभन्दा बढि ७०.८ प्रतिशत घरधुरीमा निजी धारा वा ट्युबेलको प्रयोग हुने गरेको देखिन्छ भने ३ प्रतिशत घरधुरीमा सार्वजनिक धारामा, ०.१ प्रतिशत घरधुरीमा खोलामा, ०.२ प्रतिशत घरधुरीमा ईनारको पानीले र २.६ प्रतिशत घरधुरीमा पोखरी वा तलाउको पानीले नुवाउने गरेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ७९: महिनावारीका समयमा नुहाउने स्थलका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	महिनावारीको समयमा नुहाउँदा उपयोग गर्ने पानीको स्रोतका आधारमा घरधुरी संख्या						जम्मा
	नखुलेको	निजी धारा, ट्युबेल	सार्वजनिक धारा	खोला	ईनार	पोखरी वा तलाउ	
१	१६५	४४८	५			२	६२०
२	५१५	३४७	२				८६४
३	११०	३१७	१२				४३९
४	१४८	६२२			१		७७१
५	६७	३८७	१२				४६६
६	६९	८३७		१		६	९१३
७	१३१	७४९		१		२२	९०३
८	५५	४८०				४	५३९
९	८७	७२६	१		१	२२	८३७
१०	२८२	३३३	८	३		१०९	७३५
११	५४	६९१	१				७४६
१२	३४४	९६९	३	३		१६	१३३५
१३	२४५	२६६	२		१		५१४
१४	१९०	३९३	११	६	१०	१०४	७१४
१५	२७३	३०८	१			३	५८५
१६	८२	९६०	७	१	७	५	१०६२
१७	१०४	७६८		१			८७३
१८	५४	८५८	७			७	९२६
१९	२३३	८३८	३५	१	१	९०	११९८
२०	६०४	३७	३८९		४	३	१०३७
२१	२५१	४८८	२८	२	२	२२	७९३
२२	१०२	७९२	४	३	१	५६	९५८
जम्मा	४१६५	१२६१४	५२८	२२	२८	४७१	१७८२८
प्रतिशत	२३.४	७०.८	३.०	०.१	०.२	२.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

११.६ महिनावारीमा प्याड उपयोगसम्बन्धी जानकारी

महिनावारीका समयमा सेनेटरी प्याड उपयोगको सम्बन्धमा जानकारीको अवस्था हेर्दा ३७ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी नभएको देखिन्छ भने १६ प्रतिशत घरधुरीमा पुनः प्रयोग गर्न सकिने, २३.५ प्रतिशत घरधुरीमा पुनः प्रयोग गर्न नसकिने, २३.६ प्रतिशत घरधुरीमा देवै खालको प्याडको सम्बन्धमा जानकारी रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८०: सेनेटरी प्याड उपयोगको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	सेनिटरी प्याडको उपलब्धताको सम्बन्धमा चेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी	
	पुनः प्रयोग गर्न सकिने	पुनः प्रयोग गर्न नसकिने	दुवै	थाहा नभएको		
१	२२९	१४४	५	८८	४६६	
२	९६	१२६	९९	२३	३४४	
३	१२५	५८	१०	१३६	३२९	
४	७७	४०८	७५	६४	६२४	
५	५	२२२	१	१७३	४०१	
६	२७६	५	४८	५१५	८४४	
७	४२	९६	५४९	८२	७६९	
८			६९	३८६	३०	४८५
९			२	६६८	८०	७५०

वडा नं.	सेनिटरी प्याडको उपलब्धताको सम्बन्धमा चेतनाका आधारमा घरधुरी संख्या				जम्मा घरधुरी
	पुनः प्रयोग गर्न सकिने	पुनः प्रयोग गर्न नसकिने	दुवै	थाहा नभएको	
१०	२१	९७	११	३२२	४५१
११	४५९	२	१३५	९६	६९२
१२	१०६	४०२	१७७	३०८	९९३
१३	१४	१०१	४१	११३	२६९
१४	२९	९	१०१	३९०	५२९
१५	६०	११७	१०७	२९	३१३
१६	२८१	७५	२२	६०३	९८१
१७	१	५०	११७	५९९	७६७
१८	७२	७०	१५०	५८६	८७८
१९	१५८	४८५	२	३२३	९६८
२०	७	१९	३७४	३३	४३३
२१	१०१	६७	१५	३६१	५४४
२२	२८	५८७	१३९	१०७	८६१
जम्मा	२१८७	३२११	३२३२	५०६१	१३६९१
प्रतिशत	१६.०	२३.५	२३.६	३७.०	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १२ : उत्तरदायित्वको अवस्था

यस परिच्छेदमा उत्तरदायित्वसँग सम्बन्धित टोल फ्रि नम्बर, गुनासो तथा पृष्ठपोषण, सेवाग्राही सन्तुष्टी, यौन दुर्व्यवहार नियन्त्रण जस्ता विषयमा विभिन्न शिर्षकमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

१२.१ WHH/SABAL Nepal को टोल फ्रि नम्बरसम्बन्धी जानकारी

नगर क्षेत्रका कूल १७८२८ घरधुरी मध्ये ९०.४ प्रतिशत घरधुरीमा टोल फ्रि नम्बरको जानकारी नरहेको देखिन्छ । वडागत रुपमा हेर्दा वडा नं. १ र ५ का एक एक घरधुरीमा मात्र जानकारी रहेको छ भने वडा नं. १४ का अत्यधिक घरधुरीमा यसकुराको जानकारी रहेको देखिन्छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८१: टोल फ्रि नम्बरको जानकारीका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	टोल फ्रि नम्बर जानकारी हुने घरधुरी संख्या		जम्मा
	नभएको	भएको	
१	६१९	१	६२०
२	८४५	१९	८६४
३	४३२	७	४३९
४	७५५	१६	७७१
५	४६५	१	४६६
६	८८६	२७	९१३
७	८९३	१०	९०३
८	५३४	५	५३९
९	८२३	१४	८३७
१०	६९३	४२	७३५
११	७०८	३८	७४६
१२	११८५	१५०	१३३५
१३	३४२	१७२	५१४
१४	२५७	४५७	७१४
१५	२५९	३२६	५८५
१६	१०१७	४५	१०६२
१७	८५८	१५	८७३
१८	८४३	८३	९२६
१९	११६३	३५	११९८
२०	९४५	९२	१०३७
२१	६८६	१०७	७९३
२२	९०६	५२	९५८
जम्मा	१६११४	१७१४	१७८२८
प्रतिशत	९०.४	९.६	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.२ टोल फ्रि नम्बरको जानकारी भएका घरधुरी

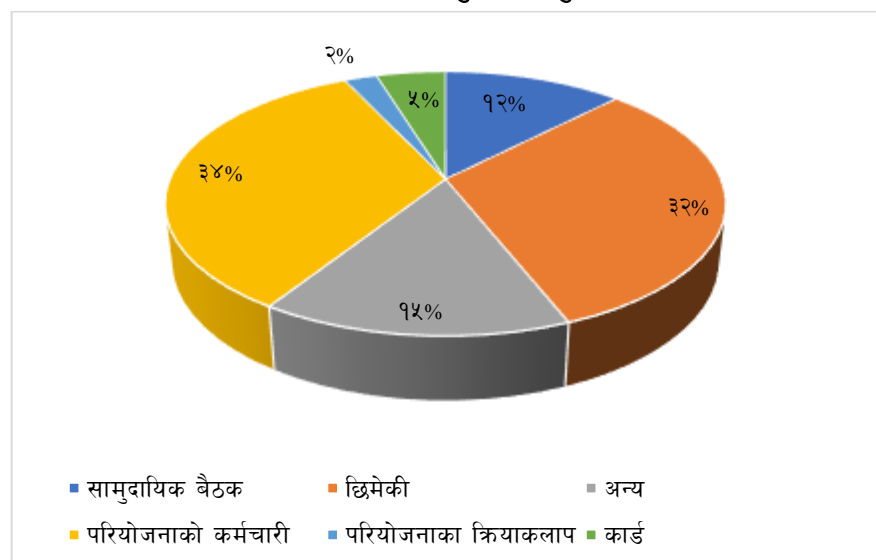
टोल फ्रि नम्बरको जानकारी रहेका घरधुरीहरूमा सबैभन्दा बढि परियोजनाका कर्मचारीबाट ३३.९ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी भएको देखिन्छ भने सबै भन्दा न्यून परियोजनाका क्रियाकलापबाट २.३ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी भएको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८२: टोल फ्रि नम्बर जानकारी रहेका घरधुरी संख्या

वडा नं.	टोल फ्रि नम्बर जानकारी भएको माध्यम अनुसार घरधुरी संख्या						जम्मा
	सामुदायिक बैठक	छिमेकी	अन्य	परियोजनाको कर्मचारी	परियोजनाका क्रियाकलाप	कार्ड	
१	१		९३		२		९६
२	१७	१	४६	४	५		७३
३	६	३	३		१	१	१४
४	४८	२०९	१३	२	२०	३२	३२४
५	५	९	२८	११			५३
६	६	२	२	१९३			२०३
७		४		६१		१	६६
८			२	१	१	१	५
९	९९	५४	६	३	७	१	१७०
१०	१५	१०	१७	७७	७		१२६
११		३१	९			२	४२
१२		३	२२३	४	१	११	२४२
१३	६७	१४२		१०९	१	१०	३२९
१४	१५०	१२५	५१	१३८	६	१०९	५७९
१५		३४९	४	२००	१	१२	५६६
१६	२१	३		१२	५	४	४५
१७			२	३६	२	६	४६
१८	१०	१	६	१६६	११		१९४
१९	३	११	११	३८	३	८	७४
२०	७	१५२	१३१	२	३	३	२९८
२१	७७	२१३	६	८	१	३	३०८
२२	५	५३	४	४१०	२१	३	४९६
जम्मा	५३७	१३७५	६५७	१४७५	९८	२०७	४३४९
प्रतिशत	१२.३	३१.६	१५.१	३३.९	२.३	४.८	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३६: टोल फ्रि नम्बर जानकारीका माध्यम अनुसार घरधुरी संख्या

१२.३ गुनासो वा पृष्ठपोषण

नगरपालिका भित्रका २९१९ घरधुरीले गुनासो राख्ने वा पृष्ठपोषण दिने कार्य नगर्ने गरेको देखिन्छ । यो संख्या सबैभन्दा कम वडा नं. ८ मा छ भने सबैभन्दा बढी वडा नं. २२ मा ४७६ रहेको छ । यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८३: गुनासो वा पृष्ठपोषण राख्ने घरधुरी संख्या

वडा नं.	गुनासो वा पृष्ठपोषणका आधारमा घरधुरी संख्या		जम्मा घरधुरी
	गुनासो नराख्ने वा पृष्ठपोषण नदिने	गुनासो राख्ने वा पृष्ठपोषण दिने	
१	८४	११	९५
२	६९	३	७२
३	११	३	१४
४	२४४	८०	३२४
५	५३		५३
६	१९४	७	२०१
७	३७	२९	६६
८	३	२	५
९	१२७	४४	१७१
१०	१०९	१७	१२६
११	१३	२९	४२
१२	१८५	५४	२३९
१३	११२	२१५	३२७
१४	१२९	४५३	५८२
१५	२६५	२९८	५६३
१६	१८	२२	४०
१७	३८	८	४६
१८	१७१	२२	१९३
१९	५४	२१	७५
२०	२९१	७	२९८
२१	२३६	६९	३०५
२२	४७६	२५	५०१
जम्मा	२९१९	१४१९	४३३८
प्रतिशत	६७.३	३२.७	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.४ WHH/SABAL Nepal को प्रतिकार्यबाट सन्तुष्टी

गुनासो वा पृष्ठपोषण दिएर सवल नेपालको प्रतिकार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी ५३.८ प्रतिशत रहेको छ । जस अनुसार वडा नं. ५, ८, ११ र १६ मा सबै सन्तुष्ट रहेको देखिन्छ भने वडा नं. ४ र २२ मा अत्यधिक असन्तुष्टी रहेको छ । यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ८४: प्रतिकार्यबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या

वडा नं.	डब्लु एच एच/सबल नेपालले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या		जम्मा
	सन्तुष्ट नरहेको	सन्तुष्ट रहेको	
१	७७	१७	९४
२	५९	९	६८
३	१	११	१२
४	२९५	२६	३२१
५		५२	५२
६	१६०	३४	१९४

वडा नं.	डब्लु एच एच/सबल नेपालले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट घरधुरी संख्या		जम्मा
	सन्तुष्ट नरहेको	सन्तुष्ट रहेको	
७	५५	७	६२
८		२	२
९	१०	१५६	१६६
१०	४३	६३	१०६
११		४२	४२
१२	१५१	८०	२३१
१३	७८	२४५	३२३
१४	८४	४९१	५७५
१५	१६१	३६९	५३०
१६		२२	२२
१७	४०	४	४४
१८	२१	१०४	१२५
१९	१३	४४	५७
२०	१३९	१५७	२९६
२१	९२	१७४	२६६
२२	४११	८९	५००
जम्मा	१८९०	२१९८	४०८८
प्रतिशत	४६.२	५३.८	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.५ गुनासो वा पृष्ठपोषणको प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारण

गुनासो राखेर वा पृष्ठपोषण दिएर प्राप्त प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारणमा उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त नभएरमा ३५.२ प्रतिशत र समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त नभएरमा ६४.८ प्रतिशत रहेको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८५: प्रतिकार्यबाट असन्तुष्ट हुनुका कारण अनुसार घरधुरी संख्या

वडा नं.	डब्लु एच एच/सबल नेपालले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट नहुनुका कारण अनुसार घरधुरी संख्या		जम्मा
	उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त नभएर	समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त नभएर	
१	५	८९	९४
२	५७	५	६२
३	३	७	१०
४	९२	२२७	३१९
५	७	४५	५२
६	१५०	३६	१८६
७	१	५६	५७
८			
९	१३१	३१	१६२
१०	६०	४५	१०५
११	१	४१	४२
१२	११२	१००	२१२
१३	९६	२१९	३१५
१४	९१	४४५	५३६
१५	१४७	९६	२४३
१६			
१७	४०	४	४४
१८	२८	९६	१२४
१९	२१	२०	४१
२०	११३	१८२	२९५

वडा नं.	डब्लु एच एच/सबल नेपालले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट नहुनुका कारण अनुसार घरधुरी संख्या		जम्मा
	उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त नभएर	समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त नभएर	
२१	३१	१८३	२१४
२२	८३	४१४	४९७
जम्मा	१२६९	२३४१	३६१०
प्रतिशत	३५.२	६४.८	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

१२.६ गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृया

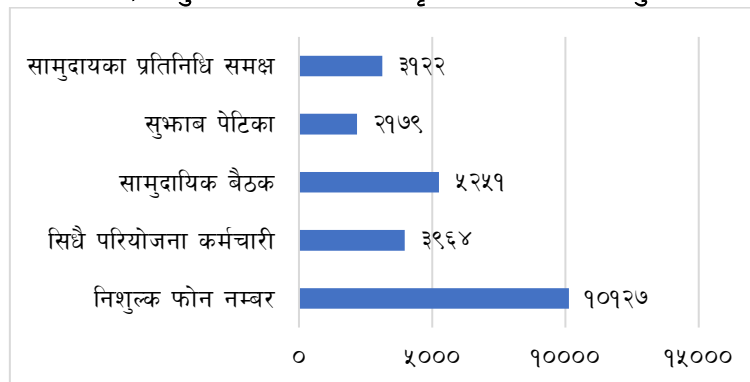
गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाको रूपमा निशुल्क फोन नम्बर (टोल फ्री नम्बर) लाई ठान्ने ५६.८ प्रतिशत घरधुरी रहेका छन् भने सामुदायिक बैठकलाई मान्ने २९.५ प्रतिशत घरधुरी रहेको छ। त्यसैगरी, सिधै परियोजना कर्मचारी, सुभाब पेटिका र सामुदायिक प्रतिनिधि समक्ष यस सम्बन्धी विवरण देहायको तालिका तथा चित्रमा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८६: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी				
	निशुल्क फोन नम्बर	सिधै परियोजना कर्मचारी	सामुदायिक बैठक	सुभाब पेटिका	सामुदायिक प्रतिनिधि समक्ष
१	४५९	२	६	५	३०१
२	६२१	१५	४५	१२	८४९
३	१०५	१०३	३७३	४९	४७
४	२९२	५	११४	३४८	१७
५	२५१	७	२१२	२०	५८
६	३४८	५३३	७२	२६	१२
७	८८५	५४	१५५	२५२	१३६
८	५०७	५	१९	६	३५
९	२९	१८	६०२	१४	२२७
१०	३५२	३३४	४	२४२	२
११	१०१	१७०	६६९	२	२६४
१२	७६५	५९०	९८१	६२८	७३५
१३	२९७	१३५	१६१	१	२
१४	३५३	१८५	४५२	१०६	१०७
१५	३७९	२०६	१५	२	३
१६	२९९	३६९	५९६	१६८	११६
१७	८६९	३	६	३	२
१८	३२०	२८८	३८५	११४	६३
१९	७२९	४३२	९४	११	११
२०	८५९	१९	१२८	१०	३६
२१	७६४	८८	१०९	८२	४४
२२	५४३	४०३	५३	७८	५५
जम्मा	१०१२७	३९६४	५२५१	२१७९	३१२२
प्रतिशत	५६.८	२२.२	२९.५	१२.२	१७.५

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

चित्र नं. ३७: गुनासो राख्ने उत्तम प्रकृयाका आधारमा घरधुरी संख्या

१२.७ यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतना

डब्लु एच एच/सबल नेपालले पालना गर्ने यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार नियन्त्रण निर्देशिकाबारे जनचेतनाको स्थिति हेर्दा ७९.६ प्रतिशत घरधुरीमा जानकारी नभएको देखिन्छ। यस सम्बन्धी वडागत विवरण देहायको तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका ८७: यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार नियन्त्रण आधारमा घरधुरी संख्या

वडा नं.	यौन दुर्व्यवहार र भ्रष्टाचार विरुद्धको निर्देशिका जानकारी घरधुरी संख्या		जम्मा
	जानकारी नभएको	जानकारी भएको	
१	६१२	८	६२०
२	८५९	५	८६४
३	३८४	५५	४३९
४	७४९	२२	७७१
५	४५६	१०	४६६
६	९०६	७	९१३
७	८१९	८४	९०३
८	३७७	१६२	५३९
९	८१६	२१	८३७
१०	७१२	२३	७३५
११	७४६		७४६
१२	११५९	१७६	१३३५
१३	१७०	३४४	५१४
१४	१६९	५४५	७१४
१५	४८९	९६	५८५
१६	६०१	४६१	१०६२
१७	८५१	२२	८७३
१८	२७८	६४८	९२६
१९	८७३	३२५	११९८
२०	६७१	३६६	१०३७
२१	६३५	१५८	७९३
२२	८६८	९०	९५८
प्रतिशत	१४२००	३६२८	१७८२८
जम्मा	७९.६	२०.४	१००.०

स्रोत: घरधुरी सर्वेक्षण, २०७६

परिच्छेद १३ : निष्कर्ष

कूल क्षेत्रफल ९४.२ वर्गकिमी भएको यस नगरपालिकामा १७८२८ घरपरिवार र ९८३९३ जनसंख्या रहेको छ । जनसंख्याको संरचना हेर्दा ४९३८३ महिला, ४९००० पुरुष र १० नखुलेको जनसंख्या रहेको छ । तराई वा मधेसी मुलका वासिन्दाको सघन वसोवास रहेको यस क्षेत्रमा तराई अन्यको जनसंख्या सबैभन्दा अत्यधिक ५४.१२ रहेको छ भने दलित समुदायले दोस्रो ठूलो जातिय समुदायको रूपमा २२ प्रतिशत जनसंख्या ओगटेको छ । हिन्दु धर्मालम्बीको जनसंख्या अत्यधिक (८६.७ प्रतिशत) रहेको यस क्षेत्रमा हिन्दु तथा मुस्लिम समुदायको सहिष्णुता युक्त सम्बन्ध रहेको छ । कूल साक्षरता ६९.५ रहेको यस क्षेत्रमा महिला साक्षरताको अवस्था कमजोर (५९.७ प्रतिशत) रहेको छ ।

खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा उल्लेखनिय सुधार नभएको यस नगर क्षेत्रमा सुरक्षित खानेपानीको उपयोग गर्ने घरधुरी संख्या ८.९ प्रतिशत मात्र रहेको छ । यस क्षेत्रका ८१.२ प्रतिशत घरधुरीमा हाते पम्पबाट खानेपानीको सुविधा लिने गरेको देखिन्छ । खानेपानी परिक्षणको अवस्था कमजोर रहेको यस क्षेत्रका ७३.२ प्रतिशत घरधुरीमा खानेपानीको गुणस्तर परिक्षण हुन सकेको छैन । शौचालयको उपयोगको अवस्था हेर्दा हालसम्म १६.६ प्रतिशत शौचालय नभएका घरधुरी रहेका छन् भने शौचालय भएका घरधुरी मध्ये सुरक्षित शौचालय भएका घरधुरी संख्या २६.२ प्रतिशत मात्र रहेको छ । शौचालय नभएका घरधुरी मध्ये ८६.१ प्रतिशत घरधुरीमा खुला स्थानमा दिसा पिसाव गर्ने प्रचलन रहेको छ । खुला स्थानमा दिसा पिसाव गर्ने कारणमा आनिवानीका कारण यस्तो अभ्यास गर्नेहरु नै ७३ प्रतिशत रहेका छन् । शौचालयहरु मध्ये ७ प्रतिशत बाढीका कारण क्षति हुने गरेका छ । बाढीको समयमा दिसा पिसावको अभ्यास खुला स्थानमा नै बढी हुने हुनाले स्वास्थ्य सम्बन्धी जोखिम बढेर जाने गरेका देखिन्छ ।

असुरक्षित अवस्थामा हात धुने अभ्यास हेर्दा खाना खानु अघि हात धुने ९३ प्रतिशत रहेका छन् भने हात हुने सामाग्रीका रूपमा ७५.२ प्रतिशत रहेका छन् । हात धुने, भाँडा धुने र कपडा धुन प्रयोग हुने पानीको श्रोतका रूपमा पम्प वा ट्युबको पानी नै रहेको छ । कुल घरधुरी मध्ये ६९.३ प्रतिशत घरधुरीमा भाँडा सुकाउने अभ्यास नरहेको देखिन्छ । भाँडा सफा गर्न प्रमुख सामाग्रीका रूपमा सावुन र सरफको उपयोग गर्ने घरधुरी संख्या ७७.५ प्रतिशत रहेको छ ।

यस क्षेत्रका ७५.८ प्रतिशत घरधुरीमा फलफुल तथा तरकारीको उत्पादन नहुने गरेको छ । उत्पादन हुने घरधुरी मध्ये १० प्रतिशत घरधुरीमा रासायनिक विषादीको प्रयोग हुने गरेको छ भने कुनै किसिमको रोग किरा नियन्त्रण विधिको उपयोग नगर्ने घरधुरी संख्या ८२.५ प्रतिशत रहेको छ । दैनिक खानामा आधारभूत प्रकारका खाना समावेश गर्ने घरधुरी संख्या ७५ प्रतिशत रहेको छ ।

फोहोर व्यवस्थापनको कमजोर अभ्यास रहेको यस नगरपालिका भित्रका ७०.७ प्रतिशत घरधुरीमा दाउरा नै खाना पकाउने प्रमुख श्रोतका रूपमा रहेको छ भने सुधारीएको उर्जाको प्रयोग गर्ने घरधुरी संख्या २४ प्रतिशत मात्र रहेको छ । परम्परागत चुल्हेको उपयोग गर्ने घरधुरी संख्या ७४.९ रहेको छ । नगर क्षेत्रका ६३.५ प्रतिशत घरधुरीमा फोहोर जहाँतहीं फ्याँक्ने प्रचलन रहेको छ । गोठजन्य फोहोरका व्यवस्थापन यस क्षेत्रमा उपयुक्त रूपमा हुन सकेको छैन । पशुपालन गर्ने घरधुरी मध्ये ५९.५ प्रतिशत घरधुरीमा गुँडठा बनाउने प्रचलन रहेको छ । गोठजन्य फोहोरको सरसफाईको मुख्य जिम्मेवारी महिलामा रहेको यस क्षेत्रमा यस खालको फोहोर व्यवस्थापनका लागि ५८.३ प्रतिशत घरधुरीमा महिला जिम्मेवार रहेका छन् । विगत ३ वर्षमा ८.२ प्रतिशत घरधुरीमा भाडा पखलाको प्रकोप हुने गरेको छ । यसरी भाडा पखला हुँदा ५१ प्रतिशत घरधुरीमा औषधीका रूपमा एलोपेथिक औषधी उपयोग गर्ने गरेको देखिन्छ ।

महिनावारी वार्ने प्रचलन हिन्दु समुदायमा व्यापक रूपमा रहेको यो नगरपालिका क्षेत्रमा ५८.१ प्रतिशत घरधुरीमा महिनावारी वार्ने गरेको देखिन्छ । यस अवस्थामा करिब ८ प्रतिशत घरधुरीमा छात्रालाई विद्यालय नपठाउने गरेको देखिन्छ । यसका कारणहरुमा विद्यालयमा प्रयाप्त सुविधा उपलब्ध नहुनु प्रमुख रूपमा रहेको छ ।

सेवा प्रदायक संस्थासँग गुनासो राख्न र पृष्ठपोषण दिनका लागि उपलब्ध टोल फ्रि नम्बरको सम्बन्धमा जानकारीको कमी रहेको छ । यस्तो जानकारी ९० प्रतिशत घरधुरीमा नभएको देखिन्छ । गुनासो वा पृष्ठपोषणबाट सन्तुष्ट घरधुरी ५३.३ प्रतिशत रहेको छ ।

समग्रमा खानेपानी तथा सरसफाईको क्षेत्रमा सुधार उन्मुख अवस्था रहेको यो क्षेत्रमा नागरिक सचेतना र वास्तविक पहलका कारण केहि सुधार भएका छन् । सामाजिक मान्यता, व्यक्तिगत आनिवानी, गरिवी, अशिक्षा र निरन्तर सहयोग र समन्वयको कमिले आशातित सुधार हुन सकेको छैन । समुदायको सहभागिता र अपनत्वका साथ यस क्षेत्रको आशातित सुधारको दिशामा अगाडी बढनु नतिजामुखी हेने अपेक्षा देखिन्छ ।

अनसूचीहरु

अनुसूची १: घरधुरी सर्वेक्षणमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावली

Introduction

1.1 Province (प्रदेशकाे नाम)ः

- ☐ Province 1 (प्रदेश नं. १)
- ☐ Province 2 (प्रदेश नं. २)
- ☐ Province 3 ((प्रदेश नं. ३)
- ☐ Gandaki Province (गण्डकी प्रदेश)
- ☐ Province 5 (प्रदेश नं. ५)
- ☐ Karnali Province (कर्णाली प्रदेश)
- ☐ Sudur Paschim Province (सुदुपश्चिम प्रदेश)

21.2 Districts of Province 2 (प्रदेश नं. २ का जिल्लाहरु)

- ☐ Saptari (सप्तरी)
- ☒ Siraha (सिरहा)
- ☐ Dhanusha (धनुषा)
- ☐ Mahottari (महाेत्तरी)
- ☐ Sarlahi (सर्लाही)
- ☐ Rautahat (राैटहट)
- ☐ Bara (बारा)
- ☐ Parsa (पर्सा)

3Local Levels of Siraha district (सिरहा जिल्लाका स्थानीय तहकाे नाम)

- ☐ Siraha (सिरहा)
- ☐ Karjanaha (कर्जन्हा)
- ☐ Kalyanpur (कल्याणपुर)
- ☐ Lahan (लहान)
- ☐ Dhangadhimai (धनगढीमाई)
- ☐ Golbazar (गोलबजार)
- ☐ Mirchaiya (मिर्चैया)
- ☐ Sukhipur (सुखीपुर)
- ☐ Bhagawanpur (भगवानपुर)
- ☐ Aurahi (औरही)

- ☐ Bishnupur (बिष्णुपुर)
- ☐ Bariyarpatti (बरियारपट्टी)
- ☐ Laxmipur Patari (लक्ष्मीपुर पतारी)
- ☐ Naraha (नरहा)
- ☐ Sakhuwanankarkatti (सखुवानान्कारकट्टी)
- ☐ Arnama (अर्नमा)
- ☐ Nawarajpur (नवराजपुर)

4Ward No. (वडा नं०)

5Settlement (टोलका नाम)

6Name of Surveyor (गणकका नाम)

7Name of Respondent (उत्तरदाताका नाम)

8Caste/Ethnicity of Respondent (उत्तरदाताको जात, थर)

- ☐ तराइ ब्राम्हण, क्षेत्री, राजपुत
- ☐ पहाडी ब्राम्हण, क्षेत्री, सन्यासी, ठकुरी
- ☐ तराइ आदिबासी, जनजाति
- ☐ पहाडी आदिबासी, जनजाति
- ☐ तराइ दलित
- ☐ पहाडी दलित
- ☐ मुस्लिम
- ☐ तराइ अन्य
- ☐ पहाडी अन्य
- ☐ लाेपाेन्मुख

9Sex of Respondent (उत्तरदाताको लिंग)

- ☐ Male (पुरुष)
- ☐ Female (महिला)
- ☐ Other (अन्य)

10Religion of Respondent (उत्तरदाताको धर्म)

- ☐ Hindu (हिन्दु)
- ☐ Buddhist (बौद्ध)
- ☐ Muslim (इस्लाम)
- ☐ Christian (इसाई)
- ☐ Kirat (किरात)
- ☐ Jain (जैन)
- ☐ Sikh (सिख)
- ☐ Other (अन्य)

11Contact Number of Respondent (उत्तरदाताको मोबाइल नम्बर)

12Date of Interview (अन्तरवार्ता लिएको मिति)

Group 2

Family Roster (पारिवारिक विवरण)

1Full name of family member (परिवार सदस्यको पूरा नाम)

2Age of Family member in age (उमेर वर्षमा)

3Education (शिक्षा)

- ☐ Pre-Primary (पूर्वप्राथमिक)
- ☐ Basic (1-8 Class) (आधारभूत: कक्षा १ देखि ८ सम्म)
- ☐ Secondary (9-12 Class) (माध्यमिक: कक्षा ९ देखि १२ सम्म)
- ☐ Bachelor's degree (स्नातक तह)
- ☐ Master's degree and above (स्नातकोत्तर तह वा सो भन्दा माथि)
- ☐ T-SLC (प्राविधिक एसएलसी)
- ☐ Literate (साक्षर)
- ☐ Illiterate (निरक्षर)
- ☐ Not admitted (भर्ना नभएको)
- ☐ Underage (उमेर कम)

4Occupation (पेशा)

- ☐ Agriculture & Livestock (कृषि तथा पशुपालन)

- ☐ Business (उद्योग, व्यापार)
- ☐ Employed (नोकरी, जागिर)
- ☐ Unskilled worker (Wage-based) (ज्याला मजदुरी)
- ☐ Skilled Worker (Carpenter, Mesons etc.) (सिपमुलक काम: सिकर्मी, राजमिस्त्री)
- ☐ Housewife (गृहिणी)
- ☐ Foreign employment (बैदेशिक रोजगार)
- ☐ Pensioner (पेन्सिनियर)
- ☐ Student (बिद्यार्थी)
- ☐ Unemployed (बेरोजगार)
- ☐ Underage (उमेर कम)
- ☐ Senior Citizen (बृद्ध, बृद्धा)
- ☐ Other (अन्य)

Group 3

Access to Safe Water (सुरक्षित पानीको पहुँच)

1What is your MAIN drinking water source during DRY season? (सुख्खा (हिउँद)

याममा तपाइको खानेपानीको मुख्य श्रोत के

- ☐ Public tap (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)
- ☐ Private tap at the house (improved) (सुधारिएकाे निजि धाराको)
- ☐ Borehole with handpump (improved) (सुधारिएकाे ट्युवेल, हेन्डपम्प)
- ☐ Protected spring (improved) (सुरक्षित मुहानकाे पानी)
- ☐ Open dug well (not improved) (खुल्ला इनार)
- ☐ Protected dug well (improved) (सुधारिएकाे इनार)
- ☐ Protected rainwater storage systems (improved) (सुरक्षित तरिकाले वर्षाकाे पानी संकलन गरेकाे)
- ☐ Pond, stream, river, swamp (not improved) (खोला वा नदीको पानी)
- ☐ Other (not improved) (अन्य)
- ☐ Don't know/ No answer (थाहा छैन)

2What is your MAIN drinking water source during RAINY season? (वर्षा याममा

तपाइको खानेपानीको मुख्य श्रोत के हो?)

- ☐ Public tap (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)
- ☐ Private tap at the house (improved) (सुधारिएकाे सार्वजनिक धाराको)

- ☐ Borehole with handpump (improved) (सुधारिएका ट्युबेल, हेन्डपम्प)
- ☐ Protected spring (improved) (सुरक्षित मुहानका पानी)
- ☐ Open dug well (not improved) (खुल्ला इनार)
- ☐ Protected dug well (improved) (सुधारिएका इनार)
- ☐ Protected rainwater storage systems (improved) (सुरक्षित तरिकाले वर्षाका पानी संकलन गरेका)
- ☐ Pond, stream, river, swamp (not improved) (खोला वा नदीको पानी)
- ☐ Other (not improved) (अन्य)
- ☐ Don't know/ No answer (थाहा छैन)

3In the case of community and public water source, what is the average time spent for fetching water per day including queuing? (सामुदायिक वा सार्वजनिक धाराबाट पानी ल्याउनु हुन्छ भने दिनमा कति समय लाग्छ ?)

- ☐ Less than 10 minutes (१० मिनेट भन्दा कम)
- ☐ 11-20 minutes (११ देखि २० मिनेट)
- ☐ 21-30 minutes (२१ मिनेट देखि ३० मिनेट)
- ☐ Above 30 minutes (३० मिनेट भन्दा बढि)

4On an average, how many liters of water do your family need per day for drinking, cleaning, bathing, toilet use, cooking? (खान, पकाउन, नुहाउन, कपडा धुन, गाइवस्तुलाइ खुवाउनको लागि तपाइको परिवारले दिनमा अनुमानित कति लिटर पानी प्रयाेग गर्नु हुन्छ ?)

- ☐ Less than 20 liters (२० लिटर भन्दा कम)
- ☐ Up to 50 liters (५० लिटर भन्दा सम्म)
- ☐ Up to 100 liters (१०० लिटर सम्म)
- ☐ More than 100 liters (१०० लिटर भन्दा बढि)

5Is the source of water point serve you water round the year? (तपाईंले पिउने पानीको श्रोतमा वर्षभरी पानी चालु अवस्थामा छ ?)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

6If no, what are the alternative sources (यदि आउदैन भने कसरी व्यवस्था मिलाउनु हुन्छ?)

- ☐ Collect from Neighbor (छिमेकीको देखि ल्याउछु)

- ☐ Private Suppliers/Tanker/Purchasing (किन्हुँ)
- ☐ Open source (Pond, streams) (खुल्ला पोखरी, खोलाको)
- ☐ Supplied by Municipality (नगरपालिकाले दिन्छ)

7 Please tell us the time for availability of water per day in the tap (धारा भए दिनमा कति समय पानी आउँछ?)

- ☐ Less than 30 Minutes (आधा घण्टा सम्म)
- ☐ One Hour (एक घण्टा)
- ☐ Two Hours (दुई घण्टा)
- ☐ Always (सधैँ)
- ☐ Never (पानी नै आउँदैन)

8 Is there any mechanism for management of water sources? - Knowledge (खानेपानी व्यवस्थापन गर्ने कुनै संयन्त्र छ?)

- ☐ No (छैन)
- ☐ Yes, Water User's Committee (खानेपानी उपभोक्ता समिति छ)
- ☐ Yes, Water Supply & Sanitation Division Office (खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय छ)
- ☐ Yes, Tole Improvement Committee (टोल सुधार समिति छ)
- ☐ Yes, Municipality (नगरपालिका छ)

9 Are you ready to pay water tariff if piped tap will be installed in your compound? (Attitude) (नयाँ धारा जडान भए मासिक महशुल तिर्न तयार हुनुहुन्छ?)

- ☐ No, I am not ready (छैन)
- ☐ Ready to pay less than NPR 50 per month (५० रुपैयाँ सम्म तिर्न तयार छु)
- ☐ Ready to pay NPR 51 - 100 per month (५१ देखि १०० रुपैयाँ सम्म तिर्न तयार छु)
- ☐ Ready to pay above NPR 100 per month (१०० भन्दा बढि पनि तिर्न तयार छु)

10 Are you aware about the test of water quality? (Knowledge) (तपाईंलाई पानी जाँच गर्नु पर्छ भन्ने थाहा छ?)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

119.1 If yes, do you know the agency (office) and location that tests the water quality? (तपाईंलाई पानी परीक्षण गर्ने अफिस र स्थानबारे जानकारी छ?)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

12 Do you have a practice of testing water quality of your water source? (Practice)
(तपाइको घरमा पानी जाँच गर्ने गरेको छ कि छैन?)

- ☐ Never Tested (गरीएको छैन)
- ☐ Arsenic test (आर्सेनिक)
- ☐ Iron Test (आइरन)
- ☐ Hardness Test (कडापन)
- ☐ Total Coliforms Test (कोलीफर्म)
- ☐ E-coli Test (इकोली)
- ☐ Turbidity धमिलोपना
- ☐ Free Residual Chlorine (FRC) – Chlorinated water only (पानीमा क्लोरीनकमात्र)
- ☐ Other (अन्य)

13 Do you have any practice of drinking water treatment at your home? (तपाइको घरमा खानेपानीको शुद्धीकरण गर्ने चलन छ कि छैन ?)

- ☐ Boiling (उमाल्ने चलन)
- ☐ Use of Biosand Filter (बायोस्याण्ड फिल्टरको प्रयोग)
- ☐ Candle Filter (क्याण्डल फिल्टरको प्रयोग)
- ☐ Chlorination (क्लोरीनेसन विधिको प्रयोग)
- ☐ SODIS (सोडिस बिधि)
- ☐ Use of tablets/chlorine (ट्याबलेट/क्लोरीन)
- ☐ No Practice (कुनै चलन छैन)

14 If no, why don't you treat drinking water? (Perception) (यदि सुद्धीकरण गर्नु हुन्न भने किन ?)

- ☐ It is already clean (त्यतिकै सफा छ)
- ☐ Do not know how to (कसरी गर्ने, थाहा छैन)
- ☐ Can't afford to buy treatment items (सुद्धीकरण गर्ने सामान महंगो छ)

15 Please tell me the interval that you cleaned the water containing vessel. (पानी राख्ने भाडा कति समयमा फा गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Never clean (कहिल्यै धुन्न)
- ☐ Every time while collecting water (पानी राख्दा हरेक पटक)
- ☐ Every day (प्रत्येक दिन)
- ☐ Every week (प्रत्येक हप्ता)

☐ Every month (महिनामा एक पटक)

16 What materials do you use while cleaning vessel containing water? (खानेपानीको भाडा सफा गर्दा के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Ash (खरानी)
- ☐ Soap and detergent powder (साबुन वा सरफ)
- ☐ Clay or Cow dung (माटो वा गोबर)
- ☐ Water only (पानीले मात्र)

17 How do you manage the dirty water from your tap or tube-well? (तपाईंको घरको कल वा धाराबाट निस्कने फोहर पानी कहाँ जान्छ?)

- ☐ At Sewerage (ढल (ड्रेन) मा)
- ☐ In open hole (खाल्डोमा)
- ☐ Let in open (खुल्ला)
- ☐ In Kitchen Garden (करेसा बारीमा)
- ☐ To the stream/river (खोलमा)

18 Do you have any experience of flood that inundated your water system for 24 hours in the last 3 years? (विगत ३ वर्षमा वर्षाको समयमा २४ घण्टा सम्म कल डुब्ने गरी पानी जम्ने वा डुबान हुने भयाे कि भएन ?)

- ☐ Yes (भयाे)
- ☐ No (भएन)

19 If yes, how did you manage drinking water during the flood? (यदि कल डुबानमा परेको भए त्यतिबेला तपाईं कहाँको पानी पिउनु हुन्छ?)

- ☐ Waited until flood level was down (डुबानको पानी घटे पछि)
- ☐ Use storage water at home (घरमा (भण्डारण) राखेको पानी)
- ☐ Borrowed from Neighbor not affected from flood (डुबानमा नपरेको छिमेकीको कलको)

20 Who maintains the drinking water supply system in case of mal functioning it at home? (तपाइँकाे घरको खानेपानीको श्रोत बिग्रेको बेला कस्ले मर्मत गर्छ?)

- ☐ Female Member (महिला सदस्य)
- ☐ Male Member (पुरुष सदस्य)
- ☐ Both (दुवै)
- ☐ Mechanics (मिस्त्रिने)

21 If repaired by mechanics are you satisfy with their services? (यदि मिस्त्रिले मर्मत गरेकाे हाे भने उनकाे सेवाबाट तपाइलाइ चित्त बुझ्याे ?)

- ☐ Yes (बुझ्याे)
- ☐ No (बुझेन)

Group 4

Access to Improved Sanitation Facilities (सुधारीएको सरसफाइमा पहुँच)

1 Do you have toilet at home? (तपाइको घरमा चर्पी छ कि छैन?)

- ☐ Do not have toilet, (चर्पी छैन)
- ☐ Flush to Piped sewer system (फ्लस भएर ढलमा जाने)
- ☐ Flush to septic Tank (फ्लस भएर सेप्टी टैंकमा जाने)
- ☐ Flush to Single Ring Pit (Ring with Lid) (ढकन सहितकाे रिडमा जडान गरिएकाे एक खाल्डे)
- ☐ Flush to Double Ring Pit (Ring with Lid) (ढकन सहितकाे रिडमा जडान गरिएकाे दुइ खाल्डे)
- ☐ Ventilated Improved Pit toilet (VIP) (सुधारिएको चर्पी)
- ☐ Pit latrine without slab/Open Pit (खुल्ला खाल्डे चर्पी)
- ☐ Connected to composting toilet/biogas (बायोग्यासमा जोडिएको)

2 If Not, where do you go to defecate? (यदि छैन भने दिशा गर्न कहाँ जानु हुन्छ?)

- ☐ At neighbor's toilet (छिमेकीकोमा)
- ☐ At community toilet (सामुहिक चर्पी)
- ☐ At public toilet (सार्वजनिक शौचालय)
- ☐ At open space (खुल्ला ठाँउ) बाधमा

3 If not, do you have any plan to construct toilet? (तपाइसँग हाल चर्पी छैन भने अब बनाउने योजना छ कि छैन?)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

4 If yes, How will you construct toilet? (यदि योजना छ भने कसरी बनाउनु हुन्छ?)

- ☐ I construct myself (आफै बनाउछु)
- ☐ I construct if got grant partially (कसैले आधा सहयोग गरेमा बनाउछु)
- ☐ I construct if got full grant (कसैले पुरै सहयोग गरेमा बनाउछु)

5 If you have toilet, how did you build your toilet? (तपाइको घरको चर्पी कसरी बनाउनु भएको हो?)

- ☐ In my own investment (आफ्नै लगानीबाट)
- ☐ Partial Subsidy by Government (सरकारको आंशिक अनुदानबाट)
- ☐ Full Subsidy by Government (सरकारको पुरै अनुदानबाट)
- ☐ Partial Subsidy by I/NGOs (बिकास साझेदारको आंशिक अनुदानबाट)
- ☐ Full Subsidy by I/NGOS (बिकास साझेदारको पुरै अनुदानबाट)

6 Over the last 3 years did your toilet get full? (विगत ३ वर्षमा तपाइकाे चर्पी भरिएको छ कि छैन?)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

7 If yes, did you empty it? (यदि चर्पी भरिएको भए बिचमा सफा गर्नु भयो कि छैन?)

- ☐ No (छैन)
- ☐ Yes, by Private safety tanker (निजि ट्यांकर प्रयोग गरेर)
- ☐ Yes, manually by digging pit via labor (कामदारबाट खाडल खनाएर)
- ☐ Yes, manually by digging pit by own (आफै खाडल खनेर)

8 If made empty by private safety tanker, are you satisfy with its services? (निजि ट्यांकर प्रयोग गरेको भए, उस्को कामबाट चित्त बुझ्यो ?)

- ☐ Yes (बुझ्यो)
- ☐ No (बुझेन)

9 Do all the family members use the toilet? (तपाईंको परिवारका सबै सदस्यले चर्पिको प्रयोग गर्छन कि गर्दैनन्?)

- ☐ Yes (गर्छन्)
- ☐ No (गर्दैनन्)

10 If no, who does not use? (यदि चर्पी प्रयोग नगर्ने पनि भए को कस्ले प्रयोग गर्दैनन ?)

- ☐ Male member (पुरुषले)
- ☐ Female member (महिलाले)
- ☐ Children (बालबालिकाले)
- ☐ Person with disability (अपांगता भएका ब्यक्तिले)
- ☐ Senior citizen (जेष्ठ नागरीकले)

11 What are the reasons for not using toilet? (चर्पी प्रयोग नगर्नुको कारण)

- ☐ Too young to use toilet (उमेरले सानै भएर)

- ☐ No practice of using toilet (बानी नभएर)
- ☐ Because of unfriendly toilets for all (बालमैत्री, अपांगमैत्री नभएको)
- ☐ Because of social values & superstitions (सामाजिक मान्यता (ससुरा र बुहारी)

12 How/Where do you dispose feces of your child at your home? (केटाकेटीको दिशा कसरी व्यवस्थापन गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Use of potties and dispose inside toilet (प्यानमा दिशा गराएर चर्पीमा फाल्ने)
- ☐ Dispose on dirty clothes and wash at water points (थाडनामा दिशा गराएर धारामा धुने)
- ☐ Defecate at open place and dispose near garbage (खुला ठाउँमा दिशा गराएर फोहरसँगै फाल्ने)
- ☐ Defecate at open place and left unmanaged (खुला ठाउँमा दिशा गराएर छाड्ने)
- ☐ No Children at home (घरमा केटा केटी नभएकाे)

13 Is your toilet damaged by flood in the last 3 year? (विगत ३ वर्ष भित्रमा बाढिको कारणले चर्पीमा क्षति भएको छ कि छैन?)

- ☐ Yes, totally damaged (पूर्ण रूपमा क्षति भएको)
- ☐ Yes, Partially damaged (आंशिक रूपमा क्षति भएको)
- ☐ No, damage (कुनै क्षति नभएको)

14 If damaged, where did you defecate? (यदि क्षती भएको भए, त्यो बेला कहा दिशा गर्नु भयो?)

- ☐ At open space (खुला ठाउँमा)
- ☐ Temporary toilet (अस्थायी चर्पीमा)
- ☐ Neighbors toilet (छिमेकीकोमा)
- ☐ Community toilet (समुदायको चर्पीमा)
- ☐ Public toilet (सार्वजनिक चर्पीमा)

Group 5

Hand Washing and Personal Hygiene (हातधुने अभ्यास तथा व्यक्तिगत सरसफाइ)

1 When do you wash your hands? (Multiple Choice) (तपाईं कतिबेला हात धुने गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Before eating (खाना खानु अघि)
- ☐ Before cooking (खाना पकाउन अघि)
- ☐ Before feeding (खाना खुवाउनु अघि)
- ☐ After working at the field/outside (खेतबारीमा काम गरेपछि)
- ☐ After cleaning baby's bottom (बच्चाको दिशा धोए पछि)

- ☐ After using toilet (दिशा गरेपछि)
- ☐ Occasionally (कहिलेकाही)

2What do you and your family members use while washing your hand? (हात धुनु हुन्छ भने के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Water only (पानीले मात्र)
- ☐ With soap (साबुन पानीले)
- ☐ With ash (खरानी पानीले)
- ☐ With sand or mud (वालुवा, माटोले)

3Where do you have hand washing station (हातधुने ठाउँ कहाँ छ?)

- ☐ Inside toilet/bathroom (चर्पी भित्रै)
- ☐ Outside toilet/bathroom near to 10 feet steps (चर्पी बाहिर १० कदम/पाइला भित्र)
- ☐ Inside the kitchen (भान्साकाठ भित्र)
- ☐ At a water point (tap/tubewell) (धारा वा ट्यूबवेल भएका ठाउँमा)
- ☐ All of above (माथिका सबै)

4What types of facilities do you have for bathing at home? (परीवारका सदस्यहरु नुहाउने सुविधाको अवस्था कस्तो छ?)

- ☐ Close and separate bathroom (घेरावेरा सहितको अलग्गै स्नान गृह)
- ☐ Public Tap and tube-well (सार्वजनिक धारा वा ट्यूबेलमा)
- ☐ Private Tap and tube-well (निजि धारा वा ट्यूबेलमा)
- ☐ Ponds and stream (पोखरी वा खोलामा नुहाउने)

5What type of water do you use to wash the clothes at home (तपाईंको घरमा कपडा धुन कस्तो पानी प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Water from stream and ponds (खोला वा पोखरीको)
- ☐ Water from private tap or tube-well (निजि कल वा धाराको)
- ☐ Water from public tap or tube-well (सार्वजनिक कल वा धाराको)
- ☐ Water from well (झनारको पानीमा)

6What do you use to wash clothes? (कपडा धुनको लागि के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Soap and detergent powder (साबुन वा सरफ)
- ☐ Ash with boil water (खरानी र तातो पानी)
- ☐ Water only (पानीले मात्रै)

Group 6

Household Sanitation (घरायसी सरसफाई)

1What is your major fuel to cook? (१. खाना पकाउन मुख्य इन्धनकाे रूपमा के प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Firewood (दाउरा)
- ☐ Straw, beak dung, rice-cover (गुईठा, भुस, झिक्रा)
- ☐ Biogas (बायो ग्यास)
- ☐ LP Gas (एलपी ग्यास)
- ☐ Kerosene (मट्टीतेल)
- ☐ Electricity (बिजुली)
- ☐ Other (अन्य)

2What type of stove do you use at your home? घरमा कस्तो प्रकारको चुल्हो प्रयोग गर्नु हुन्छ ?)

- ☐ Gas Stove (ग्यास चुल्हो)
- ☐ Bio-gas Stove (गोबरग्यास चुल्हो)
- ☐ Improved Cooking Stove (सुधारिएको चुल्हो)
- ☐ Traditional Stove (परम्परागत चुल्हो)

3Where is your cooking station (Dinning)? (तपाइकाे घरमा खाना पकाउने ठाउँ कहाँ छ ?

- ☐ Separate (छुट्टै भान्साकोठा भएको)
- ☐ Adjoining with common room (बस्ने कोठासँगै)
- ☐ Open (Outside of room), घर बाहिर खुल्ला ठाउँमा)

4What do you use to clean utensils at your home? (भाडाबर्तन कसरी सफा गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Ash (खरानीले)
- ☐ Soap or detergent powder (साबुन वा सरफ)
- ☐ Mud (माटो पानी)
- ☐ Water only (पानीले मात्र)

5Do you dry utensils after washing? (भाडाकुँडा धाेए पछि सुकाउने गर्नु भा छ कि छैन ?)

- ☐ No (त्यत्तिकै राख्ने)
- ☐ Yes, under the sunlight (घाममा सुकाएर)
- ☐ Rubbing with cloth (कपडाले पुछेर)
- ☐ Placing in rack (भाडा राख्ने चाडमा सुकाएर)

6How do you segregate the waste generated from your kitchen? (भान्छाबाट निस्कने फोहरलाई कसरी व्यवस्थित गर्नुहुन्छ?)

- ☐ Segregating at source (degradable and nondegradable) (कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने)
- ☐ Directly handover to the garbage collection personal (जम्मा गरी फोहर संकलकलाई दिने)
- ☐ Burn after gathering at a place (एक ठाउँ थुपारेर जलाउने गर्छु)
- ☐ Use as manure at kitchen garden (मल बनाएर करेसाबारीमा प्रयोग गर्छु)
- ☐ Use to sell (बेचने गर्छु)
- ☐ Throw away anywhere (त्यत्तिकै फाल्ने)

Group 7: Food Hygiene and Nutrition स्वच्छ खाना तथा पोषण

1What do you do to protect your edibles from agents like rat, cockroach etc ? (मुसा, साडला जस्ता किराबाट जोगाउन घरमा खाने कुरालाई कसरी राख्ने गर्नु हुन्छ ?)

- ☐ Segregating edible and non-edible items (खाद्य र अखाद्य छुट्याएर)
- ☐ Store all at one place (सँगसँगै)
- ☐ Inside kitchen (भान्छा भित्र)
- ☐ Separate store (छुट्टै भण्डारण बनाएर)

2How do you wash the food and vegetable before cooking? (खाना, साग, सब्जी, तथा फलफुललाई खान अघि कसरी सफा गर्नुहुन्छ?)

- ☐ Wash with clean Water (सफा पानीले धोएर)
- ☐ Rubbing with clothes or Hand (कपडा वा हातले पुछेर)
- ☐ Without washing (नपखालिकन)

3Do you cultivate vegetable and fruits in surrounding of residence or kitchen garden? (घर वरपरको खाली जमिन वा करेसामा तरकारी रोप्ने गर्नु भएको छ कि छैन?)

- ☐ No, never (रोप्ने गरेको छैन)
- ☐ Yes for family consumption only (घरमा खानको लागि)
- ☐ Yes for selling (बिक्रिवितरणको लागि)
- ☐ Yes for both of above (दुवै प्रयोजनको लागि)

4Do you use pesticides in your kitchen garden? (करेसाबारीमा किटनासक औषधिको प्रयोग गर्नु हुन्छ?)

- ☐ No (गर्दिन)
- ☐ Yes, organic (domestic) (जैविक विषादीको प्रयोग गर्छु)
- ☐ Yes, inorganic (chemicals) (रसायनिक विषादीको प्रयोग गर्छु)
- ☐ Mechanical (Trap) (जाल र धराप प्रयोग गर्छु)

5Please tell us, do the following items use to take in your family (तल दिइएका चिजहरू तपाइकाे परिवारमा खाने गरिन्छ कि हाेइन छान्नुहाेस ?)

- ☐ Seasonable fruits and vegetables (सिजनको फलफुल)
- ☐ Animal product (Fish, Meat, Egg) (पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु)
- ☐ Fat/Oil/Sugar/Salt (घिउ, तेल)
- ☐ Rice and alternative (अन्नजन्य)

Group 8: Meal Schedule खाना तालिका

1 Food Groups (खाना समूह)

- ☐ Seasonable fruits and vegetables (सिजनको फलफुल)
- ☐ Animal product (Fish, Meat, Egg) (पशुजन्य उत्पादन, माछा, मासु)
- ☐ Fat/Oil/Sugar/Salt (घिउ, तेल)
- ☐ Rice and alternative (अन्नजन्य)

2 Meal Schedule (Please tick) खाना तालिका (ठिक लगाउनुहोस)

- ☐ Daily दैनिक
- ☐ Weekly हप्तामा ?
- ☐ 15 Days १५ दिनमा
- ☐ >15 days १५ दिन भन्दा बढि समयमा

Group 9: A. Solid Waste Management फोहर व्यवस्थापन

1 What kinds of waste generated in your house in general? (सामान्यतया तपाइंको घरबाट कस्ता प्रकारका फोहर निस्कने गरेका छन् ?)

- ☐ Medicine cover/packaging/Bandage (औषधिका खोलहरू, घाउमा प्रयोग भएका वस्तुहरू)
- ☐ Remnants of fruits and vegetables (साग सव्जी तथा फलफुलका बोक्राहरू)
- ☐ Plastic (प्लष्टिक)
- ☐ Battery (ब्याट्री)
- ☐ Clothes (कपडाजन्य)
- ☐ Jut (जुट)
- ☐ Metallic (Tin, Iron, copper, wire) (धातुजन्य (टिन, फला, तार)
- ☐ Broken glass and bottles (काँच सिसा तथा बोतल)
- ☐ Remnant of food (बाँकी खानेकुरा)
- ☐ Dust (धुलो कसिंगार)
- ☐ Rubber (रबर)
- ☐ Carton (कार्टन)
- ☐ Paper (कागज)
- ☐ Packaging materials (प्याकिङका सामानहरू)

2 How do you manage the waste stated on question 1 at your home? (प्रश्न १ मा उल्लेख गर्नु भएका फोहरको व्यवस्थापन कसरी गर्ने गर्नु भएको छ?)

- ☐ Segregating into degradable and nondegradable (कुहिने र नकुहिने भाडोमा छुट्याइ राख्ने)
- ☐ Handover to the Municipal garbageman (जम्मा गरी फोहर संकलकलाई दिने)
- ☐ Burn after gathering at a place (एक ठाउँ थुपारेर जलाउने गर्छु)
- ☐ Sell to recycling vendors (बेचने गर्छु)
- ☐ Throw away anywhere (त्यत्तिकै फाल्ने)

Group 10**B. Solid Waste Management (फोहर व्यवस्थापन)**

1Are you aware, what kind of effect will occur if the waste is not managed scientifically? (फाेहरलाइ राम्ररी व्यवस्थित गरिएन भने के कस्ताे प्रभाव पर्छ भन्ने तपाइलाइ थाहा छ?)

- ☐ Produce injury (चोटपटक लाग्ने)
- ☐ Emerge epidemic (माहामारी फैलिने)
- ☐ Lose the beauty of settlement/city (शहर र बस्तीको सुन्दरतामा कमी आउने)
- ☐ Spread of bad smell (दुर्गन्ध फैलिने)
- ☐ Polluted to the Historical natural resources (धार्मिक, साँस्कृतिक र प्राकृतिक श्रोतहरूलाई दुसित बनाउने)
- ☐ No Idea (थाहा छैन)

2Does the vehicle from your municipality/private company come to collect waste at your home? (तपाईंको घरमा नगरपालिका/निजि क्षेत्रबाट फोहर संकलन गर्ने गाडि आउछ कि आउदैन?)

- ☐ No (आउदैन)
- ☐ Yes, daily (दैनिक आउछ)
- ☐ Once in a week (हप्तामा एक पटक आउछ)
- ☐ In every 10 days (प्रत्येक १० दिनमा आउछ)
- ☐ In every 15 days (१५ दिनमा एक पटक आउछ)

3If yes, are you paying tariff to municipality/private company for waste management? (नगरपालिका/निजि क्षेत्रले फोहर संकलन गरेबापत महसुल तिर्न भएकाे छ कि छैन?)

- ☐ No (छैन)
- ☐ Yes, NPR 20 per month (छ, प्रतिमहिना रू २० सम्म)
- ☐ Yes, NPR 21 to 50 per month (छ, प्रतिमहिना रू २१ देखि ५०)
- ☐ Yes, NPR 51 to 100 per month (छ, प्रतिमहिना रू ५१ देखि १००)
- ☐ Yes, more than NPR 100 per month (छ, प्रतिमहिना रू १०० भन्दा बढि)

4If no, are you ready to pay tariff if municipality/private company for waste management in future? नगरपालिकाले फोहर ब्यवस्थापन गरेबापतको दस्तुर तपाइ तिर्न तयार हुनु हुन्छ ?

- ☐ No, I won't (छैन)
- ☐ Yes, I am ready to pay up to NPR 20 per month (रू २० सम्म तिर्न तयार छु)
- ☐ Yes, I am ready to pay up to NPR 50 per month (रू ५० सम्म तिर्न तयार छु)
- ☐ Yes, I am ready to pay up to NPR 100 per month (रू १०० सम्म तिर्न तयार छु)
- ☐ Yes, I am ready to more than NPR 100 per month (रू १०० भन्दा बढि पनि तिर्न तयार छु)

5How do you keep your cattle? (घरमा गाई बस्तु पाल्नु भएकाे कसरी राख्नु भएको छ?)

- ☐ Don't have cattle (गाईवस्तु पालेको छैन)
- ☐ At cowshed attached with house (घरसँगै गोठ (गोहाली) छ)
- ☐ At separate cowshed (छुट्टै गोठ (गोहाली) छ)
- ☐ Kept at roadside (बाटो छेउमा बाँधेको छ)

6How do you manage cattle dung and slurry? (गाइवस्तुको गोबर तथा सोतर (सथ्री) को ब्यवस्थापन कसरी गर्नु हुन्छ?)

- ☐ Composting as fertilizer (करेसा बारीमा थुपार्ने र मलको रुपमा प्रयोग गर्ने)

- ☐ Collect nearby roadside (सडक वा बाटो किनारामा जम्मा गरेर राख्ने)
- ☐ Prepare charcoal of dung for cooking (गुईठा बनाएर दाउराको रूपमा प्रयोग गर्ने)
- ☐ Use for biogas (बायोग्यासको लागि प्रयोग गर्ने)

7 Who is responsible often to manage dung in your family? (तपाईंको परिवारमा गाई वस्तुको गोबरको व्यवस्थापन कस्ले गर्ने गरेको छ?)

- ☐ Male Member (पुरुष)
- ☐ Female Member (महिला)
- ☐ Both (दुबै मिलेर)

8 Who often manages other waste in your family? (तपाईंको परिवारमा अन्य फोहर मैलाको व्यवस्थापन कस्ले गर्ने गरेको छ?)

- ☐ Male Member (पुरुष)
- ☐ Female Member (महिला)
- ☐ Both member (दुबै मिलेर)

Group 11: Waterborne Diseases (पानीजन्य रोगहरू)

1 Do you know the impact of poor WASH practices in health? (घरमा राम्रो सरसफाई भएन भने के हुन्छ तपाइलाइ थाहा छ?)

- ☐ No Idea (थाहा छैन))
- ☐ Disease (Diarrheal, Cholera, dysentery, typhoid, hookworm, polio etc.) बिरामी हुन्छ (झाडापखाला, आँउ, हैजा, टाइफाइड, छालाको रोग आदि)
- ☐ Decline of social dignity (सामाजिक प्रतिष्ठामा कमि आउछ)
- ☐ Economic losses (आर्थिक क्षति हुन्छ)
- ☐ Threats of animal attack and snake bite (during open defecation) (बिषालु जिव जन्तुको आक्रमणमा बृद्धि)
- ☐ Challenge to pregnant women, female, senior citizen and people with special needs (महिला, गर्भवती, ज्येष्ठ नागरिक, अपांगता भएकाहरूलाई कठिनाई)

2 Do you remember if any member of your family member was infected by diarrhea in last two weeks? (गएको २ हप्तामा परिवारमा कसैलाई झाडा पखाला भएको थियो?)

- ☐ Yes (थियो)
- ☐ No (थिएन)

3 If yes, how did you manage it? (भएको भए झाडा पखाला कसरी निको भयो ?)

- ☐ Local herbs and self (घरायसी औषधिले वा आफै)
- ☐ Use of oral rehydration solution (जीवन जल पानी खाएर)
- ☐ Use of medicine (औषधि खाएर)
- ☐ Went to religious priest (धामीबाट झारफुक गरेर)

4 How do you get information about treatment of diarrhea and skin diseases at home? (झाडापखाला र लुतोलाइ घरमै निको पार्ने तरिका कसरी थाहा पाउनु भयो?)

- ☐ TV, Radio (टिभि, रेडियो)
- ☐ Social Media (Facebook), Newspaper (सामाजिक सञ्जाल, पत्रपत्रिका)

- ☐ Health institution and Health worker (FCHVs) (स्वास्थ्य संस्था तथा स्वस्थ्यकर्मी)
- ☐ Municipality (नगरपालिका)
- ☐ NGO/INGOs (अ/गैसस)

Group 12: Menstrual Hygiene Management (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (महिलालाई सोध्ने)

1Are any female members at your home of menstrual age? (तपाईंको घरमा महिनावारी हुने उमेरका महिलाहरू छन् कि छैन?) महिलालाई मात्र सोध्ने

- ☐ Yes (छन्)
- ☐ No (छैन (सर्वेक्षण समाप्त)

2Is there any prohibition at your home during the menstruation period? (महिनावारीको बेला के के मा बन्देज छ)

- ☐ घरबाट बाहिर गोठ वा अलग्गै तयार गरिएको बस्नेठाउँ
- ☐ छिमेकीकोमा जानु पर्ने
- ☐ पानी तथा खाने कुरा छुन वा पकाउन नमिल्ने
- ☐ मठमन्दिरमा पस्न तथा पुजा गर्न नमिल्ने
- ☐ दाजु भाइ तथा बुवा काकाहरूको नजिक वा सामुन्नेमा देखिन नहुने
- ☐ बिबाह, भोजभतेर तथा सार्वजनिक ठाउँमा सामेल हुन नमिल्ने
- ☐ कुनै बन्देज छैन

3Do you send your girl to school during menstruation period? (महिनावारी भएको समयमा पनि किशोरीहरूलाई बिद्यालय पठाउनु हुन्छ कि हुन्न?)

- ☐ Yes (पठाइन्छ)
- ☐ No (पठाइन्न)

4If no, what are the reasons? (यदि पठाउनु हुन्न भने किन?)

- ☐ There are no adequate facilities at school (विद्यालयमा आवश्यक सुविधा छैन)
- ☐ Bulling, shame (लाज लागेर)
- ☐ Because of severe pain and high bleeding (ज्यादै पिडा भएर)
- ☐ Superstition e.g. touching books is sin (किताव छुन पाप हुन्छ भन्ने अन्ध विश्वास)
- ☐ Fear (डरले)

5During the menstruation period, where do girls and women go to bath and cleaning clothe (महिनावारी भएको समयमा महिलाहरू कस्तो पानीले नुहाउने गर्छन्?)

- ☐ Private tap/hand pump (निजी धारा, ट्युववेलको पानी)
- ☐ Public tap (धाराको पानी)
- ☐ Well (ईनारको पानी)
- ☐ Pond (पोखरीको पानी)
- ☐ River (खोलाको पानी)

6Are you aware about the pad used during menstruation period? (महिनावारीको समयमा प्रयोग गरीने प्याडबारेमा तपाईंलाई थाहा छ कि छैन?)

- ☐ No idea (थाहा छैन)

- ☐ Yes, reusable (पुन प्रयोग गर्न सकिने)
- ☐ Disposable (पुन प्रयोग गर्न नमिल्ने)
- ☐ Both (दुवै)

Group 13: Measuring Success_ (Observation) निरिक्षण गर्ने

1OBSERVATION: Is drinking water kept in separate container? (खानेपानी छुट्टै ठाउँमा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes छ
- ☐ No छैन

2OBSERVATION: Is the drinking water container kept above floor level and away from contamination? खाने पानीकाे भाडा भूइ भन्दा माथि वा फाेहर नहुने ठाँमा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes छ
- ☐ No छैन

3OBSERVATION: Do water containers used for water collection and water storage have a narrow mouth/opening? (पानी ल्याउने र राख्ने भाडाँकाे मुख सागुराे छाेप्न मिल्ने छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes छ
- ☐ No छैन

4OBSERVATION: Do containers used for drinking water storage have a lid/cover? (पानी भण्डारण गर्ने भाडाेमा ढकन राख्ने गरेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

5OBSERVATION: Is the lid/cover in place at time of visit? (तपाइले हेर्दा ढकन लगाएकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes छ
- ☐ No छैन

6OBSERVATION: Is the utensil used to draw water from the container? (पानी राख्ने भाडाेबाट पानी निकाल्न अरु साना भाडाकुडा प्रयाेग गर्ने गरेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes छ
- ☐ No छैन

7OBSERVATION: Is the utensil used to draw water from the container clean and stored in a hygienic manner? (पानी निकाल्न प्रयाेग हुनेअरु साना भाडाकुडा सफा छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

8OBSERVATION: Is the inside of the drinking water container clean? (खानेपानी भाँडाकाे भित्रपट्टी सफा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

- ☐ Yes (छ)
- ☐ No (छैन)

9OBSERVATION: Is the outside of the drinking water container clean? (खानेपानी भाँडाकाे बाहिर पट्टी सफा राखेकाे छ कि छैन हेर्नुहाेस)

☐ Yes (छ)

☐ No (छैन)

10 Do household members have access to a latrine? (गणना गर्दै गरेका घरमा चर्पी छ कि छैन हेर्नुहोस्)

☐ Yes (छ)

☐ No (छैन)

11 OBSERVATION: Is the facility cleaned properly? चर्पी सफा छ कि छैन हेर्नुहोस्

☐ Yes (no faeces on floor and superstructure, only little flies in and around the latrine) छ

☐ No (any faeces and considerable amount of flies in and around the latrine) छैन

12 OBSERVATION: Is the pit of toilet full? (चर्पी भए खाडल भरिएका छ कि छैन हेर्नुहोस्)

☐ Yes छ

☐ No छैन

☐ Don't Know थाहा भएन (देखिएन)

13 OBSERVATION: Is there a cover over the pit? (ट्वाइलेटमा ढकन छ कि छैन हेर्नुहोस्)

☐ Yes

☐ No

14 OBSERVATION: Does the latrine have enough light and space? (चर्पीमा प्रसस्त उज्याला र ठाउँ छ कि छैन हेर्नुहोस्)

☐ Yes (छ)

☐ No (छैन)

15 OBSERVATION: Is a functioning hand-washing facility nearby? (चर्पी सञ्चालनमा छ कि छैन हेर्नुहोस्)

☐ Yes छ

☐ No छैन

16 OBSERVATION: Does the facility contain water at time of visit? (चर्पीमा पानी राखिएका छ कि छैन हेर्नुहोस्)

☐ Yes छ

☐ No छैन

17 OBSERVATION: Does the handwashing facility have water and soap at the time of visit? (तपाईं गएका बेला हात धुने ठाउँमा पानी र साबुन छ कि छैन हेर्नुहोस् ।)

☐ Water only (पानी मात्र छ)

☐ Water and soap/soap substitute (पानी र साबुन दुवै छ)

☐ Neither water nor soap साबुन पानी केही छैन

Group 14: Accountability

1 Do you know about the toll free number of WHH/SABAL Nepal to provide feedback and complain?

(तपाईंलाई WHH/SABAL Nepal ले राखेको निशुल्क फोन नम्बरबारे जानकारी छ)

☐ Yes (छ)

☐ No (छैन)

2 If yes, how did you get this information (तपाईंले कुन माध्यम बाट थाहा पाउनु भयो)

☐ Visiting card (कार्ड)

- ☐ Project staff (परियोजनाको कर्मचारी)
- ☐ Neighbor (छिमेकी)
- ☐ Community meeting (सामुदायिक बैठक)
- ☐ Project's training, meetings, campaigns, etc. (परियोजनाका विभिन्न क्रियाकलापहरु: तालिम, मिटिङ्ग, अभियानहरु, आदि)
- ☐ Other (अन्य)

3Have you raised any complaint or feedback? (के तपाईंले कुनै गुनासो/पृष्ठपोषण राख्नु भएको थियो)

- ☐ Yes (थिए)
- ☐ No (थिएन)

4Are you satisfied with the response provided by WHH/SABAL Nepal ? (तपाईं WHH/SABAL Nepal ले दिएको प्रतिक्रियाबाट सन्तुष्ट हुनुहुन्छ)

- ☐ Yes छु
- ☐ No छैन

5If no, why didn't you satisfied response provided by WHH/SABAL Nepal (यदि तपाईंको गुनासोमा WHH/SABAL Nepal ले दिईएको प्रतिक्रिया प्रति सन्तुष्ट हुनुभएन भने किन?)

- ☐ Not responded in time (समयमै प्रतिक्रिया प्राप्त भएन)
- ☐ Not got appropriate solution (उपयुक्त प्रतिक्रिया प्राप्त भएन)

6Which mechanism you prefer most to provide feedback and complaint? (तपाईंलाई गुनासो राख्ने कुन प्रक्रिया सब भन्दा राम्रो लाग्छ)

- ☐ Toll free number (निशुल्क फोन नम्बर)
- ☐ Direct to project staff (सिधै परियोजना कर्मचारी)
- ☐ Community meetings (सामुदायिक बैठक)
- ☐ Suggestion box (सुझाव पेटिका)
- ☐ Talk to community representative (समुदायको प्रतिनिधिहरु सम्क्ष कुरा राख्न)

7Are you aware about the Prevention of Sexual Abuse Guideline (PSEA) and prevention of corruption of WHH/partners? (के WHH र उस्काे सहयाेगी संस्थाले पालना गर्ने यौन दुर्व्यवहार तथा भ्रष्टाचार बिरुद्धको निर्देशिकाबारे तपाईंलाई थाहा छ)

- ☐ Yes (छु)
- ☐ No (छैन)

Group 15: Others

1Take photo (pls take consent -उत्तरदाता र घर देखिने गरी प्रष्ट फोटो खिच्नुहोस्))

The camera of the device is used here

2take GPS (सर्वेक्षण गरेकाे घरकाे जि पि एस लिनुहाेस)

The gps of the device is used here

Latitude:

Longitude:

अनुसूची २: समूहगत छलफलमा प्रयोग गरिएको प्रश्नावलीको ढाँचा

वडा भित्रको खानेपानी सरसफाई सुविधा र अभ्यास सम्बन्धी जनप्रतिनिधिहरूसँगको समूहगत छलफलको खाका

Name of Municipality (नगरपालिकाको नाम):

Ward No. (वडा नं.):

Location (स्थान):

Date of FGD (छलफल मिति):

Allocated Time (समय):

Facilitator Name (प्रश्न कर्ताको नाम):

Reporter Name (टिपोट कर्ताको नाम):

List of Participants (सहभागीको नामावली)

SN क्र.सं.	Name (नाम)	Designation (पद)	Sex (लिंग)	Age उमेर	Signature हस्ताक्षर
१					
२					
३					
४					
५					
६					
७					
८					
९					
१०					
११					
१२					

Total जम्मा:

Female महिला :

Male पुरुष :

Framework for FGD

Scopes of WASH (खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रहरू)	Present Situation (हालको अवस्था)	Issues/Problems (समस्याहरू)	Needs/Measures to solve the problems समाधानका उपाय तथा आवश्यकताहरू
Access to Safe Water (सुरक्षित पानीको पहुँच)	•	•	•
ग्रामिण सरसफाईमा पहुँच (Access to Improved Sanitation)	•	•	•
हातधुने अभ्यास तथा व्यक्तिगत सरसफाई Hand Washing and Personal Hygiene	•	•	•
Household Sanitation (घरायसी सरसफाई)			

Scopes of WASH (खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रहरु)	Present Situation (हालको अवस्था)	Issues/Problems (समस्याहरु)	Needs/Measures to solve the problems समाधानका उपाय तथा आवश्यकताहरु
Food Hygiene and Nutrition स्वच्छ खाना तथा पोषण	•	•	•
Solid Waste Management (फोहर व्यवस्थापन)	•	•	•
Waterborne Diseases (पानीजन्य रोगहरु)	•	•	•
Menstrual Hygiene Management (महिनावारी स्वच्छता व्यवस्थापन (महिलालाई सोध्ने)	•	•	•
Accountability	•	•	•

अनुसूची ३: नगरपालिका पदाधिकारीहरूसँगको अन्तर्वार्ता चेकलिष्ट

Checklist of KII with the Municipal Authorities about the WASH Facilities and Practice

Key Informant Interview (KII)

- A. Key persons:** Mayor, Deputy Mayor, Chief Administrative Officer, WASH Focal Person
- B. Time:** 45 minutes
- C. Area of Key Queries :**
 - 1. Current Status of WASH within municipality
 - 2. Status of access to Safe Drinking Water
 - 3. Status of access to Improved Sanitation (Toilet)
 - 4. Status of Solid Waste Management System in Municipality e.g. garbage collection and management system
 - 5. Status of WASH mechanism e.g. WUSCs, WASH Committees and Coordination Committee
 - 6. Availability of WASH database
 - 7. Availability of WASH Plan
 - 8. WASH service provider and development partners
 - 9. Budget for WASH improvement in the municipality
 - 10. Municipal policies for WASH collaboration
 - 11. Practice of WASH Review in the Municipality

अनुसूची ४: उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण

उमेर समुह	लिङ्ग	वडाअनुसार जनसंख्या																					
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
१-५	जम्मा	४५४	७०७	३५२	९०१	३७४	६७७	६६०	२७०	२२७२	४९८	५२९	१००४	५१८	५२४	५४२	९७२	७४५	७२९	८८३	७९४	७३०	८०४
	महिला	१३५	२९१	१३३	४३५	१७५	२९२	२७७	१२५	८९७	२४८	२४६	४०२	२३५	२१४	२८३	३५६	३२१	३०९	४०४	४०४	२८०	४२१
	पुरुष	३१९	४१६	२१९	४६६	१९९	३८५	३८३	१४५	१३७५	२५०	२८३	६०२	२८३	३१०	२५९	६१६	४२४	४२०	४७९	३९०	४५०	३८३
६-१०	जम्मा	२७१	५६७	२४४	६२७	२५७	४१६	३८९	२०५	१४१७	४२२	३८४	७१२	३७२	४३२	३३०	५६५	५४०	५८८	७२३	६८२	५२०	६२१
	महिला	९७	२२८	११२	२५५	१२९	१८८	१५७	८२	६३१	२०९	१७२	३१८	१७५	१८१	१४४	२३६	२५४	२५०	३३६	३२८	२५५	३००
	पुरुष	१७४	३३९	१३२	३७२	१२८	२२८	२३२	१२३	७८६	२१३	२१२	३९४	१९७	२५१	१८६	३२९	२८६	३३८	३८७	३५४	२६५	३२१
११-१५	जम्मा	२३५	४८२	१८६	६०६	१९६	३११	३४४	१६३	११६८	२९७	३२६	५१३	२३५	३३८	२७१	४५९	४५७	५५१	५७७	५७९	३९०	५१८
	महिला	८६	२१८	८३	२९२	९४	१३७	१५७	७३	५३८	१५४	१३२	२३१	१०३	१४६	१२४	२११	२०९	२३९	२६७	२९१	१७६	२४८
	पुरुष	१४९	२६४	१०३	३१४	१०२	१७४	१८७	९०	६३०	१४३	१९४	२८२	१३२	१९२	१४७	२४८	२४८	३१२	३१०	२८८	२१४	२७०
१६-२०	जम्मा	२४२	५००	२२८	५७५	२१२	३६२	३९२	२२७	१३०५	३२१	३६९	५७१	२२६	३३०	२७१	५३३	५८३	४९३	६२६	५६८	३८८	४९३
	महिला	११३	२५४	१००	२६२	१०५	१७७	१७५	१०२	५९१	१६१	१७२	२७१	१०७	१६२	१०८	२४०	२५९	२१०	३०८	२५८	१७२	२२३
	पुरुष	१२९	२४६	१२८	३१३	१०७	१८५	२१७	१२५	७१४	१६०	१९७	३००	११९	१६८	१६२	२९३	३२४	२८३	३१८	३१०	२१६	२७०
	नखुलेको															१							
२१-२५	जम्मा	२७०	४७०	२०२	४१२	१९१	४४३	३१०	२१३	१२९४	२६१	३५०	६६१	२६६	३१४	२७१	५१९	४९९	४६२	५२९	५२४	३९४	४२७
	महिला	१३१	२३२	१०३	१९८	८९	२४२	१५६	१०१	६८४	१३६	१७९	३२५	१३४	१५०	१४५	२५४	२३९	२३०	२४८	२४७	१९८	२२४
	पुरुष	१३९	२३८	९९	२१४	१०२	२०१	१५४	११२	६१०	१२५	१७१	३३६	१३२	१६४	१२६	२६५	२६०	२३२	२८१	२७७	१९६	२०३
२६-३०	जम्मा	२५२	४५१	२०४	४१६	१८४	४५७	४४१	१८७	१२३८	२८७	३०१	५७५	२७३	३१९	२७१	४८८	४६०	३७२	४८०	४९८	३८०	३९३
	महिला	१४०	२४९	१०८	२१७	९६	२७३	२६२	९७	६८५	१५५	१४७	३२३	१५५	१६२	१४७	२५०	२७७	२००	२८२	२३९	२१५	२१६
	पुरुष	११२	२०२	९६	१९९	८८	१८४	१७९	९०	५५३	१३२	१५४	२५२	११८	१५७	१२४	२३८	१८३	१७२	१९८	२५९	१६५	१७७
३१-३५	जम्मा	२५०	३६६	१५३	३४४	१५२	२८७	३३०	१५१	८८३	१८६	२४८	४५१	२०४	२४२	२४०	३५२	३५२	३५१	४२७	३६६	३२८	३६८
	महिला	१५०	२१२	९६	१९९	८४	१८४	२०७	८६	५१८	१०६	१३७	२७१	११२	१३०	१२६	१९८	२२३	२१७	२६६	१५२	१७६	२१३
	पुरुष	१००	१५४	५७	१४५	६८	१०३	१२३	६५	३६४	८०	१११	१८०	९२	११२	११४	१५४	१२९	१३४	१६१	२१४	१५२	१५५
	नखुलेको									१													
३६-४०	जम्मा	२५२	३३५	१५३	३३१	१३६	३१४	३४६	१५३	८८९	२३२	२४२	४४०	२३६	१९२	२०२	३२६	३२९	३७२	४०१	३७९	२६७	३६०
	महिला	१४१	२०१	८९	१७४	८०	२३१	२०६	८४	५०९	१४४	१२३	२५२	१४३	९५	९०	१६६	१८७	२३७	२५६	२०२	१४०	१८८
	पुरुष	१११	१३४	६४	१५७	५६	८२	१४०	६९	३८०	८८	११९	१८७	९३	९७	११२	१६०	१४२	१३५	१४५	१७७	१२७	१७२
	नखुलेको						१						१										
४१-४५	जम्मा	१३९	२३८	१२१	१६३	१०६	२०८	१९१	९२	६०६	१३४	१५१	२६५	१७५	१९०	१११	२५०	२१८	२३५	२७३	३०४	१८५	२५०
	महिला	८०	१४१	६७	७९	६७	१५३	१०६	५४	३३१	७९	७५	१८१	१०८	९३	४८	१४४	१३२	१४३	१८०	१४०	९०	१२३
	पुरुष	५९	९७	५४	८४	३९	५५	८५	३८	२७५	५५	७६	८४	६७	९७	६३	१०५	८६	९२	९३	१६४	९५	१२७
	नखुलेको																१						

उमेर समुह	लिंग	वडाअनुसार जनसंख्या																					
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
४६-५०	जम्मा	१४३	२१०	१०१	१५६	११४	२०१	१५१	९३	५०२	९२	१५१	२३९	१४९	१०८	१०७	१८७	२३५	१८१	२४५	२६०	१७०	१७३
	महिला	७७	१२४	५५	८५	६५	१६०	८३	५३	२८५	४७	८७	१४९	९४	५१	५३	१०५	१४४	११४	१६९	१२१	९२	८७
	पुरुष	६६	८६	४६	७१	४९	४१	६८	४०	२१७	४५	६४	८९	५५	५७	५४	८२	९१	६७	७६	१३९	७८	८६
	नखुलेको												१										
५१-५५	जम्मा	८५	१२१	५७	९५	५५	१२९	११४	५४	३७२	७१	११२	१९६	१०४	१०१	९५	१३३	१४१	१३६	१९७	१४३	१२७	१२४
	महिला	४९	७२	३१	५०	२७	८४	७०	४३	१७५	३७	५१	१३०	६५	४२	४१	७२	९२	९०	१२०	५९	७३	५७
	पुरुष	३६	४९	२६	४५	२८	४५	४४	११	१९७	३४	६१	६६	३९	५९	५४	६१	४९	४६	७७	८३	५४	६७
	नखुलेको																				१		
५६-६०	जम्मा	११०	१२०	५५	९१	४६	१३५	१२६	८३	३९९	७६	९६	१७५	१०२	८७	९६	११६	१८४	१५६	१७७	१७०	१३३	१४२
	महिला	५८	७३	३७	४४	१८	१०२	८१	६०	२१२	५१	३३	११७	५२	४४	४०	६८	११८	१००	११४	६८	७०	७७
	पुरुष	५२	४७	१८	४७	२८	३३	४५	२३	१८७	२५	६३	५८	५०	४३	५६	४८	६६	५६	६३	१०२	६३	६५
	नखुलेको																						
६१-६५	जम्मा	५०	१०२	५२	७२	२९	९६	७५	३४	२३८	५७	६५	११३	४६	५१	६९	८२	११०	१०३	१३१	९९	९६	१३४
	महिला	२४	६९	२९	३६	१२	६७	३६	१७	१२४	३३	३६	६९	२९	२५	२७	४१	६३	६२	७७	५४	४५	६८
	पुरुष	२६	३३	२३	३६	१७	२९	३९	१७	११४	२४	२८	४४	१७	२६	४२	४१	४७	४१	५४	४५	५१	६६
	नखुलेको											१											
६६-७०	जम्मा	६१	१०५	३१	१००	३५	११०	४४	३९	३००	५३	९०	१५२	५०	३७	५४	१०५	१०६	९५	१४८	१२७	६९	९८
	महिला	३३	६२	२०	४५	१८	८२	२१	२७	१५७	३०	४३	९३	२९	१७	२७	६४	६४	६३	८०	५३	३१	४१
	पुरुष	२८	४३	११	५५	१७	२८	२३	१२	१४३	२३	४७	५९	२१	२०	२७	४१	४२	३२	६८	७४	३८	५७
	नखुलेको																						
७१-७५	जम्मा	२६	५९	१९	३१	३०	३६	२३	२८	१४५	२०	६२	५०	३४	२३	५०	४४	८८	७६	९४	७१	३१	६०
	महिला	१४	२६	९	१६	१७	२४	८	१९	७०	९	२३	३३	१९	१२	२५	१८	४०	५२	६२	२७	१२	२३
	पुरुष	१२	३३	१०	१५	१३	१२	१५	९	७५	११	३९	१७	१५	११	२५	२६	४८	२४	३२	४३	१९	३७
	नखुलेको																				१		
७६-८०	जम्मा	१०	२४	४	१४	४	२४	१३	११	७०	१८	१३	२५	२४	५	१५	२१	३३	४४	२२	३९	१९	२१
	महिला	५	१५	२	६	३	२१	२	७	३१	९	१	१८	१४	२	७	१४	१७	३०	७	१६	११	८
	पुरुष	५	९	२	८	१	३	११	४	३९	९	१२	७	१०	३	८	७	१६	१४	१५	२३	८	१३
	नखुलेको																						
८१-८५	जम्मा	५	४	१	३	४	३	५	४	२४	२	३	१०	५	३	३	२	९	१४	१३	१२	७	७
	महिला	३	१	१	२	३	१	३	१	१२	१	१	४	२	१	२	२	४	११	३	६	३	१
	पुरुष	२	३		१	१	२	२	३	१२	१	२	६	३	२	१		५	३	१०	६	४	६
	नखुलेको																						
८६-९०	जम्मा	२	३	२	७	१	१०	२		१४	१	२	३	२	२		४	३	७	३	५	४	४
	महिला	१	३	१	४	१	३			५	१		२	१	१		१	१	५	१		३	१
	पुरुष	१		१	३		७	२		९		२	१	१	१		३	२	२	२	५	१	३
	नखुलेको																						
	जम्मा	२	२	३	५	२	८	२	३	१५	२	४	६	५	२	५	१	६	५	९	७	४	८
	महिला	२	२	१	२	१	६	०	३	४	०	१	५	२	१	३	१	४	३	३	५	०	३

उमेर समुह	लिंग	वडाअनुसार जनसंख्या																					
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
९९	पुरुष	०	०	२	३	१	१	२	०	११	२	३	१	३	१	२	०	२	२	६	२	४	५
भन्दा माथी	नखुलेको						१																

उमेर अनुसार जनसंख्या विवरण

वडा नं.	उमेर समुहका आधारमा जनसंख्या विवरण																			जम्मा	प्रतिशत
	१-५	६-१०	११-१५	१६-२०	२१-२५	२६-३०	३१-३५	३६-४०	४१-४५	४६-५०	५१-५५	५६-६०	६१-६५	६६-७०	७१-७५	७६-८०	८१-८५	८६-९०	९१+		
१	४५४	२७१	२३५	२४२	२७०	२५२	२५०	२५२	१३९	१४३	८५	११०	५०	६१	२६	१०	५	२	२	२,८५९	२.९१
२	७०७	५६७	४८२	५००	४७०	४५१	३६६	३३५	२३८	२१०	१२१	१२०	१०२	१०५	५९	२४	४	३	२	४,८६६	४.९५
३	३५२	२४४	१८६	२२८	२०२	२०४	१५३	१५३	१२१	१०१	५७	५५	५२	३१	१९	४	१	२	३	२,१६८	२.२०
४	९०१	६२७	६०६	५७५	४१२	४१६	३४४	३३१	१६३	१५६	९५	९१	७२	१००	३१	१४	३	७	५	४,९४९	५.०३
५	३७४	२५७	१९६	२१२	१९१	१८४	१५२	१३६	१०६	११४	५५	४६	२९	३५	३०	४	४	१	२	२,१२८	२.१६
६	६७७	४१६	३११	३६२	४४३	४५७	२८७	३१४	२०८	२०१	१२९	१३५	९६	११०	३६	२४	३	१०	८	४,२२७	४.३०
७	६६०	३८९	३४४	३९२	३१०	४४१	३३०	३४६	१९१	१५१	११४	१२६	७५	४४	२३	१३	५	२	२	३,९५८	४.०२
८	२७०	२०५	१६३	२२७	२१३	१८७	१५१	१५३	९२	९३	५४	८३	३४	३९	२८	११	४		३	२,०१०	२.०४
९	२,२७२	१,४१७	१,१६८	१,३०५	१,२९४	१,२३८	८८३	८८९	६०६	५०२	३७२	३९९	२३८	३००	१४५	७०	२४	१४	१५	१३,१५१	१३.३७
१०	४९८	४२२	२९७	३२१	२६१	२८७	१८६	२३२	१३४	९२	७१	७६	५७	५३	२०	१८	२	१	२	३,०३०	३.०८
११	५२९	३८४	३२६	३६९	३५०	३०१	२४८	२४२	१५१	१५१	११२	९६	६५	९०	६२	१३	३	२	४	३,४९८	३.५६
१२	१,००४	७१२	५१३	५७१	६६१	५७५	४५१	४४०	२६५	२३९	१९६	१७५	११३	१५२	५०	२५	१०	३	६	६,१६१	६.२६
१३	५१८	३७२	२३५	२२६	२६६	२७३	२०४	२३६	१७५	१४९	१०४	१०२	४६	५०	३४	२४	५	२	५	३,०२६	३.०८
१४	५२४	४३२	३३८	३३०	३१४	३१९	२४२	१९२	१९०	१०८	१०१	८७	५१	३७	२३	५	३	२	२	३,३००	३.३५
१५	५४२	३३०	२७१	२७१	२७१	२७१	२४०	२०२	१११	१०७	९५	९६	६९	५४	५०	१५	३		५	३,००३	३.०५
१६	९७२	५६५	४५९	५३३	५१९	४८८	३५२	३२६	२५०	१८७	१३३	११६	८२	१०५	४४	२१	२	४	१	५,१५९	५.२४
१७	७४५	५४०	४५७	५८३	४९९	४६०	३५२	३२९	२१८	२३५	१४१	१८४	११०	१०६	८८	३३	९	३	६	५,०९८	५.१८
१८	७२९	५८८	५५१	४९३	४६२	३७२	३५१	३७२	२३५	१८१	१३६	१५६	१०३	९५	७६	४४	१४	७	५	४,९७०	५.०५
१९	८८३	७२३	५७७	६२६	५२९	४८०	४२७	४०१	२७३	२४५	१९७	१७७	१३१	१४८	९४	२२	१३	३	९	५,९५८	६.०६
२०	७९४	६८२	५७९	५६८	५२४	४९८	३६६	३७९	३०४	२६०	१४३	१७०	९९	१२७	७१	३९	१२	५	७	५,६२७	५.७२
२१	७३०	५२०	३९०	३८८	३९४	३८०	३२८	२६७	१८५	१७०	१२७	१३३	९६	६९	३१	१९	७	४	४	४,२४२	४.३१
२२	८०४	६२१	५१८	४९३	४२७	३९३	३६८	३६०	२५०	१७३	१२४	१४२	१३४	९८	६०	२१	७	४	८	५,००५	५.०९
जम्मा	१५,९३९	११,२८४	९,२०२	९,८१५	९,२८२	८,९२७	७,०३१	६,८८७	४,६०५	३,९६८	२,७६२	२,८७५	१,९०४	२,००९	१,१००	४७३	१४३	८१	१०६	९८,३९३	१००

वडा नं.	उमेर समुहका आधारमा जनसंख्या विवरण																			जम्मा	प्रतिशत
	१-५	६-१०	११-१५	१६-२०	२१-२५	२६-३०	३१-३५	३६-४०	४१-४५	४६-५०	५१-५५	५६-६०	६१-६५	६६-७०	७१-७५	७६-८०	८१-८५	८६-९०	९१+		
प्रतिशत	१६.२०	११.४७	९.३५	९.९८	९.४३	९.०७	७.१५	७.००	४.६८	४.०३	२.८१	२.९२	१.९४	२.०४	१.१२	०.४८	०.१५	०.०८	०.११	१००.	

अनुसूची ५: शैक्षिकस्तर अनुसार जनसंख्या विवरण

वार्ड नं.	पूर्व प्राथमिक	आधारभूत (१-८ कक्षा)	माध्यमिक (९-१२ कक्षा)	स्नातक तह	स्नातकोत्तर र बिटि	प्राविधिक एस एल सि	साक्षर	निरक्षर	भर्ना नभएको	उमेर कम	जम्मा
१	१४६	७६०	७८१	२२७	६३	२०	११०	४०२	१७	३३३	२,८५९
२	३८५	१,२८२	१,०३४	२०१	२६	९	२२०	१,१४७	९२	४७०	४,८६६
३	६८	६९७	४४२	५१	११	६८	३४	३९८	२५२	१४७	२,१६८
४	७८९	१,५२३	४४४	८०	१८	४१	५८१	७७३	१७	६८३	४,९४९
५	१८७	५२७	२७४	४४	९	१८	१५१	६३३	२१	२६४	२,१२८
६	४९५	९२०	५३९	८२	११	५२	३५७	१,२०३	७१	४९७	४,२२७
७	१४३	१,०९७	७५२	२३८	४१	७८	४८४	५४१	४९	५३५	३,९५८
८	१५९	४९७	४६६	५१	१६	१४	५५	५३७	५	२१०	२,०१०
९	८२९	३,५७३	२,२२८	३००	८१	२९	५१२	३,५००	३४४	१,७५५	१३,१५१
१०	२१५	८२२	३९१	३१	१	४	५७	१,११६	४९	३४४	३,०३०
११	२७३	७७१	४६७	६०	७	४	६४४	१,००९	७	२५६	३,४९८
१२	२८४	२,१२२	९५६	१०३	२१	११	१०९	१,६८३	११७	७५५	६,१६१
१३	२६२	७७१	४३१	९२	१६	८५	१६४	६४४	१५४	४०७	३,०२६
१४	१०१	९४२	४३८	४७	२१	२२८	३८	१,०७०	१४	४०१	३,३००
१५	११३	९७५	५८५	५०	९	१९	१६३	६३५	३६	४१८	३,००३
१६	१९३	१,३०३	६४५	१२९	३६	७८	१८२	१,४२०	३१५	८५८	५,१५९
१७	२०१	१,२४१	१,०३१	२०२	३१	३	२९९	१,४६७	५२	५७१	५,०९८
१८	४०७	१,४१८	९३५	१५९	३०	३८	२६६	५०५	७०४	५०८	४,९७०
१९	३७३	१,८२०	९८३	१९८	४३	७८	१८६	१,५९१	७४	६१२	५,९५८
२०	३७९	१,५०९	४६१	८५	१८	२०	८८४	१,५१६	१२५	६३०	५,६२७
२१	२३४	१,०८६	४०५	८७	३३	१७१	३९८	१,१४८	७९	६०१	४,२४२
२२	३९४	१,३८८	१,०५३	१२१	४०	५१	३३६	१,०८१	२७	५१४	५,००५
जम्मा	६,६३०	२७,०४४	१५,७४१	२,६३८	५८२	१,११९	६,२३०	२४,०१९	२,६२१	११,७६९	९८,३९३

सन्दर्भ सामाग्री